

ΓΙΑ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ

Ι.Β. ΣΤΑΛΙΝ

У. Сталин

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΕ ΤΩΝ ΣΚΔ
2025

Ι. Β. Τζουγκασβίλι (Στάλιν), *Για τα Ζητήματα του Λενινισμού*
Εκδοτικό της Κεντρικής Επιτροπής των Συνεπών Κομμουνιστικών Δυνάμεων, Μάρτης 2025

ΓΙΑ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ

Ιωσήφ Βισαριόνοβιτς Τζουγκασβίλι (Στάλιν)

К вопросам ленинизма - Иосиф Виссарионович Джугашвили (Сталин)

Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΗΣ Κ.Ε. ΤΩΝ ΣΚΑ
2025

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α. Για τον Ιωσήφ Βισαριόννοβιτς Τζουγκασβίλι (Στάλιν) – Σύντομη βιογραφία

Ο Ι. Β. Τζουγκασβίλι, με το επαναστατικό ψευδώνυμο *Στάλιν*, που στα ρωσικά σημαίνει «ατσάλενιος», γεννήθηκε στις 18 Δεκέμβρη (με το νέο ημερολόγιο) του 1878 στο Γκόρι της Γεωργίας, που τότε αποτελούσε μέρος της Ρωσικής αυτοκρατορίας. Το 1894 ξεκίνησε να παρακολουθεί μαθήματα για να γίνει ιερέας της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας σε εκκλησιαστική σχολή, όμως παρά τις αρχικές του επιτυχίες στον τομέα αυτό, όταν ήρθε σε επαφή με τις πρώιμες σοσιαλιστικές θεωρίες (ενδεικτικά αξίζει να αναφερθεί η επιρροή που άσκησε ο Ν. Τσερνιοέφσκι) έχασε το ενδιαφέρον του. Παράλληλα, όταν διάβασε το *Κεφάλαιο* του Κ. Μαρξ, αυτό το μεγαλειώδες έργο της πολιτικής οικονομίας, αμφισβήτησε έμπρακτα τις τσαρικές ιδεολογίες, ξεκίνησε να παρακολουθεί εργατικές συζητήσεις και το 1899 εγκατάλειψε την θεολογική.

Το 1900 ήταν βασικός υποκινητής της μεγάλης απεργίας της πρωτομαγιάς στην Τιφλίδα, πράξη που επανέλαβε και το 1901 όταν και παρακίνησε σε απεργία και διαδήλωση τουλάχιστον 3000 εργάτες και αγρότες, οι οποίοι και συγκρούστηκαν με τις αρχές. Τον Νοέμβρη του 1901 εκλέγεται μέλος της Επιτροπής Τιφλίδας του ΣΔΕΚΡ (Σοσιαλδημοκρατικού Εργατικού Κόμματος της Ρωσίας, πρόδρομος του ιστορικού Κομμουνιστικού Κόμματος Ρωσίας). Συνελήφθη από τις τσαρικές αρχές τον Απρίλη του 1902 και καταδικάστηκε σε τρία χρόνια εξορία στην Σιβηρία, όπου και έφτασε τον Νοέμβρη του 1903. Απέδρασε τον Γενάρη του 1904 και επέστρεψε στην Τιφλίδα, όπου και συνέβαλε στην δουλειά της παράνομης μπολσεβικικής εφημερίδας «*Προλεταριακή Πάλη*».

Κατά την επανάσταση του 1905 ηγήθηκε της δουλειάς του Κόμματος στις περιοχές της Γεωργίας, ενώ το 1906 και το 1907 συντόνισε μια σειρά από ληστείες τραπεζών προκειμένου να χρηματοδοτηθεί ο μπολσεβικικός αγώνας.

Το 1912 εκλέγεται μέλος της ΚΕ του Κόμματος, με ευθύνη στην Γεωργία και στην εφημερίδα «*Правда*», ενώ το 1913 δημοσιεύεται το άρθρο του «Ο Μαρξισμός και το Εθνικό Ζήτημα», υπό το ψευδώνυμο Κ. Στάλιν.

Το 1917, μετά το ξέσπασμα της Επανάστασης του Φλεβάρη, ο Στάλιν μεταβαίνει στην Πετρούπολη, και αναλαμβάνει την *Правда* μαζί με τον Α. Καμένεβ, ενώ αποτέλεσε και αντιπρόσωπο στο Σοβιέτ της Πετρούπολης. Μετά τα Ιουλιανά του 1917, ο Στάλιν βοηθά τον Λένιν να βρει κρησφύγετο, ενώ επιβλέπει τις διεργασίες του VI Συνεδρίου του Κόμματος. Επίσης, μαζί με τον Α. Τρότσκι υποστήριξαν την θέση του Λένιν για την κατάληψη της εξουσίας με επαναστατικά μέσα. Την 25^η Οκτώβρη, ο Στάλιν μετέχει στην ιστορική συνεδρίαση της ΚΕ όπου αποφασίζεται η ένοπλη εξέγερση.

Τα επόμενα χρόνια ο Ι. Στάλιν αναλαμβάνει σημαντικές χρεώσεις, όπως αυτή του Λαϊκού Επιτρόπου για τις Εθνότητες (1917-1918), αλλά και στρατιωτικές ευθύνες κατά την περίοδο 1918-1921, όπως η σημαντική του συνεισφορά στον Ρωσικό εμφύλιο.

Μετά τον θάνατο του Λένιν το 1924, ο Στάλιν αντιμετώπισε αποτελεσματικά μια σειρά από φραξιονιστικά, αντικομματικά και αντισοβιετικά στοιχεία, όπως ο Λ. Τρότσκι και το ρεύμα που αυτός είχε διαμορφώσει, ρεύμα το οποίο καλούσε σε ηττοπάθεια και αμφισβητούσε την ικανότητα της εργατικής τάξης και των σύμμαχων με αυτήν κοινωνικών στρωμάτων να οικοδομήσουν τον Σοσιαλισμό. Κατά την διάρκεια της περιόδου 1924-1941, τα φραξιονιστικά στοιχεία επέδειξαν μια σειρά από θέσεις που θα ήταν ιδιαίτερα «βολικές» για τον Ιμπεριαλισμό και την αστική τάξη, εάν εφαρμόζονταν.

Το 1941 η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών δέχεται μια τεράστια επίθεση από την ναζιστική Γερμανία, με την πλάγια και κρυφή στήριξη δυτικών «συμμάχων» της ΕΣΣΔ. Υπό την πολιτική καθοδήγηση του Ι. Β. Στάλιν, εξαλείφονται τα φραξιονιστικά στοιχεία που υπήρχαν στο ΠΚΚ (μπ), τα οποία και μέχρι πρότινος καλούσαν αντισοβιετικό πραξικόπημα. Με την σωστή στρατηγική που χάραξε ο Στάλιν αναφορικά με τον χαρακτήρα των λαϊκών μετώπων αλλά και σχετικά με τον ρόλο της σοσιαλδημοκρατίας, μπόρεσαν και οι λαοί να οδηγηθούν στην ιστορική 9^η Μάη, την ημέρα που η ναζιστική Γερμανία γνώρισε την ολοκληρωτική συντριβή, όταν η Κόκκινη Σημαία υψώθηκε στο Reichstag.

Παρ' όλα αυτά, οφείλει να αναγνωρίσει κανείς ότι στην περίοδο του Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου, εισήλθαν στο Κομμουνιστικό Κόμμα στοιχεία που αργότερα διαμόρφωσαν το πρόπλασμα για μία νέα αστική τάξη, η οποία και είχε αντικειμενικό συμφέρον από την ανατροπή του Σοσιαλισμού. Αυτό το νέο στρώμα ήταν που έδωσε και την υλική βάση για το τελικό Χρυσοστοωφικό πραξικόπημα που ξεκίνησε με τον θάνατο του Ι. Β. Στάλιν στις 5 Μάρτη του 1953 και επισφραγίστηκε με το XX Συνέδριο το 1956.

Β. Για την σημασία του παρόντος έργου

Το έργο του Ι. Β. Στάλιν «Για τα ζητήματα του Λενινισμού» αποτελεί μία τεράστια παρακαταθήκη, ένα χρησιμότατο πολιτικό εργαλείο με διπλή χρήση. Πρώτον αποτελεί εγχειρίδιο δράσης, αντανakλά σε πολύ καλό βαθμό τον προσανατολισμό που οφείλει να έχει κάποιος που θέλει να αναφέρεται στην Κομμουνιστική Συνέπεια. Δεύτερον, αποτελεί ένα εξαιρετικό όπλο υπεράσπισης της γενικής παρακαταθήκης του Ι. Στάλιν, καταρρίπτει πανηγυρικά όλες εκείνες τις αφηγήσεις που μιλούν για «σταλινισμό» και τον ορίζουν ως «ταύτιση κράτους και κόμματος».

Το έργο αυτό είναι, όμως, και πολύ καλό μέσο αντιπαράθεσης με διάφορες ομάδες που με τον όρο «δικτατορία του προλεταριάτου» ονειρεύονται κομματικές δικτατορίες, όπως σήμερα το «ΚΚΕ» το οποίο εκτιμά πως «Όπως

είναι βέβαια φυσικό, οι “κορυφές” της δικτατορίας του προλεταριάτου, η κυβέρνηση, το ανώτατο όργανο των λαϊκών αντιπροσώπων συγκροτούνται από ηγετικά στελέχη του κόμματος»¹, ενώ στην παγίδα αυτή πέφτει και η Κομμουνιστική Απελευθέρωση όταν γράφει «Στην αντίληψη για τον ίδιο το σοσιαλισμό/κομμουνισμό ως απελευθερωτική προοπτική της εργατικής τάξης, έναντι της αναπόλησης μιας αποτυχημένης ιστορικά εξίσωσης «σοσιαλισμός = δρακόντειο κράτος + μονοκρατορία ενός κόμματος»². Με άλλα λόγια, ο Στάλιν στο παρόν βιβλίο του μας δίνει μια γενική εικόνα της κοινωνίας για την οποία παλεύουμε, μια εικόνα η οποία δέχεται διαστρεβλώσεις από εχθρούς αλλά και από «φίλους».

Γ. Σχετικά με την παρούσα έκδοση

Η έκδοση αυτή αποτελεί μια προσπάθεια στην βάση έκδοσης ορισμένων κειμένων από τις Συνεπείς Κομμουνιστικές Δυνάμεις. Ο λόγος που επιλέχθηκε να προχωρήσουμε στην παρούσα έκδοση δεν έγκειται μόνο στην προαναφερθείσα σημασία του έργου που καταδεικνύει και την χρησιμότητά της για κύκλους οργανωμένης αυτομόρφωσης, αλλά και στην ανάγκη πλατύτερης κυκλοφορίας του.

Για την έκδοση αυτή αξιοποιήθηκε η μετάφραση του 1950 του έργου «Ζητήματα Λενινισμού» του Εκδοτικού της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ – «Νέα Ελλάδα», ενώ σε διάφορα σημεία έγινε εκ νέου μετάφραση από το Εκδοτικό της ΚΕ των ΣΚΛ. Ένας ακόμη λόγος που χρειάστηκε η συγκεκριμένη έκδοση είναι η απουσία ολοκληρωτικά σύγχρονης κυκλοφορίας του έργου, καθώς ακόμα και στην έκδοση που κυκλοφορεί από την Σύγχρονη Εποχή στον τ. 8 των *Απάντων* του Ι. Β. Στάλιν, χρησιμοποιούνται κατάλοιπα της παλιάς μετάφρασης που αφενός στην νέα ελληνική είναι αδόκιμα και αφετέρου σε ορισμένα σημεία η μετάφραση είναι κυριολεκτική, αλλά από μαρξιστικής άποψης λαθεμένη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, σε αρκετά σημεία η ρωσική λέξη *класс* έχει μεταφραστεί ως *τάξη*, ενώ στην ρωσική, ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει ακόμη και μεσοστρώματα που δεν πληρούν τα μαρξιστικά χαρακτηριστικά για τον σχηματισμό και συγκρότηση τάξης.

Την ίδια στιγμή, όπως τέθηκε και παραπάνω, η μόνη σχετικά σύγχρονη κυκλοφορία αυτήν την περίοδο είναι της *Σύγχρονης Εποχής* μέσα στα Άπαντα του Στάλιν που καθιστά δύσκολη την πρόσβαση στο έργο αυτό για κάποιον που δεν επιθυμεί ή δεν μπορεί να διαθέσει ένα ποσό για την αγορά του σχετικού τόμου. Μέσα από την δημόσια και δωρεάν έκδοση αυτή, λοιπόν, εξασφαλίζεται ότι ο νέος, ο εργάτης, ο ερευνητής, όποιος επιθυμεί μπορεί να μελετήσει το σημαντικό αυτό έργο του Ιωσήφ Βισαριόνovich Στάλιν.

¹Ι.Ε της ΚΕ του ΚΚΕ, *Θεωρητικά Ζητήματα στο πρόγραμμα του ΚΚΕ*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα, 2013, σ. 158

² «Γιατί το ΚΚΕ στοχοποιεί την κομμουνιστική απελευθέρωση;», Εφημερίδα ΠΡΙΝ, 5 Μάρτη 2025

I. Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ

Στην προσούρα «για τις βάσεις του Λενινισμού», δίνεται ο γνωστός ορισμός του Λενινισμού που, όπως φαίνεται, έχει πια πολιτογραφηθεί. Ο ορισμός αυτός λέει:

«Ο Λενινισμός είναι ο μαρξισμός της εποχής του ιμπεριαλισμού και της προλεταριακής επανάστασης. Ακριβέστερα: ο Λενινισμός είναι η θεωρία και η ταχτική της προλεταριακής επανάστασης γενικά, η θεωρία και η πρακτική της δικτατορίας του προλεταριάτου ειδικά».

Είναι σωστός αυτός ο ορισμός;

Νομίζω ότι είναι σωστός. Είναι σωστός, πρώτα, γιατί δείχνει σωστά τις ιστορικές ρίζες του Λενινισμού και τον χαρακτηρίζει σαν μαρξισμό της εποχής του ιμπεριαλισμού, σ' αντίθεση με μερικούς κριτικούς του Λένιν, που νομίζουν λαθεμένα, ότι ο Λενινισμός εμφανίστηκε ύστερα από τον ιμπεριαλιστικό πόλεμο. Είναι σωστός, δεύτερο, γιατί τονίζει σωστά το διεθνή χαρακτήρα του Λενινισμού, σ' αντίθεση με τους σοσιαλδημοκράτες, που θεωρούν ότι ο Λενινισμός μπορεί να εφαρμοστεί μονάχα στις εθνικές ρωσικές συνθήκες. Είναι σωστός, τρίτο, γιατί τονίζει σωστά την οργανική σύνδεση του Λενινισμού με τη διδασκαλία του Μαρξ και τον χαρακτηρίζει σαν Μαρξισμό της εποχής του ιμπεριαλισμού, σ' αντίθεση με μερικούς κριτικούς του Λενινισμού που δεν τον θεωρούν σαν παραπέρα ανάπτυξη του μαρξισμού, μα μονάχα σαν αποκατάσταση του μαρξισμού και σαν εφαρμογή του στην ρωσική πραγματικότητα.

Όλα αυτά φαίνεται πως δεν χρειάζονται ιδιαίτερα σχόλια.

Παρ' όλα αυτά στο Κόμμα μας υπάρχουν, όπως φαίνεται, πρόσωπα που θεωρούν ότι είναι απαραίτητο να δώσουν κάπως διαφορετικά τον ορισμό του Λενινισμού. Να, λόγου χάρη, ο Ζινόβιεφ νομίζει ότι:

«Ο Λενινισμός είναι ο μαρξισμός της εποχής των ιμπεριαλιστικών πολέμων και της παγκόσμιας επανάστασης, που άρχισε άμεσα στην χώρα που επικρατεί η αγροτιά»

Τι μπορεί να σημαίνουν οι λέξεις που είναι υπογραμμισμένες από τον Ζινόβιεφ; Τι σημαίνει να μπάσουμε στον ορισμό του Λενινισμού την καθυστέρηση της Ρωσίας, τον αγροτικό της χαρακτήρα;

Σημαίνει να μετατρέψουμε τον Λενινισμό από διεθνή προλεταριακή διδασκαλία σε προϊόν της ρωσικής ιδιομορφίας.

Σημαίνει να ρίχνεις νερό στο αυλάκι του Μπάουερ και του Κάουτσκι, που ισχυρίζονται ότι ο Λενινισμός είναι ακατάλληλος για άλλες – καπιταλιστικά περισσότερο ανεπτυγμένες – χώρες.

Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι το αγροτικό ζήτημα έχει για την Ρωσία την πιο μεγάλη σημασία και ότι η χώρα μας είναι αγροτική. Ποια σημασία, όμως, μπορεί να έχει αυτό το γεγονός με τον χαρακτηρισμό των βάσεων του Λενινισμού; Μήπως ο λενινισμός έχει δημιουργηθεί μονάχα πάνω στο έδαφος της Ρωσίας και για την Ρωσία και όχι πάνω στο έδαφος του ιμπεριαλισμού και για τις ιμπεριαλιστικές χώρες γενικά; Μήπως τα έργα του Λένιν «Ο Ιμπεριαλισμός: ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού», το «Κράτος και Επανάσταση», «Η προλεταριακή επανάσταση και ο αποστάτης Κάουτοκ», «ο Αριστερισμός, παιδική αρρώστια...» κλπ, έχουν σημασία μόνο για την Ρωσία και όχι για όλες τις ιμπεριαλιστικές χώρες γενικά; Μήπως ο Λενινισμός δεν είναι η γενίκευση της πείρας του επαναστατικού κινήματος όλων των χωρών; Μήπως οι βάσεις της θεωρίας και της ταχτικής του λενινισμού δεν είναι κατάλληλες, δεν είναι υποχρεωτικές για τα προλεταριακά κόμματα όλων των χωρών; Μήπως ο Λένιν δεν είχε δίκιο όταν έλεγε ότι «ο μπολσεβικισμός είναι κατάλληλος σαν υπόδειγμα ταχτικής για όλους»; Μήπως ο Λένιν δεν είχε δίκιο όταν μιλούσε για την «**διεθνή σημασία της Σοβιετικής Εξουσίας και των βάσεων της μπολσεβίκικης θεωρίας και ταχτικής**» (υπογράμμιση του Ι. Στάλιν); Μήπως δεν είναι σωστά τα παρακάτω λχ λόγια του Λένιν;

*«Σε σύγκριση με τις προχωρημένες χώρες, η δικτατορία του προλεταριάτου πρέπει αναπόφευκτα στη Ρωσία να διαφέρει σε μερικές ιδιομορφίες, εξαιτίας της πολύ μεγάλης οπισθοδρόμησης και του μικροαστικού χαρακτήρα της χώρας μας. Οι βασικές, όμως, δυνάμεις και οι βασικές μορφές της κοινωνικής οικονομίας στη ρωσία είναι οι ίδιες, όπως και σε οποιαδήποτε άλλη καπιταλιστική χώρα, έτσι που **οι ιδιομορφίες αυτές μπορούν να αφορούν μονάχα αυτό που δεν αποτελεί το κύριο σ' αυτήν**».*

Αν, όμως, όλα αυτά είναι σωστά δεν βγαίνει άραγε ότι ο ορισμός του λενινισμού, που έδωσε ο Ζινόβιεφ, δεν μπορεί να θεωρείται σωστός;

Πώς να συμβιβάσουμε αυτόν τον εθνικά περιορισμένο ορισμό του Λενινισμού με τον διεθνισμό;

II. ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΣΤΟΝ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟ

Στη μπροσούρα «Για τις Βάσεις του Λενινισμού» λέγεται:

«Μερικοί νομίζουν ότι το βασικό στον Λενινισμό είναι το αγροτικό ζήτημα, ότι η αφετηρία του Λενινισμού είναι το ζήτημα της αγροτιάς, ο ρόλος της, το ειδικό της βάρος. Αυτό δεν είναι καθόλου σωστό. Το βασικό ζήτημα στον Λενινισμό, η αφετηρία του, δεν είναι το αγροτικό ζήτημα, αλλά το ζήτημα της δικτατορίας του προλεταριάτου, των όρων κατάχτησής της, των όρων της στερέωσής της. Το αγροτικό ζήτημα, σαν ζήτημα του συμμάχου του προλεταριάτου στον αγώνα του για την εξουσία, είναι παράγωγο ζήτημα.»

Είναι σωστή αυτή η θέση;

Νομίζω ότι είναι σωστή. Η θέση αυτή πηγάζει ολοκληρωτικά από τον ορισμό του Λενινισμού. Πραγματικά, αν ο Λενινισμός είναι η θεωρία και η πρακτική της προλεταριακής επανάστασης και αν το περιεχόμενο της προλεταριακής επανάστασης είναι η δικτατορία του προλεταριάτου, τότε είναι ξεκάθαρο ότι το κύριο στον Λενινισμό είναι το ζήτημα της δικτατορίας του προλεταριάτου, της επεξεργασίας αυτού του ζητήματος, της θεμελίωσης και της συγκεκριμενοποίησής του.

Παρ' όλα αυτά, ο Ζινόβιεφ δεν συμφωνεί, όπως φαίνεται, μ' αυτήν την θέση. Στο άρθρο του «Στην μνήμη του Λένιν» γράφει:

*«Το ζήτημα του ρόλου της αγροτιάς είναι όπως έχω πια πει, το **βασικό ζήτημα** του μπολσεβικισμού, του Λενινισμού».*

Η θέση αυτή του Ζινόβιεφ, όπως βλέπετε, πηγάζει ολοκληρωτικά από τον εσφαλμένο ορισμό για τον Λενινισμό, που δόθηκε απ' αυτόν τον ίδιο. Για αυτό είναι λαθεμένη, όπως λαθεμένος είναι και ο ορισμός του για τον Λενινισμό.

Είναι σωστή η θέση του Λένιν ότι η δικτατορία του προλεταριάτου αποτελεί «το βασικό περιεχόμενο της προλεταριακής επανάστασης»; Είναι χωρίς συζήτηση σωστή. Είναι σωστή η θέση ότι ο Λενινισμός είναι η θεωρία και η τακτική της προλεταριακής επανάστασης; Νομίζω είναι σωστή. Και τι βγαίνει απ' αυτά; Απ' αυτά βγαίνει πως το βασικό ζήτημα του Λενινισμού, η αφετηρία του, το θεμέλιό του, είναι το ζήτημα της δικτατορίας του προλεταριάτου.

Μήπως δεν είναι σωστό ότι το ζήτημα του ιμπεριαλισμού, το ζήτημα για τον αλματικό χαρακτήρα της ανάπτυξης του ιμπεριαλισμού, το ζήτημα για την νίκη του σοσιαλισμού σε μία χώρα, το ζήτημα για το κράτος του προλεταριάτου, το ζήτημα για την σοβιετική μορφή αυτού του κράτους, το ζήτημα για τον ρόλο του Κόμματος στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου, το ζήτημα για τους δρόμους ανοικοδόμησης του σοσιαλισμού – μήπως δεν είναι σωστό ότι όλα αυτά τα ζητήματα τα επεξεργάστηκε ίσα –

ία ο Λένιν; Μήπως δεν είναι σωστό ότι αυτά ακριβώς τα ζητήματα αποτελούν την βάση, το θεμέλιο της ιδέας της δικτατορίας του προλεταριάτου; Μήπως δεν είναι σωστό ότι χωρίς την επεξεργασία αυτών των βασικών ζητημάτων, θα ήταν ακατανόητη η επεξεργασία του αγροτικού ζητήματος απ' την άποψη της δικτατορίας του προλεταριάτου;

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Λένιν ήταν γνώστης του αγροτικού ζητήματος. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το αγροτικό ζήτημα, σαν ζήτημα συμμάχου του προλεταριάτου, έχει την πιο μεγάλη σημασία για το προλεταριάτο και ότι αποτελεί συστατικό μέρος του βασικού ζητήματος της δικτατορίας του προλεταριάτου. Μα μήπως δεν είναι ξεκάθαρο ότι αν δεν έμπαινε μπροστά στον Λενινισμό το βασικό ζήτημα της δικτατορίας του προλεταριάτου, δεν θα υπήρχε και το παράγωγο ζήτημα του συμμάχου του προλεταριάτου, το ζήτημα της αγροτιάς; Μήπως δεν είναι ξεκάθαρο ότι αν δεν έμπαινε μπροστά στο Λενινισμό το πραχτικό ζήτημα της κατάκτησης της εξουσίας απ' το προλεταριάτο, δεν θα έμπαινε και το ζήτημα της συμμαχίας με την αγροτιά;

Ο Λένιν δεν θα ήταν αυτός που αναμφισβήτητα είναι, δηλαδή ο πιο μεγάλος ιδεολόγος του προλεταριάτου, αλλά θα ήταν ένας απλός «αγροτικός φιλόσοφος», όπως – όχι σπάνια – τον παριστάνουν οι μικροαστοί φιλόλογοι του εξωτερικού, αν επεξεργαζόταν το αγροτικό ζήτημα, όχι πάνω στην βάση της θεωρίας και της τακτικής της δικτατορίας του προλεταριάτου, μα χωρίς να πάρει υπόψη αυτή τη βάση, έξω απ' αυτή τη βάση.

Ένα απ' τα δύο:

Ή το αγροτικό ζήτημα είναι το κύριο στον Λενινισμό, και τότε ο Λενινισμός δεν είναι κατάλληλος, δεν είναι υποχρεωτικός για τις καπιταλιστικά αναπτυγμένες χώρες, για τις χώρες που δεν είναι αγροτικές.

Ή το κύριο στον Λενινισμό είναι η δικτατορία του προλεταριάτου, και τότε ο Λενινισμός είναι η διεθνής διδασκαλία των προλετάρων όλων των χωρών, που είναι κατάλληλη και υποχρεωτική για όλες, χωρίς εξαίρεση, τις χώρες, συμπεριλαμβανομένων και των χωρών που είναι καπιταλιστικά ανεπτυγμένες.

Εδώ πρέπει να διαλέξουμε.

III. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ «ΔΙΑΡΚΟΥΣ» ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Στη μπροσούρα *«Για τις βάσεις του Λενινισμού»*, η «θεωρία της διαρκούς επανάστασης» εκτιμάται σαν «θεωρία» που υποτιμά τον ρόλο της αγροτιάς. Στην μπροσούρα αυτή λέγεται:

«Ο Λένιν πολεμούσε τους οπαδούς της “διαρκούς” επανάστασης όχι για το ζήτημα της διάρκειας, γιατί και ο ίδιος ο Λένιν ήταν υπέρ της άποψης της διαρκούς επανάστασης, μα γιατί υποτιμούσαν τον ρόλο της αγροτιάς που είναι η μεγαλύτερη εφεδρεία του προλεταριάτου».

Ο χαρακτηρισμός αυτός για τους Ρώσους «οπαδούς της διαρκούς επανάστασης» θεωρούνταν ως τον τελευταίο καιρό γενικά παραδεχτός. Παρ' όλο όμως που ήταν γενικά σωστός, δεν μπορεί ωστόσο να θεωρείται εξαντλητικός. Η συζήτηση του 1924 από την μια μεριά, και η επισταμένη ανάλυση των έργων του Λένιν από την άλλη, έδειξαν ότι το λάθος των «Ρώσων οπαδών της διαρκούς επανάστασης» δεν ήταν μονάχα η υποτίμηση του ρόλου της αγροτιάς, αλλά και η υποτίμηση των δυνάμεων και των ικανοτήτων του προλεταριάτου να ηγηθεί της αγροτιάς και η έλλειψη πίστης στην ιδέα της ηγεμονίας του προλεταριάτου.

Για αυτό στην μπροσούρα μου *«Η Οχτωβριανή Επανάσταση και η τακτική των Ρώσων Κομμουνιστών»* (Δεκέμβρης του 1924) πλάταινα αυτόν τον χαρακτηρισμό και τον αντικατέστησα με έναν άλλο, ακόμα πληρέστερο. Να τι λέγεται σ' αυτήν την μπροσούρα για το ζήτημα αυτό:

«Ως τώρα τόνιζαν συνήθως την μία πλευρά της θεωρίας της “διαρκούς επανάστασης”: την έλλειψη πίστης στις επαναστατικές δυνατότητες του αγροτικού κινήματος.

Τώρα, για να είμαστε δίκαιοι, αυτή η πλευρά πρέπει να συμπληρωθεί με μια άλλη, με την έλλειψη πίστης στις δυνάμεις και τις ικανότητες του προλεταριάτου της Ρωσίας».

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι ο λενινισμός ήταν ή είναι ενάντια στην ιδέα της χωρίς εισαγωγικά διαρκούς επανάστασης, που την διακήρυξε ο Μαρξ την πέμπτη δεκαετία του περασμένου (ΣτΜ.: 19^{ου}) αιώνα. Αντίθετα. Ο Λένιν ήταν ο μόνος μαρξιστής, που σωστά κατάλαβε και ανέπτυξε την ιδέα της διαρκούς επανάστασης. Η διαφορά του Λένιν από τους «οπαδούς της διαρκούς επανάστασης» πάνω σε αυτό το ζήτημα, συνίσταται στο γεγονός ότι οι «οπαδοί της διαρκούς επανάστασης» διαστρέβλωσαν την ιδέα της διαρκούς επανάστασης του Μαρξ, τη μετέτρεψαν σε άψυχη σχολαστική σοφία, ενώ ο Λένιν την πήρε στην καθαρή μορφή της και την έκανε μία απ' τις βάσεις της θεωρίας του για την επανάσταση. Πρέπει να θυμόμαστε ότι η ιδέα της μετεξέλιξης της αστικοδημοκρατικής επανάστασης σε σοσιαλιστική επανάσταση, που δόθηκε απ' τον Λένιν, ήδη από τα 1905, είναι μια μορφή

ενοάρκωσης της μαρξιστικής θεωρίας για την διαρκή επανάσταση. Να τι έγραφε ο Λένιν για αυτό το ζήτημα, ακόμα από τα 1905:

*«Απ' την δημοκρατική επανάσταση θ' αρχίσουμε αμέσως να περνάμε, και μάλιστα στο μέτρο των δυνάμεων μας, στο μέτρο των δυνάμεων του συνειδητού και οργανωμένου προλεταριάτου, θα αρχίσουμε να περνάμε στην σοσιαλιστική επανάσταση. **Είμαστε υπέρ της αδιάκοπης επανάστασης** (υπογράμμιση του Ι. Στάλιν). Δεν θα σταματήσουμε στα μισά του δρόμου...*

Χωρίς να πέφτουμε στον τυχοδιωκτισμό, χωρίς να απαρνούμαστε την επιστημονική μας συνείδηση, χωρίς να κυνηγούμε την φτηνή δημοτικότητα, μπορούμε να λέμε και λέμε μονάχα ένα πράγμα: μ' όλες μας τις δυνάμεις θα βοηθήσουμε όλη την αγροτιά να κάνει την δημοκρατική επανάσταση, για να γίνει ευκολότερο σε εμάς, στο κόμμα του προλεταριάτου, να περάσουμε όσο το δυνατό πιο γρήγορα στο καινούργιο και ανώτερο καθήκον, στη σοσιαλιστική επανάσταση».

Και να τι γράφει ο Λένιν πάνω σ' αυτό το θέμα δεκαέξι χρόνια αργότερα, ύστερα απ' την κατάληψη της εξουσίας από το προλεταριάτο:

*«Οι Κάουτσκι, Χίλφερντινγκ, Μάρτοφ, Τσερνόφ, Χίλκβιτ, Λονγκέ, Μακντόναλντ, Τουράτι και άλλοι ήρωες του '2½' μαρξισμού, δεν μπόρεσαν να καταλάβουν... την σχέση ανάμεσα στην αστικοδημοκρατική και την προλεταριακή επανάσταση. **Η πρώτη μετεξελίσσεται στην δεύτερη** (υπογράμμιση του Ι. Στάλιν). Η δεύτερη λύνει τα παράλληλα και τα ζητήματα της πρώτης. Η δεύτερη σταθεροποιεί το έργο της πρώτης. Ο αγώνας και μόνο ο αγώνας αποφασίζει κατά πόσο θα κατορθώσει η δεύτερη να εξελιχθεί από την πρώτη».*

Επιπύρω ιδιαίτερα την προσοχή στο πρώτο τσιτάτο, που πάρθηκε από το άρθρο του Λένιν «Η στάση των σοσιαλδημοκρατών στο αγροτικό κίνημα», που δημοσιεύτηκε την 1^η του Σεπτεμβρίου του 1905. Το υπογραμμίζω για εκείνους που εξακολουθούν ακόμα να ισχυρίζονται ότι ο Λένιν έφτασε δήθεν στην ιδέα της μετεξέλιξης της αστικοδημοκρατικής επανάστασης σε σοσιαλιστική επανάσταση, δηλαδή την ιδέα της διαρκούς επανάστασης, ύστερα απ' το ξέσπασμα του ιμπεριαλιστικού πολέμου, το 1916. Το τσιτάτο αυτό δεν αφήνει καμία αμφιβολία ότι οι άνθρωποι αυτοί πλανώνται οικτρά.

IV. Η ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προλεταριακής επανάστασης σε διάκριση από την αστική επανάσταση;

Η διαφορά ανάμεσα στην προλεταριακή επανάσταση και στην αστική επανάσταση θα μπορούσε να συνοψιστεί σε πέντε βασικά σημεία.

1. Η αστική επανάσταση αρχίζει όταν υπάρχουν πια περισσότερα ή λιγότερα έτοιμες οι μορφές του καπιταλιστικού καθεστώτος, που αναπτύχθηκαν και ωρίμασαν πριν απ' την έναρξη της επανάστασης μέσα στους κόλπους της φεουδαρχικής κοινωνίας, ενώ η προλεταριακή επανάσταση αρχίζει όταν λείπουν ολότελα ή σχεδόν ολότελα οι έτοιμες μορφές του σοσιαλιστικού καθεστώτος.

2. Το βασικό καθήκον της αστικής επανάστασης είναι να πάρει την εξουσία και να την προσαρμόσει στην υπάρχουσα αστική οικονομία, ενώ το βασικό καθήκον της προλεταριακής επανάστασης είναι, αφού πάρει την εξουσία, να οργανώσει την καινούργια, την σοσιαλιστική οικονομία.

3. Η αστική επανάσταση **τελειώνει** συνήθως με την κατάληψη της εξουσίας, ενώ για την προλεταριακή επανάσταση η κατάληψη της εξουσίας αποτελεί μονάχα την **αρχή** της και η εξουσία χρησιμοποιείται σαν μοχλός για το μετασχηματισμό της παλιάς οικονομίας και για την οργάνωση της καινούργιας.

4. Η αστική επανάσταση περιορίζεται στο ν' αντικαταστήσει στην εξουσία την μια ομάδα εκμεταλλευτών με μια άλλη ομάδα εκμεταλλευτών και, χάρη σ' αυτό, δεν είναι υποχρεωμένη να συντρίψει την παλιά κρατική μηχανή, ενώ η προλεταριακή επανάσταση σαρώνει απ' την εξουσία όλες τις ομάδες εκμεταλλευτών και βάζει στην εξουσία τον ηγέτη όλων των εργαζομένων και εκμεταλλευόμενων (ΣτΜ: καλύτερη μετάφραση «των θυμάτων της εκμετάλλευσης»), την τάξη των προλετάρων, και για αυτό δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα χωρίς την συντριβή της παλιάς κρατικής μηχανής και χωρίς την αντικατάστασή της με μια καινούργια.

5. Η αστική επανάσταση δεν μπορεί να συσπειρώσει γύρω από την αστική τάξη, για μια κάπως μακρόχρονη περίοδο, τα εκατομμύρια των εργαζομένων και εκμεταλλευόμενων μαζών (ΣτΜ: όμοια με παραπάνω, ορθότερο θα ήταν «των μαζών που υφίστανται την εκμετάλλευση»), ακριβώς γιατί είναι εργαζόμενοι και εκμεταλλευόμενοι. Ενώ η προλεταριακή επανάσταση μπορεί και πρέπει να συνδέσει τις μάζες αυτές με το προλεταριάτο σε μια μακρόχρονη συμμαχία, ακριβώς γιατί είναι εργαζόμενες και εκμεταλλευόμενες μάζες, αν θέλει να εκπληρώσει το βασικό της καθήκον, τη

στερέωση της εξουσίας του προλεταριάτου και την ανοικοδόμηση της νέας σοσιαλιστικής οικονομίας.

Να μερικές βασικές θέσεις του Λένιν πάνω στο ζήτημα:

«Μια απ' τις βασικές διαφορές – λέει ο Λένιν – ανάμεσα στην αστική και την σοσιαλιστική επανάσταση, συνίσταται στο γεγονός ότι για την αστική επανάσταση, που ξεπηδά από τον φεουδαρχισμό, δημιουργούνται βαθμιαία μέσα στους κόλπους του παλιού καθεστώτος οι νέες οικονομικές οργανώσεις, που μεταβάλλουν σιγά – σιγά όλες τις πλευρές της φεουδαρχικής κοινωνίας. Μπροστά στην αστική επανάσταση έμπαινε μόνο ένα καθήκον: να σαρώσει, να πετάξει, να συντρίψει όλα τα δεσμά της παλιάς κοινωνίας. Κάθε αστική επανάσταση που εκπληρώνει αυτό το καθήκον, εκπληρώνει όλα όσα απαιτούνται απ' αυτήν: δυναμώνει την ανάπτυξη του καπιταλισμού. Ολότελα διαφορετική είναι η θέση της σοσιαλιστικής επανάστασης. Όσο πιο καθυστερημένη είναι η χώρα που υποχρεώθηκε, λόγω των ζικ-ζακ της ιστορίας ν' αρχίσει την σοσιαλιστική επανάσταση, τόσο δυσκολότερο είναι γι' αυτήν το πέρασμα απ' τις παλιές καπιταλιστικές στις σοσιαλιστικές σχέσεις. Και στα καθήκοντα της καταστροφής προστίθενται καινούργια καθήκοντα, τα οργανωτικά, που η δυσκολία τους είναι πρωτάκουστη.»

«Αν – συνεχίζει ο Λένιν – η λαϊκή δημιουργικότητα της ρωσικής επανάστασης, που είχε αποκτήσει την μεγάλη πείρα του 1905, δε δημιουργούσε τα Σοβιέτ ακόμα από τον Φλεβάρη του 1917, τότε αυτά σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσαν να πάρουν την εξουσία τον Οκτώβρη, γιατί η επιτυχία εξαρτιόταν μονάχα από την ύπαρξη έτοιμων πια οργανωτικών μορφών του κινήματος που να αγκαλιάζουν εκατομμύρια ανθρώπους. Η έτοιμη μορφή αυτή ήταν τα Σοβιέτ. Και οι λαμπρές εκείνες επιτυχίες που μας έμειναν στο πολιτικό πεδίο, εκείνη η ασταμάτητη θριαμβευτική πορεία που την ζούσαμε όλοι μας, όλα αυτά έγιναν γιατί υπήρχε έτοιμη η καινούργια μορφή της πολιτικής εξουσίας, και δεν μας έμεινε παρά με μερικά διατάγματα να μετατρέψουμε την εξουσία των Σοβιέτ απ' την εμβρυώδη κατάσταση που βρισκόταν τους πρώτους μήνες της επανάστασης, στη νόμιμα αναγνωρισμένη μορφή που κατοχυρώνεται στο Ρωσικό κράτος, στη Ρωσική Σοβιετική Δημοκρατία.»

«Υπολείπονταν ακόμη – λέει ο Λένιν – δύο, σε τεράστιο βαθμό δύσκολα, καθήκοντα, που η λύση τους με κανέναν τρόπο δεν θα μπορούσε να αποτελέσει μια τέτοια θριαμβευτική πορεία, σαν και εκείνη που η επανάσταση μας σημείωσε στους πρώτους της μήνες.»

«Πρώτα, ήταν τα καθήκοντα της εσωτερικής οργάνωσης που μπαίνουν μπροστά σε κάθε σοσιαλιστική επανάσταση. Η διαφορά της σοσιαλιστικής επανάστασης από την αστική επανάσταση βρίσκεται ίσα – ίσα στο γεγονός ότι στην αστική επανάσταση υπάρχουν έτοιμες οι μορφές των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων, ενώ η Σοβιετική εξουσία – η

προλεταριακή – δεν βρίσκει τέτοιες έτοιμες σχέσεις, αν δεν υπολογίσουμε τις πιο ανεπτυγμένες μορφές του καπιταλισμού, που στην ουσία έχουν αγκαλιάσει ένα μικρό μέρος από τις κορυφές της βιομηχανίας κι έχουν θίξει ελάχιστα την γεωργία. Η οργάνωση της λογιστικής υπηρεσίας, ο έλεγχος στις μεγάλες επιχειρήσεις, η μετατροπή όλου του κρατικού οικονομικού μηχανισμού σε μία ενιαία μεγάλη μηχανή, σε οικονομικό οργανισμό, που να δουλεύει έτσι ώστε εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι να καθοδηγούνται από ένα σχέδιο, να ποιο είναι το γιγάντιο οργανωτικό καθήκον που πέφτει στους ώμους μας. Με τις σημερινές συνθήκες δουλειάς, το καθήκον αυτό με κανέναν τρόπο δεν θα μπορούσε να λυθεί με μία γιούργια, μ' ένα "αέρα" ακριβώς όπως καταφέραμε και λύναμε τα καθήκοντα του εμφυλίου πολέμου.»

«Η δεύτερη απ' τις δύο τεράστιες δυσκολίες... είναι το διεθνές ζήτημα. Αν μπορούσαμε τόσο εύκολα να ξεμπερδέψουμε με τις συμμορίες του Κερένσκι, αν τόσο εύκολα δημιουργήσαμε μια εξουσία σε μας, αν χωρίς τον παραμικρό κόπο αποκτήσαμε το διάταγμα για την κοινωνικοποίηση της γης και για τον εργατικό έλεγχο, αν τόσο εύκολα τα πετύχαμε όλα αυτά, αυτό έγινε μονάχα γιατί οι ευνοϊκές συνθήκες που διαμορφώθηκαν για μας, μας προστάτευσαν για λίγο χρονικό διάστημα απ' τον διεθνή ιμπεριαλισμό. Μ' όλη την ισχύ του κεφαλαίου του, με την καλά οργανωμένη πολεμική τεχνική του, που αποτελεί μια πραγματική δύναμη, ένα πραγματικό φρούριο του διεθνούς κεφαλαίου, ο διεθνής ιμπεριαλισμός σε καμία περίπτωση και με κανένα όρο δεν μπορούσε να ζει πλάι στην Σοβιετική Δημοκρατία, και λόγω της αντικειμενικής του κατάστασης και λόγω των οικονομικών συμφερόντων της καπιταλιστικής τάξης που τον ενσαρκώνει. Δεν μπορούσε να ζει λόγω των εμπορικών δεσμών και των διεθνών οικονομικών σχέσεων. Η σύγκρουση εδώ είναι αναπόφευκτη. Εδώ η μεγαλύτερη δυσκολία της ρωσικής επανάστασης, το μεγαλύτερό της ιστορικό πρόβλημα, είναι η ανάγκη να προκαλέσει την διεθνή επανάσταση.»

Αυτός είναι ο εσωτερικός χαρακτήρας της και το βασικό νόημα της προλεταριακής επανάστασης.

Μπορεί άραγε να γίνει ένας τέτοιος ριζικός μετασχηματισμός του παλιού αστικού καθεστώτος χωρίς μία βίαιη επανάσταση, χωρίς την δικτατορία του προλεταριάτου;

Είναι ξεκάθαρο ότι δε μπορεί. Το να πιστεύει κανείς ότι μια τέτοια επανάσταση μπορεί να γίνει ειρηνικά, μέσα στα πλαίσια της αστικής δημοκρατίας που είναι προσαρμοσμένη στην κυριαρχία της αστικής τάξης, σημαίνει ή ότι τρελάθηκε και έχασε το νόημα των λογικών ανθρώπινων εννοιών, ή ότι αρνείται ξετσιώπια και ανοιχτά την προλεταριακή επανάσταση.

Η θέση αυτή πρέπει να τονιστεί με τόσο μεγαλύτερη δύναμη και κατηγορηματικότητα, γιατί έχουμε να κάνουμε με την προλεταριακή επανάσταση που νίκησε, για την ώρα, σε μία χώρα που είναι περικυκλωμένη από εχθρικές καπιταλιστικές χώρες, και γιατί έχουμε να κάνουμε με την αστική τάξη που δεν μπορεί να μην την υποστηρίξει το διεθνές κεφάλαιο.

Να γιατί ο Λένιν λέει ότι «Η απελευθέρωση της καταπιεζόμενης τάξης είναι αδύνατη όχι μονάχα χωρίς την βίαιη επανάσταση, μα και **χωρίς την συντριβή** του μηχανισμού της κρατικής εξουσίας που έχει δημιουργήσει η κυρίαρχη τάξη».

«Ας εκφραστεί πρώτα, μέσα στις συνθήκες της διατήρησης της ατομικής ιδιοκτησίας, δηλ. μέσα στις συνθήκες διατήρησης της εξουσίας και του ζυγού του κεφαλαίου η πλειοψηφία του πληθυσμού υπέρ του κόμματος του προλεταριάτου και τότε μονάχα το κόμμα μπορεί και πρέπει να πάρει την εξουσία» – λένε οι μικροαστοί δημοκράτες, οι πραγματικοί υπηρέτες της αστικής τάξης που αυτοαποκαλούνται σοσιαλιστές.

Ενώ εμείς λέμε: “ας ανατρέψει πρώτα το επαναστατικό προλεταριάτο την κεφαλαιοκρατία, ας τσακίσει πρώτα το ζυγό του κεφαλαίου, ας συντρίψει τον αστικό κρατικό μηχανισμό” – και τότε το προλεταριάτο θα μπορέσει να κατακτήσει γρήγορα με το μέρος του τη συμπάθεια και την υποστήριξη της πλειοψηφίας των εργαζομένων μη προλεταριακών μαζών ικανοποιώντας τες σε βάρος των εκμεταλλευτών».

«Για να κερδίσει το προλεταριάτο με το μέρος του την πλειοψηφία του πληθυσμού – συνεχίζει ο Λένιν – πρέπει, πρώτα, ν’ ανατρέψει την αστική τάξη και να πάρει στα χέρια του την κρατική εξουσία, πρέπει δεύτερα, να εγκαθιδρύσει την Σοβιετική εξουσία κάνοντας συντρίμια τον παλιό κρατικό μηχανισμό, υποσκάπτοντας έτσι με μιας την κυριαρχία, το κύρος, την επιρροή της αστικής τάξης και των μικροαστών συμβιβαστών μέσα στην πλειοψηφία των μη-προλεταριακών εργαζόμενων μαζών, με την επαναστατική ικανοποίηση των οικονομικών αναγκών τους, σε βάρος των εκμεταλλευτών».

Αυτά είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προλεταριακής επανάστασης.

Ποια είναι, σε σχέση μ’ αυτά, τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δικτατορίας του προλεταριάτου, αν παραδεχτούμε ότι η δικτατορία του προλεταριάτου είναι το βασικό περιεχόμενο της προλεταριακής επανάστασης;

Να ο πιο γενικός ορισμός της δικτατορίας του προλεταριάτου που δίνει ο Λένιν:

«Η δικτατορία του προλεταριάτου δεν είναι το τελείωμα της ταξικής πάλης, μα η συνέχισή της με νέες μορφές. Η δικτατορία του προλεταριάτου είναι η ταξική πάλη του προλεταριάτου που νίκησε και πήρε στα χέρια του την πολιτική εξουσία, ενάντια στην αστική τάξη που

νικήθηκε, μα που δεν εξοντώθηκε, δεν εξαφανίστηκε, δεν έπαυσε να προβάλλει αντίσταση που δυνάμωσε την αντίστασή της».

Αντικρούοντας αυτούς που συγχέουν την δικτατορία του προλεταριάτου με την «παλλαϊκή», «την εκλεγμένη απ' όλους» εξουσία, με την «αταξική» εξουσία, ο Λένιν έγραφε:

*«Η τάξη που πήρε στα χέρια της την πολιτική κυριαρχία, την πήρε έχοντας συναίσθηση πως την παίρνει **μόνη της**. Αυτό περιλαμβάνεται στην έννοια της δικτατορίας του προλεταριάτου. Και η έννοια αυτή, τότε μονάχα έχει νόημα, όταν μια τάξη ξέρει πως μονάχη αυτή παίρνει στα χέρια της την πολιτική εξουσία και δεν ξεγελά ούτε τον εαυτό της, ούτε τους άλλους με φλυαρίες για “παλλαϊκή, εκλεγμένη απ' όλους, αγιασμένη από τον λαό” εξουσία».*

Αυτό δεν σημαίνει ωστόσο ότι η εξουσία της μίας τάξης, της τάξης των προλεταρίων, που δεν την μοιράζεται και δεν μπορεί να την μοιράζεται με τις άλλες τάξεις δεν έχει ανάγκη για την πραγματοποίηση των σκοπών της από βοήθεια, από την συμμαχία των εργαζόμενων και εκμεταλλευόμενων μαζών των άλλων τάξεων (ενν. στρωμάτων, ΣτΜ). Αντίθετα. Η εξουσία αυτή, η εξουσία της μίας τάξης, μπορεί να στερεωθεί και να πραγματοποιηθεί ως το τέλος μονάχα με μια συμμαχία ιδιαίτερης μορφής ανάμεσα στην τάξη των προλεταρίων και στις εργαζόμενες μάζες των μικροαστικών στρωμάτων και πριν απ' όλα στις εργαζόμενες μάζες της αγροτιάς.

Τι είναι αυτή η ιδιαίτερης μορφής συμμαχία, σε τι συνίσταται; Μ' γπωσ η συμμαχία αυτή, με τις εργαζόμενες μάζες των άλλων, μη προλεταριακών στρωμάτων αντιφάσκει γενικά στην ιδέα της δικτατορίας μιας μονάχα τάξης;

Αυτή η ιδιαίτερης μορφής συμμαχία συνίσταται στο ότι η καθοδηγητική της δύναμη είναι το προλεταριάτο. Αυτή η ιδιαίτερης μορφής συμμαχία συνίσταται στο ότι ο καθοδηγητής του κράτους, καθοδηγητής στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου είναι ένα κόμμα, το κόμμα του προλεταριάτου, το κόμμα των κομμουνιστών, που δεν μοιράζεται και δεν μπορεί να μοιράζεται την καθοδήγηση με τ' άλλα κόμματα.

Όπως βλέπετε, η αντίφαση εδώ είναι μονάχα φαινομενική.

*«Η δικτατορία του προλεταριάτου – λέει ο Λένιν – είναι **ιδιαίτερη μορφή ταξικής συμμαχίας** ανάμεσα στο προλεταριάτο, την πρωτοπορία των εργαζομένων, και στα πολυάριθμα μη προλεταριακά στρώματα των εργαζομένων (μικροαστικά στρώματα, μικροί νοικοκυραίοι, αγροτιά, διανοήση κλπ) ή στην πλειοψηφία τους, ιδιαίτερη μορφή συμμαχίας ενάντια στο κεφάλαιο, συμμαχίας που σκοπό έχει την ολοκληρωτική ανατροπή της κυριαρχίας του κεφαλαίου, την πλήρη κατάπνιξη της αντίστασης της αστικής τάξης και τη ματαίωση κάθε απόπειρας παλινόρθωσης από μέρος της, είναι συμμαχία που σκοπό έχει την οριστική δημιουργία και την σταθεροποίηση του*

σοσιαλισμού. Είναι ένα ιδιαίτερο είδος συμμαχίας που διαμορφώνεται μέσα σε μία ιδιαίτερη κατάσταση και συγκεκριμένα μέσα στην κατάσταση του λυσοσασμένου εμφυλίου πολέμου, είναι συμμαχία των σταθερών οπαδών του σοσιαλισμού με τους ταλαντευόμενους συμμάχους τους, κάποτε με τους “ουδέτερους” (και τότε από συμφωνία για πάλι, η συμμαχία γίνεται συμφωνία για ουδετερότητα), είναι συμμαχία ανάμεσα σε τάξεις (ενν. “στρώματα”, ΣΤΜ) που δεν είναι όμοιες οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά, πνευματικά».

Σε μία απ’ τις εισηγήσεις του για την καθοδηγητική δουλειά, ο Κάμενεφ καταπολεμώντας αυτήν την αντίληψη για την δικτατορία του προλεταριάτου λέει:

*«Η δικτατορία **δεν είναι** συμμαχία μιας τάξης με μία άλλη»*

Νομίζω πως ο Κάμενεφ έχει υπόψη του πριν απ’ όλα ένα σημείο της μπροσούρας μου *«Η Οκτωβριανή Επανάσταση και η Τακτική των Ρώσων Κομμουνιστών»*, που λέει:

«Η δικτατορία του προλεταριάτου δεν είναι μια απλή κυβερνητική κορυφή, “μαστόρικα” “διαλεγμένη” απ’ το προσεκτικό χέρι του “έμπειρου στρατηλάτη” και που “στηρίζεται λογικά” σ’ αυτά ή σ’ εκείνα τα στρώματα του πληθυσμού. Η δικτατορία του προλεταριάτου είναι ταξική συμμαχία του προλεταριάτου και των εργαζόμενων μαζών της αγροτιάς για την ανατροπή του κεφαλαίου, για την οριστική νίκη του σοσιαλισμού, με τον όρο ότι καθοδηγητική δύναμη αυτής της συμμαχίας θα είναι το προλεταριάτο»

Υποστηρίζω απόλυτα αυτήν την διατύπωση της δικτατορίας του προλεταριάτου, γιατί νομίζω πως συμπίπτει πέρα για πέρα με την αμέσως πιο πάνω διατύπωση του Λένιν.

Έχω την γνώμη πως η δήλωση του Κάμενεφ ότι *«η δικτατορία δεν είναι συμμαχία μιας τάξης με μία άλλη»* που δίνεται με τόσο κατηγορηματική μορφή, δεν έχει τίποτα το κοινό με την λενινιστική θεωρία της δικτατορίας του προλεταριάτου.

Έχω την γνώμη πως έτσι μπορούν να μιλούν μονάχα οι άνθρωποι που δεν κατάλαβαν το νόημα της ιδέας της συνένωσης, της ιδέας της συμμαχίας του προλεταριάτου και της αγροτιάς, της ιδέας της ηγεμονίας του προλεταριάτου σ’ αυτήν την συμμαχία.

Έτσι μπορούν να μιλούν μονάχα οι άνθρωποι που δεν κατάλαβαν την λενινιστική θέση ότι:

«Μονάχα η συμφωνία με την αγροτιά μπορεί να σώσει την σοσιαλιστική επανάσταση της Ρωσίας μέχρι ν’ αρχίσει η επανάσταση στις άλλες χώρες».

Έτσι μπορούν να μιλούν μονάχα οι άνθρωποι που δεν κατάλαβαν την θέση του Λένιν ότι:

«Η ανώτατη μορφή της δικτατορίας είναι η υποστήριξη της συμμαχίας του προλεταριάτου με την αγροτιά, για να μπορέσει το προλεταριάτο να διατηρήσει τον καθοδηγητικό ρόλο και την κρατική εξουσία».

Τονίζοντας έναν απ' τους σπουδαιότερους σκοπούς της δικτατορίας, τον σκοπό της συντριβής των εκμεταλλευτών, ο Λένιν λέει:

«Η επιστημονική έννοια της δικτατορίας δε σημαίνει τίποτα άλλο από την εξουσία που δεν περιορίζεται από τίποτα, από κανέναν νόμο και από κανέναν απόλυτα κανόνα και που στηρίζεται άμεσα στην βία»...

«Δικτατορία σημαίνει – πάρτε το μια για πάντα είδηση κύριοι καντέ – απεριόριστη εξουσία που στηρίζεται στην δύναμη και όχι στον νόμο. Στην διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, κάθε νικηφόρα εξουσία μπορεί να είναι μονάχα δικτατορία».

Με τη βία φυσικά δεν εξαντλείται η δικτατορία του προλεταριάτου, παρ' όλο που χωρίς βία δεν υπάρχει δικτατορία.

«Η δικτατορία – λέει ο Λένιν – δεν σημαίνει μονάχα βία, παρ' όλο που είναι αδύνατη χωρίς την βία, σημαίνει επίσης και οργάνωση της εργασίας και μάλιστα οργάνωση ανώτερη απ' την προηγούμενη.»

«Η δικτατορία του προλεταριάτου... δεν είναι μονάχα βία πάνω στους εκμεταλλευτές, και ακόμα δεν είναι κυρίως βία. Η οικονομική βάση αυτής της επαναστατικής βίας, η εγγύηση της ζωτικότητας και της επιτυχίας της, είναι το γεγονός ότι το προλεταριάτο εκπροσωπεί και πραγματοποιεί έναν ανώτερο τύπο κοινωνικής οργάνωσης της εργασίας σε σύγκριση με τον καπιταλισμό. Εδώ βρίσκεται η ουσία. Αυτή είναι η πηγή της δύναμης και η εγγύηση για το αναπόφευκτο της πλήρους νίκης του κομμουνισμού».

«Η κύρια της ουσία (της δικτατορίας, Ι. Στάλιν) βρίσκεται στην οργάνωση και στην πειθαρχία του πρωτοπόρου τμήματος των εργαζομένων, της εμπροσθοφυλακής τους, του μοναδικού ηγέτη τους, του προλεταριάτου. Σκοπός του είναι να δημιουργήσει τον Σοσιαλισμό, να εξαλείψει τον χωρισμό της κοινωνίας σε τάξεις, να κάνει όλα τα μέλη της κοινωνίας εργαζόμενους, να αφαιρέσει το έδαφος για κάθε εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Αυτόν τον σκοπό δεν μπορεί να τον πραγματοποιήσει με μιας. Χρειάζεται μια αρκετά μακρόχρονη μεταβατική περίοδο από τον καπιταλισμό στον σοσιαλισμό, γιατί η αναδιοργάνωση της παραγωγής είναι δύσκολο πράγμα, γιατί χρειάζεται καιρός για να γίνουν αλλαγές σ' όλους τους τομείς της ζωής και γιατί η τεράστια δύναμη της συνήθειας που κλείνει προς το μικροαστικό και το αστικό νοικοκυριό, μπορεί να υπερνικηθεί μονάχα με μακρόχρονο

επίμονο αγώνα. Για αυτό ακριβώς ο Μαρξ μιλούσε για μια ολόκληρη περίοδο δικτατορίας του προλεταριάτου, σαν περίοδο μετάβασης από τον Καπιταλισμό στον Σοσιαλισμό».

Αυτά είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δικτατορίας του προλεταριάτου.

Από εδώ βγαίνουν οι τρεις βασικές πλευρές της δικτατορίας του προλεταριάτου:

1. Χρησιμοποίηση της εξουσίας του προλεταριάτου για την κατάπνιξη των εκμεταλλευτών, για την άμυνα της χώρας, για την στερέωση δεσμών με τους προλετάριους των άλλων χωρών, για την ανάπτυξη και την νίκη της επανάστασης σ' όλες τις χώρες.

2. Χρησιμοποίηση της εξουσίας του προλεταριάτου για την οριστική απόσπαση των εργαζόμενων και εκμεταλλευόμενων μαζών από την αστική τάξη, για την στερέωση της συμμαχίας του προλεταριάτου μ' αυτές τις μάζες, για το τράβηγμα των μαζών αυτών στο έργο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης, για την κρατική καθοδήγηση των μαζών αυτών από το προλεταριάτο.

3. Χρησιμοποίηση της εξουσίας του προλεταριάτου για την οργάνωση του σοσιαλισμού, για την εξάλειψη των τάξεων, για το πέρασμα στην χωρίς τάξεις κοινωνία, στην κοινωνία χωρίς κράτος.

Η δικτατορία του προλεταριάτου είναι η συνένωση και των τριών αυτών πλευρών. Καμία από αυτές τις πλευρές δεν μπορεί να θεωρηθεί σαν το μοναδικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της δικτατορίας του προλεταριάτου και, αντίστροφα, αρκεί να λείπει έστω ένα από αυτά τα γνωρίσματα για να πάψει η δικτατορία του προλεταριάτου να είναι δικτατορία μέσα στις συνθήκες του καπιταλιστικού περιγυρου. Για αυτό δεν μπορούμε να αποκλείσουμε καμία απ' αυτές τις τρεις πλευρές, δίχως να κινδυνεύσουμε να διαστρεβλώσουμε την έννοια της δικτατορίας του προλεταριάτου. Μόνο και οι τρεις αυτές πλευρές, παρμένες μαζί, μας δίνουν την πλήρη και ολοκληρωμένη έννοια της δικτατορίας του προλεταριάτου.

Η δικτατορία του προλεταριάτου έχει τις δικές της περιόδους, τις δικές της ιδιαίτερες μορφές, διάφορες μεθόδους δουλειάς. Στην περίοδο του εμφυλίου πολέμου χτυπά ιδιαίτερα στα μάτια η βίαιη πλευρά της δικτατορίας. Απ' αυτό όμως δεν βγαίνει καθόλου ότι στην περίοδο του εμφυλίου πολέμου δεν γίνεται καθόλου ανοικοδομητική δουλειά. Χωρίς ανοικοδομητική δουλειά είναι αδύνατο να διεξαχθεί ο εμφύλιος πόλεμος. Αντίθετα, στην περίοδο της ανοικοδόμησης του Σοσιαλισμού, χτυπά ιδιαίτερα στα μάτια η ειρηνική, οργανωτική, εκπολιτιστική δουλειά της δικτατορίας, η επαναστατική νομιμότητα κ.λπ. Απ' αυτό όμως πάλι δεν βγαίνει καθόλου ότι έλλειψε ή ότι μπορεί να λείπει στην περίοδο της νομιμότητας η βίαιη πλευρά της δικτατορίας. Τα όργανα της καταπίεσης, ο στρατός και οι άλλες οργανώσεις, είναι το ίδιο απαραίτητα τώρα, στην περίοδο της ανοικοδόμησης, όπως και

στην περίοδο του εμφυλίου πολέμου. Χωρίς την ύπαρξη αυτών των οργάνων είναι αδύνατη μια κάπως εξασφαλισμένη ανοικοδομητική δουλειά της δικτατορίας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η επανάσταση νίκησε, για την ώρα μονάχα, σε μία χώρα. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι όσο θα υπάρχει η καπιταλιστική περικύκλωση, θα υπάρχει και ο κίνδυνος της επέμβασης, μ' όλες τις συνέπειες που απορρέουν από αυτόν τον κίνδυνο.

V. ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ

Παραπάνω μίλησα για την δικτατορία του προλεταριάτου από την άποψη της ιστορικής της ανάγκης, από την άποψη του ταξικού της περιεχομένου, από την άποψη της κρατικής της φύσης, και τέλος, από την άποψη των δικών της καθηκόντων καταστροφής και δημιουργίας, που πραγματοποιούνται στην διάρκεια μιας ολόκληρης ιστορικής περιόδου, που ονομάζεται περίοδος μετάβασης από τον καπιταλισμό στον σοσιαλισμό.

Τώρα πρέπει να μιλήσουμε για την δικτατορία του προλεταριάτου από την άποψη της συγκρότησής της, από την άποψη του «μηχανισμού» της, από την άποψη του ρόλου και της σημασίας των «λουριών μεταβίβασης», των «μοχλών» και της «διευθύνουσας δύναμης», που στο σύνολό τους αποτελούν «το σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου» (Λένιν) και που με την βοήθειά τους πραγματοποιείται η καθημερινή δουλειά της δικτατορίας του προλεταριάτου.

Τι είναι αυτά τα «λουριά μεταβίβασης», ή οι «μοχλοί» στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου; Ποια είναι αυτή η διευθύνουσα δύναμη; Σε τι χρειάζονται;

Οι μοχλοί και τα λουριά μεταβίβασης είναι αυτές οι ίδιες οι μαζικές οργανώσεις του προλεταριάτου, που χωρίς την βοήθειά τους είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί η δικτατορία.

Η διευθύνουσα δύναμη είναι το πρωτοπόρο εκείνο τμήμα του προλεταριάτου, η εμπροσθοφυλακή του, που είναι η βασική καθοδηγητική δύναμη της δικτατορίας του προλεταριάτου.

Τα λουριά μεταβίβασης, οι μοχλοί και η διευθύνουσα δύναμη είναι απαραίτητα για το προλεταριάτο, γιατί χωρίς αυτά θα βρισκόταν, στον αγώνα του για την νίκη, στην θέση ενός άοπλου στρατού που αντιμετωπίζει το οργανωμένο και εξοπλισμένο κεφάλαιο. Οι οργανώσεις αυτές είναι απαραίτητες στο προλεταριάτο, γιατί χωρίς αυτές θα δοκίμαζε αναπόφευκτη ήττα στον αγώνα του για την ανατροπή της αστικής τάξης, στον αγώνα του για την στερέωση της εξουσίας του, στον αγώνα του για την οικοδόμηση του σοσιαλισμού. Η συστηματική βοήθεια αυτών των οργανώσεων και η διευθύνουσα δύναμη της πρωτοπορίας είναι απαραίτητες, γιατί χωρίς αυτούς τους όρους είναι αδύνατη μια κάπως μακρόχρονη και στέρεη δικτατορία του προλεταριάτου.

Ποιες είναι αυτές οι οργανώσεις;

Είναι, πρώτα, τα **επαγγελματικά συνδικάτα** των εργατών με τις διακλαδώσεις τους στο κέντρο και στις επαρχίες, με την μορφή μιας ολόκληρης σειράς από παραγωγικές, εκπολιτιστικές, διαπαιδαγωγικές και άλλες οργανώσεις. Οι οργανώσεις αυτές δεν είναι κομματικές οργανώσεις. Τα

επαγγελματικά συνδικάτα μπορούν να ονομαστούν καθολική οργάνωση της εργατικής τάξης που κυριαρχεί στην χώρα μας. Είναι σχολείο του Κομμουνισμού. Αναδεικνύουν από τους κόλπους τους τους καλύτερους ανθρώπους για καθοδηγητική δουλειά σ' όλους τους τομείς της διακυβέρνησης. Πραγματοποιούν την σύνδεση ανάμεσα στα πρωτοπόρα και στα καθυστερημένα στοιχεία μέσα στην εργατική τάξη. Συνδέουν τις εργατικές μάζες με την πρωτοπορία της εργατικής τάξης.

Είναι, δεύτερο τα **Σοβιέτ** με τις πολυάριθμες διακλαδώσεις τους στο κέντρο και στις επαρχίες, με την μορφή των διοικητικών, οικονομικών, στρατιωτικών, εκπολιτιστικών και άλλων κρατικών οργάνωσεων, μαζί με τις απειράριθμες αυτοτελείς μαζικές ενώσεις των εργαζομένων, που περιβάλλουν αυτές τις οργάνώσεις και τις συνδέουν με τον πληθυσμό. Τα Σοβιέτ είναι μαζική οργάνωση όλων των εργαζομένων της πόλης και του χωριού. Δεν είναι οργάνωση Κομματική. Τα Σοβιέτ είναι άμεση έκφραση της δικτατορίας του προλεταριάτου. Μέσω των Σοβιέτ εφαρμόζονται όλα τα μέτρα για το δυνάμωμα της δικτατορίας του προλεταριάτου και για την ανοικοδόμηση του Σοσιαλισμού. Μέσω των Σοβιέτ πραγματοποιείται η κρατική καθοδήγηση της αγροτιάς από το προλεταριάτο. Τα Σοβιέτ συνενώνουν τα εκατομμύρια των εργαζομένων με την πρωτοπορία του προλεταριάτου.

Είναι τρίτο, οι **συνεταιρισμοί** όλων των ειδών μ' όλες τις διακλαδώσεις τους.

Ο συνεταιρισμός είναι μια μαζική οργάνωση των εργαζομένων, οργάνωση όχι κομματική, που τους συνενώνει πριν απ' όλα σαν καταναλωτές και με την πάροδο του χρόνου και σαν παραγωγούς (αγροτική συνεταιρισμοί). Ο συνεταιρισμός αποκτά ιδιαίτερη σημασία ύστερα από την στερήωση της δικτατορίας του προλεταριάτου, στην περίοδο της πλατιάς ανοικοδόμησης. Διευκολύνει την σύνδεση της πρωτοπορίας του προλεταριάτου τις μάζες της αγροτιάς και δημιουργεί την δυνατότητα να τραβηχτούν οι αγρότες στον δρόμο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης.

Είναι τέταρτο, η **Ένωση της Νεολαίας**. Η Ένωση της Νεολαίας είναι μαζική οργάνωση της εργατικής και της αγροτικής νεολαίας, οργάνωση όχι κομματική, μα που συνορεύει με το Κόμμα. Για καθήκον της έχει να βοηθά το Κόμμα στο έργο της διαπαιδαγώγησης της νέας γενιάς στο πνεύμα του σοσιαλισμού. Δίνει νέες εφεδρείες για όλες τις υπόλοιπες μαζικές οργάνώσεις του προλεταριάτου, σ' όλους τους τομείς της διακυβέρνησης. Η Ένωση της Νεολαίας απέκτησε ιδιαίτερη σημασία ύστερα απ' την στερήωση της δικτατορίας του προλεταριάτου στην περίοδο της πλατιάς εκπολιτιστικής και διαπαιδαγωγικής δουλειάς του προλεταριάτου.

Είναι τέλος, το **Κόμμα** του προλεταριάτου, η πρωτοπορία του. Η δύναμή του έγκειται στο γεγονός ότι συγκεντρώνει όλους τους καλύτερους ανθρώπους του προλεταριάτου, απ' όλες τις μαζικές του οργάνώσεις. Η αποστολή του είναι να συντονίζει την δουλειά όλων ανεξαιρέτως των μαζικών οργάνωσεων του

προλεταριάτου και να **κατευθύνει** την δράση τους προς έναν σκοπό, προς τον σκοπό της απελευθέρωσης του προλεταριάτου. Και είναι απόλυτα απαραίτητο να τις συντονίζει και να τις κατευθύνει πάνω στην γραμμή ενός σκοπού, γιατί χωρίς αυτό είναι αδύνατη η ενότητα της πάλης του προλεταριάτου, γιατί χωρίς αυτό είναι αδύνατο να καθοδηγηθούν οι προλεταριακές μάζες στον αγώνα τους για την εξουσία, στον αγώνα τους για την ανοικοδόμηση του σοσιαλισμού. Μονάχα, όμως, η πρωτοπορία του προλεταριάτου, το Κόμμα του, είναι ικανό να συνενώνει και να κατευθύνει την δουλειά των μαζικών οργανώσεων του προλεταριάτου. Μονάχα το κόμμα του προλεταριάτου, μονάχα το Κόμμα των Κομμουνιστών είναι ικανό να εκπληρώσει αυτόν τον ρόλο του βασικού καθοδηγητή μέσα στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου.

Γιατί;

«Πρώτα, γιατί το Κόμμα είναι το σημείο συγκέντρωσης των καλύτερων στοιχείων της εργατικής τάξης, που συνδέονται άμεσα με τις εξωκομματικές οργανώσεις του προλεταριάτου και που πολύ συχνά τις καθοδηγούν. Δεύτερο, γιατί το Κόμμα, σα σημείο συγκέντρωσης των καλύτερων ανθρώπων της εργατικής τάξης, είναι το καλύτερο σχολείο για την κατάρτιση ηγετών της εργατικής τάξης, για να είναι ικανοί να καθοδηγούν όλες τις μορφές οργάνωσης της τάξης τους. Τρίτον, γιατί το Κόμμα, σαν το καλύτερο σχολείο ηγετών της εργατικής τάξης, είναι με την πείρα και το κύρος του η μοναδική οργάνωση, που είναι ικανή να συγκεντρώσει την διεύθυνση της πάλης του προλεταριάτου και να μετατρέψει έτσι όλες τις εξωκομματικές οργανώσεις της εργατικής τάξης σε εξυπηρετικά όργανα και λουριά μεταβίβασης που συνδέουν το Κόμμα με την τάξη». (Ι. Στάλιν)

Το κόμμα είναι η βασική καθοδηγητική δύναμη στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου.

«Το κόμμα είναι η ανώτατη μορφή ταξικής ένωσης του προλεταριάτου»
(Λένιν)

Έτσι, τα επαγγελματικά συνδικάτα, σα μαζική οργάνωση του προλεταριάτου, που συνδέει το Κόμμα με την τάξη, πριν απ' όλα στον παραγωγικό τομέα. Τα Σοβιέτ, σαν μαζική οργάνωση των εργαζόμενων, που συνδέει το Κόμμα μαζί τους, πριν απ' όλα στον κρατικό τομέα. Οι συνεταιρισμοί, σαν μαζική οργάνωση κυρίως της αγροτιάς, που συνδέει το κόμμα με τις αγροτικές μάζες, πριν απ' όλα στον οικονομικό τομέα, στον τομέα που τραβά την αγροτιά στην σοσιαλιστική ανοικοδόμηση. Η Ένωση Νεολαίας, σαν μαζική οργάνωση της εργατικής και αγροτικής νεολαίας, που έχει αποστολή να διευκολύνει την πρωτοπορία του προλεταριάτου στην σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση της νέας γενιάς και στην προετοιμασία των νέων εφεδρειών. Και τέλος, το Κόμμα, σαν βασική κατευθυντήρια δύναμη στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου, που έχει αποστολή να καθοδηγεί όλες αυτές τις μαζικές

οργανώσεις – αυτή είναι γενικά η εικόνα του «μηχανισμού» της δικτατορίας, η εικόνα του «συστήματος της δικτατορίας του προλεταριάτου».

Χωρίς το Κόμμα σαν βασική καθοδηγητική δύναμη, είναι αδύνατη μία κάπως μακρόχρονη και σταθερή δικτατορία του προλεταριάτου.

Έτσι, μιλώντας με τα λόγια του Λένιν, *«έχουμε γενικά και συνολικά, ένα τυπικά μη κομμουνιστικό, ευλύγιστο και σχετικά πλατύ, πολύ ισχυρό προλεταριακό μηχανισμό, που με την βοήθειά του το Κόμμα είναι στενά δεμένο με την τάξη και με την μάζα και που με την βοήθεια και κάτω από την καθοδήγηση του Κόμματος πραγματοποιείται η δικτατορία της τάξης»*.

Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι το Κόμμα μπορεί ή πρέπει να υποκαταστήσει τα επαγγελματικά συνδικάτα, τα Σοβιέτ και τις άλλες μαζικές οργανώσεις. Το Κόμμα πραγματοποιεί την δικτατορία του προλεταριάτου. Δεν την πραγματοποιεί, όμως, άμεσα, αλλά με την βοήθεια των επαγγελματικών συνδικάτων, με τα Σοβιέτ και με τις διακλαδώσεις τους. Χωρίς αυτά τα «λουριά μεταβίβασης», θα ήταν αδύνατη μια κάπως σταθερή δικτατορία.

«Δεν μπορεί – λέει ο Λένιν – να πραγματοποιηθεί η δικτατορία χωρίς μερικά “λουριά μεταβίβασης” απ’ την εμπροσθοφυλακή στην μάζα της πρωτοπόρας τάξης και απ’ αυτήν στην μάζα των εργαζόμενων... Το Κόμμα, για να εκφραστούμε έτσι, συγκεντρώνει μέσα του την πρωτοπορία του προλεταριάτου, και αυτή η πρωτοπορία πραγματοποιεί την δικτατορία του προλεταριάτου. Και αν δεν υπάρχει ένα τέτοιο θεμέλιο, όπως τα επαγγελματικά συνδικάτα, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί η δικτατορία, δεν μπορούν να εκπληρωθούν οι κρατικές λειτουργίες. Πρέπει όμως να ασκούνται με την βοήθεια μιας σειράς ιδιαίτερων ιδρυμάτων, επίσης κάποιου νέου τύπου, και συγκεκριμένα με την βοήθεια του Σοβιετικού μηχανισμού».

Σαν ανώτατη έκταση του καθοδηγητικού ρόλου του Κόμματος λχ, στην χώρα μας, στην Σοβιετική Ένωση, στην χώρα της δικτατορίας του προλεταριάτου, πρέπει να αναγνωριστεί το γεγονός ότι ούτε ένα σοβαρό πολιτικό ή οργανωτικό ζήτημα δε λύνεται σε μας, απ’ τις Σοβιετικές και τις άλλες μαζικές οργανώσεις μας, χωρίς τις καθοδηγητικές υποδείξεις του Κόμματος. **Μ’ αυτήν την έννοια** θα μπορούσαμε να πούμε ότι η δικτατορία του προλεταριάτου είναι **στην ουσία** «δικτατορία» της πρωτοπορίας του, «δικτατορία» του Κόμματός του, σαν βασικής καθοδηγητικής δύναμης του προλεταριάτου. Να τι είπε ο Λένιν για το ζήτημα αυτό στο II Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς:

*«Ο Τέννερ λέει πως είναι υπέρ της δικτατορίας του προλεταριάτου, μα πως τη δικτατορία του προλεταριάτου δεν την φαντάζεται ακριβώς έτσι όπως την φανταζόμαστε εμείς. Λέει ότι εμείς με την δικτατορία του προλεταριάτου εννοούμε **στην ουσία** την δικτατορία της οργανωμένης και συνειδητής μειοψηφίας του. Και πραγματικά, στην εποχή του*

καπιταλισμού, όταν οι εργατικές μάζες υποβάλλονται σε αδιάκοπη εκμετάλλευση και δεν μπορούν να αναπτύξουν τις ανθρώπινες ικανότητές τους, το πιο χαρακτηριστικό γεγονός για τα εργατικά πολιτικά κόμματα είναι ίσα – ίσα το γεγονός ότι δεν μπορούν να αγκαλιάσουν παρά μονάχα την μειοψηφία της τάξης τους. Το πολιτικό κόμμα μπορεί να συνενώσει μονάχα την μειοψηφία της τάξης, ακριβώς όπως οι πραγματικά συνειδητοί εργάτες σε κάθε καπιταλιστική κοινωνία αποτελούν την μειοψηφία όλων των εργατών. Για αυτό είμαστε αναγκασμένοι να παραδεχτούμε ότι μονάχα αυτή η συνειδητή μειοψηφία μπορεί να καθοδηγεί τις πλατιές εργατικές μάζες και να τις τραβά από πίσω της. Και αν ο σ. Τέννερ λέει πως είναι εχθρός του Κόμματος, μα ταυτόχρονα παραδέχεται ότι η μειοψηφία των καλύτερα οργανωμένων και περισσότερο επαναστατών εργατών πρέπει να δείχνει τον δρόμο σ' όλο το προλεταριάτο, τότε εγώ λέω πως στην πραγματικότητα δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσά μας».

Μήπως αυτό σημαίνει ωστόσο, ότι ανάμεσα στην δικτατορία του προλεταριάτου και στον καθοδηγητικό ρόλο του Κόμματος (την «δικτατορία» του Κόμματος) μπορούμε να βάλουμε το σημείο της εξίσωσης, ότι μπορούμε να συνταυτίσουμε την πρώτη με την δεύτερη, ότι μπορούμε να αντικαταστήσουμε την πρώτη με την δεύτερη; Φυσικά δεν σημαίνει αυτό. Φυσικά δεν μπορούμε. Να λχ, ο Σόριν λέει ότι «η δικτατορία του προλεταριάτου είναι η δικτατορία του Κόμματός μας». Αυτή η θέση, όπως βλέπετε, συνταυτίζει την «δικτατορία του Κόμματος» με την δικτατορία του προλεταριάτου. Μήπως μπορούμε να παραδεχτούμε σαν σωστή την συνταύτιση αυτή και να εξακολουθούμε να μένουμε στο έδαφος του Λενινισμού; Όχι, δεν μπορούμε. Και να γιατί:

Πρώτο. Στο τσιτάτο απ' τον λόγο του Λένιν στο ΙΙ Συνέδριο της ΚΔ, που αναφέραμε πιο πάνω, ο Λένιν δεν συνταυτίζει καθόλου τον καθοδηγητικό ρόλο του Κόμματος με την δικτατορία του προλεταριάτου. Μιλά μόνο για το γεγονός ότι «μονάχα η συνειδητή μειοψηφία (δηλ. το Κόμμα, Ι. Στάλιν) μπορεί να καθοδηγεί τις πλατιές εργατικές μάζες και να τις τραβά από πίσω του», ότι ακριβώς **μ' αυτήν την έννοια**, «με την δικτατορία του προλεταριάτου εννοούμε **στην ουσία** την δικτατορία της οργανωμένης και συνειδητής μειοψηφίας του». Όταν λέμε «στην ουσία» δεν σημαίνει ότι λέμε «ολοκληρωτικά». Συχνά λέμε ότι το εθνικό ζήτημα είναι στην ουσία ζήτημα αγροτικό. Και αυτό είναι πέρα για πέρα σωστό. Αυτό όμως δεν σημαίνει ακόμα ότι το εθνικό ζήτημα συμπίπτει με το αγροτικό ζήτημα, ότι το αγροτικό ζήτημα στην έκταση του είναι ίσο με το εθνικό, ότι το αγροτικό ζήτημα συνταυτίζεται με το εθνικό ζήτημα. Δεν είναι ανάγκη να αποδείξουμε ότι το εθνικό ζήτημα στην έκτασή του είναι πιο πλατύ και πιο πλούσιο από το αγροτικό ζήτημα. Το ίδιο, σ' αναλογία μ' αυτό, πρέπει να πούμε για τον καθοδηγητικό ρόλο του Κόμματος και την δικτατορία του προλεταριάτου. Αν το κόμμα πραγματοποιεί την δικτατορία του προλεταριάτου, και μ' αυτήν την

έννοια η δικτατορία του προλεταριάτου είναι **στην ουσία** «δικτατορία» του Κόμματός του, αυτό δεν σημαίνει ακόμα ότι η «δικτατορία του κόμματος» (ο καθοδηγητικός του ρόλος) είναι ταυτόσημη με την δικτατορία του προλεταριάτου, ότι στην έκτασή της η πρώτη εξισώνεται με την δεύτερη. Δεν είναι ανάγκη να αποδείξουμε ότι η δικτατορία του προλεταριάτου στην έκτασή της είναι πιο πλατιά και πιο πλούσια απ' τον καθοδηγητικό ρόλο του Κόμματος. Το Κόμμα πραγματοποιεί την δικτατορία του προλεταριάτου και όχι μια οποιαδήποτε άλλη δικτατορία. Όποιος συνταυτίζει τον καθοδηγητικό ρόλο του Κόμματος με την δικτατορία του προλεταριάτου, αντικαθιστά την δικτατορία του προλεταριάτου με την «δικτατορία» του Κόμματος.

Δεύτερο. Καμία σοβαρή απόφαση των μαζικών οργανώσεων του προλεταριάτου δεν παίρνεται χωρίς τις καθοδηγητικές υποδείξεις εκ μέρους του Κόμματος. Αυτό είναι πέρα για πέρα σωστό. Μα μήπως σημαίνει αυτό ότι η δικτατορία του προλεταριάτου **εξαντλείται** με τις καθοδηγητικές υποδείξεις του Κόμματος; Μήπως σημαίνει αυτό ότι οι καθοδηγητικές υποδείξεις του Κόμματος, μπορούν για αυτόν τον λόγο να συνταυτιστούν με την δικτατορία του προλεταριάτου; Φυσικά δεν σημαίνει αυτό. Η δικτατορία του προλεταριάτου αποτελείται από τις καθοδηγητικές υποδείξεις του Κόμματος, συν την πραγματοποίηση αυτών των υποδείξεων απ' τις μαζικές οργανώσεις του προλεταριάτου, συν την εφαρμογή τους στην ζωή από τον πληθυσμό. Εδώ, όπως βλέπετε, έχουμε να κάνουμε με μια ολόκληρη σειρά από μεταβατικά και ενδιάμεσα σκαλοπάτια, που δεν αποτελούν καθόλου μικρής σημασίας στοιχεία της δικτατορίας του προλεταριάτου. Συνεπώς, ανάμεσα στις καθοδηγητικές υποδείξεις του Κόμματος και στην εφαρμογή τους στην ζωή, βρίσκεται η θέληση και η δράση των καθοδηγούμενων, η θέληση και η δράση της τάξης, η προθυμία (ή η απροθυμία) της να υποστηρίξει αυτές τις υποδείξεις, η επιδεξιότητα (ή η αδεξιότητά) της να τις εφαρμόσει έτσι ακριβώς όπως το απαιτεί η κατάσταση. Δε χρειάζεται να αποδείξουμε ότι το Κόμμα παίρνοντας στα χέρια του την καθοδήγηση, δεν μπορεί να μην παίρνει υπόψη του την θέληση, την κατάσταση, το επίπεδο της συνείδησης των καθοδηγούμενων, δεν μπορεί να αφήσει έξω απ' τον λογαριασμό την θέληση, την κατάσταση, το επίπεδο της συνείδησης της τάξης του. Για αυτό, όποιος συνταυτίζει τον καθοδηγητικό ρόλο του Κόμματος με την δικτατορία του προλεταριάτου, αντικαθιστά την θέληση και την δράση της τάξης με τις υποδείξεις του Κόμματος.

Τρίτο. «Η δικτατορία του προλεταριάτου – λέει ο Λένιν – είναι η ταξική πάλη του προλεταριάτου που νίκησε και πήρε στα χέρια του την εξουσία». Με τι μπορεί να εκφράζεται αυτή η ταξική πάλη; Μπορεί να εκφράζεται με μια σειρά από ένοπλες ενέργειες του προλεταριάτου ενάντια στις επιθέσεις της γκρεμισμένης αστικής τάξης ή ενάντια στην επέμβαση της ξένης αστικής τάξης. Μπορεί να εκφράζεται με τον εμφύλιο πόλεμο, αν η εξουσία του προλεταριάτου δεν έχει ακόμη εδραιωθεί. Μπορεί να εκφράζεται με την πλατιά οργανωτική και ανοικοδομητική εργασία του προλεταριάτου, με το

τράβηγμα των πλατιών μαζών σ' αυτήν την εργασία, ύστερα απ' την στερήωση της εξουσίας. Σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις δρών πρόσωπο είναι το προλεταριάτο σαν **τάξη**. Ποτέ το Κόμμα, ποτέ μονάχο του ένα κόμμα, δεν οργάνωσε όλες αυτές τις ενέργειες αποκλειστικά με τις δικές του δυνάμεις, χωρίς την υποστήριξη της τάξης. Συνήθως, μονάχα καθοδηγεί αυτές τις ενέργειες και τις καθοδηγεί στον βαθμό που έχει την υποστήριξη της τάξης. Γιατί το Κόμμα δεν μπορεί να συμπίπτει με την τάξη, δεν μπορεί να την αντικαθιστά. Γιατί το Κόμμα, παρ' όλο το σοβαρό, καθοδηγητικό του ρόλο, παραμένει πάντα **μέρος** της τάξης. Για αυτό, όποιος συνταυτίζει τον καθοδηγητικό ρόλο του Κόμματος με την δικτατορία του προλεταριάτου, αντικαθιστά την τάξη με το Κόμμα.

Τέταρτο. Το Κόμμα πραγματοποιεί την δικτατορία του προλεταριάτου. «Το Κόμμα είναι η πρωτοπορία του προλεταριάτου που κυβερνά άμεσα, είναι ο καθοδηγητής» (Λένιν). Μ' αυτήν την έννοια παίρνει το Κόμμα την εξουσία και **κυβερνά** την χώρα. Αυτό όμως, δεν σημαίνει ότι το Κόμμα πραγματοποιεί την δικτατορία του προλεταριάτου δίχως να παίρνει υπόψη την κρατική εξουσία, χωρίς την κρατική εξουσία, ότι το Κόμμα κυβερνά την χώρα χωρίς να παίρνει υπόψη του τα Σοβιέτ, όχι μέσω των Σοβιέτ. Αυτό ακόμα δεν σημαίνει ότι το Κόμμα μπορεί να συνταυτιστεί με τα Σοβιέτ, με την κρατική εξουσία. Το Κόμμα είναι ο πυρήνας της εξουσίας. Όμως, δεν είναι και δεν μπορεί να συνταυτιστεί με την κρατική εξουσία. *«Σαν Κόμμα που κυβερνά – λέει ο Λένιν – δεν μπορούσαμε να μην συγχωνεύσουμε τα σοβιετικά “ανώτατα όργανα” με τα κρατικά “ανώτατα όργανα”. Στην χώρα μας είναι και θα παραμείνουν συγχωνευμένα»*. Αυτό είναι πέρα για πέρα σωστό. Όμως, ο Λένιν δεν ήθελε καθόλου μ' αυτό να πει ότι τα σοβιετικά μας ιδρύματα στο σύνολό τους λχ ο στρατός μας, οι μεταφορές μας, τα οικονομικά ιδρύματά μας κλπ, είναι ιδρύματα του Κόμματος μας, ότι το Κόμμα μας μπορεί να αντικαταστήσει τα Σοβιέτ και τις διακλαδώσεις τους, ότι το Κόμμα μπορεί να συνταυτιστεί με την κρατική εξουσία. Ο Λένιν πολλές φορές έλεγε ότι «το σύστημα των Σοβιέτ είναι η δικτατορία του προλεταριάτου», ότι «η Σοβιετική εξουσία είναι η δικτατορία του προλεταριάτου», μα ποτέ δεν είπε ότι το Κόμμα είναι κρατική εξουσία, ότι τα Σοβιέτ και το Κόμμα είναι το ίδιο πράγμα. Το Κόμμα, έχοντας εκατοντάδες χιλιάδες μέλη, καθοδηγεί τα Σοβιέτ και τα παρακλάδια τους στο κέντρο και στις επαρχίες, που αγκαλιάζουν δεκάδες εκατομμύρια ανθρώπους, κομματικούς και εξωκομματικούς, μα δεν μπορεί και δεν πρέπει να τ' αντικαταστήσει. Να γιατί ο Λένιν λέει ότι «την δικτατορία την πραγματοποιεί το οργανωμένο στα Σοβιέτ προλεταριάτο, που το καθοδηγεί το Κομμουνιστικό Κόμμα των Μπολσεβίκων», ότι «όλη η δουλειά του Κόμματος γίνεται **μέσω** των Σοβιέτ που συνενώνουν τις εργαζόμενες μάζες ανεξάρτητα από επάγγελμα». Ότι η δικτατορία «πρέπει να πραγματοποιείται... **μέσω** του Σοβιετικού μηχανισμού». Για αυτό, όποιος συνταυτίζει τον καθοδηγητικό ρόλο του Κόμματος με την δικτατορία του προλεταριάτου, αντικαθιστά τα Σοβιέτ, δηλαδή την κρατική εξουσία, με το Κόμμα.

Πέμπτο. Η έννοια της δικτατορίας του προλεταριάτου είναι έννοια κρατική. Η δικτατορία του προλεταριάτου περιλαμβάνει αναγκαστικά μέσα της την έννοια της βίας. Χωρίς βία δεν υπάρχει δικτατορία, αν την εννοούμε την δικτατορία με την ακριβή έννοια αυτής της λέξης. Ο Λένιν χαρακτηρίζει την δικτατορία του προλεταριάτου σαν «εξουσία που στηρίζεται άμεσα στην βία». Για αυτό, όταν μιλούν για δικτατορία του Κόμματος απέναντι στην τάξη των προλετάρων και την συνταυτίζουν με την δικτατορία του προλεταριάτου, είναι σαν να λένε ότι το Κόμμα πρέπει να είναι απέναντι στην τάξη του, όχι μονάχα καθοδηγητής, όχι μονάχα αρχηγός και δάσκαλος, μα και ένα είδος κρατική εξουσία που χρησιμοποιεί βία πάνω της. Για αυτό όποιος συνταυτίζει την «δικτατορία του Κόμματος» με την δικτατορία του προλεταριάτου, ξεκινά σωπηρά από το ότι το κύρος του Κόμματος μπορεί να στηριχτεί στην βία, πράγμα παράλογο και ολότελα ασυμβίβαστο με τον Λενινισμό. Το κύρος του Κόμματος στηρίζεται στην εμπιστοσύνη της Εργατικής Τάξης. Η εμπιστοσύνη, όμως, της Εργατικής Τάξης, δεν αποχτιέται με την βία – με την βία θανατώνεται μονάχα – αλλά με την σωστή θεωρία του Κόμματος, με την σωστή πολιτική του Κόμματος, με την αφοσίωση του Κόμματος στην Εργατική Τάξη, με την σύνδεσή του με τις μάζες της Εργατικής Τάξης, με την προπαρασκευή του και με την ικανότητα του να πείθει τις μάζες για την ορθότητα των συνθημάτων του.

Τι βγαίνει απ' όλα αυτά;

Απ' αυτά βγαίνει ότι:

1. Ο Λένιν χρησιμοποιεί την λέξη **δικτατορία** του Κόμματος όχι με την ακριβή σημασία αυτής της λέξης (*«εξουσία που στηρίζεται στην βία»*), μα με την μεταφορική έννοια, με την έννοια της καθοδήγησης.

2. Όποιος συνταυτίζει την **καθοδήγηση** του Κόμματος με την **δικτατορία** του προλεταριάτου, διαστρεβλώνει τον Λένιν, γιατί αποδίδει λαθεμένα στο Κόμμα λειτουργίες εξάσκησης βίας πάνω στην εργατική τάξη, σαν σύνολο.

3. Όποιος αποδίδει στο Κόμμα ανύπαρκτες σ' αυτό λειτουργίες άσκησης βίας πάνω στην εργατική τάξη, καταπατεί τις στοιχειώδεις απαιτήσεις των σωστών αμοιβαίων σχέσεων ανάμεσα στην πρωτοπορία και στην τάξη, ανάμεσα στο Κόμμα και στο Προλεταριάτο.

Έτσι φτάσαμε άμεσα στο ζήτημα των αμοιβαίων σχέσεων ανάμεσα στο Κόμμα και στην τάξη, ανάμεσα στους Κομματικούς και στους εξωκομματικούς μέσα στην εργατική τάξη.

Ο Λένιν καθορίζει τις αμοιβαίες αυτές σχέσεις σαν **«αμοιβαία εμπιστοσύνη** ανάμεσα στην πρωτοπορία της εργατικής τάξης και στην εργατική μάζα».

Τι σημαίνει αυτό;

Αυτό σημαίνει πρώτα, ότι το Κόμμα οφείλει να αφουγκράζεται με προσοχή τη φωνή των μαζών, ότι οφείλει να παρακολουθεί με προσοχή το επαναστατικό ένστικτο των μαζών, ότι οφείλει να μελετά την πρακτική της πάλης των μαζών, ελέγχοντας μ' αυτήν την ορθότητα της πολιτικής του, ότι οφείλει συνεπώς, όχι μονάχα να διδάσκει, μα και να διδάσκεται από τις μάζες.

Αυτό σημαίνει, δεύτερο, ότι το Κόμμα οφείλει μέρα με τη μέρα να κατακτά την εμπιστοσύνη των προλεταριακών μαζών, ότι οφείλει με την πολιτική και τη δουλειά του να εξασφαλίζει την υποστήριξη των μαζών, ότι οφείλει όχι να διατάζει, μα πάνω απ' όλα να πείθει, διευκολύνοντας τις μάζες να γνωρίσουν με την ίδια τους την πείρα την ορθότητα της πολιτικής του κόμματος, ότι οφείλει συνεπώς, να' ναι καθοδηγητής, ηγέτης, δάσκαλος της τάξης του.

Η παράβαση αυτών των όρων σημαίνει καταπάτηση των σωστών αμοιβαίων σχέσεων ανάμεσα στην πρωτοπορία και την τάξη, υπόσκαψη της «αμοιβαίας εμπιστοσύνης», παράλυση και της ταξικής και της κομματικής πειθαρχίας.

«Τώρα ασφαλώς όλοι σχεδόν βλέπουν – λέει ο Λένιν – ότι οι μπολοσεβίκοι δεν θα κρατιούνται στην εξουσία, όχι 2½ χρόνια, μα ούτε 2½ μήνες, χωρίς την πιο αυστηρή, πραγματικά σιδερένια πειθαρχία στο Κόμμα μας, χωρίς την απόλυτη και απεριόριστη υποστήριξη του Κόμματος απ' όλη την μάζα της εργατικής τάξης, δηλαδή από κάθε τι που υπάρχει σ' αυτήν λογικό, τίμιο, γεμάτο αυταπάρνηση, με επιρροή και ικανό να οδηγήσει ή να τραβήξει μαζί του καθυστερημένα στρώματα»

«Η δικτατορία του προλεταριάτου – λέει παρακάτω ο Λένιν – είναι ένας επίμονος αγώνας αιματηρός και αναίμακτος, βίαιος και ειρηνικός, στρατιωτικός και οικονομικός, παιδαγωγικός και διοικητικός, ενάντια στις δυνάμεις και τις παραδόσεις της παλιάς κοινωνίας. Η δύναμη της συνήθειας εκατομμυρίων και δεκάδων εκατομμυρίων ανθρώπων είναι η πιο τρομερή δύναμη. Δίχως ένα Κόμμα σιδερένιο και ατσάλωμένο στον αγώνα, δίχως ένα Κόμμα που να έχει την εμπιστοσύνη κάθε τίμιου στοιχείου που υπάρχει στην δοσμένη τάξη, δίχως ένα Κόμμα που να ξέρει να παρακολουθεί τις διαθέσεις των μαζών και να επιδρά πάνω τους, είναι αδύνατο να διεξαχθεί με επιτυχία ένας τέτοιος αγώνας».

Πώς όμως αποκτά το Κόμμα αυτήν την εμπιστοσύνη και την υποστήριξη της τάξης; Πώς διαμορφώνεται η απαραίτητη για την δικτατορία του προλεταριάτου πειθαρχία; Πάνω σε ποιο έδαφος αναπτύσσεται;

Να τι λέει ο Λένιν πάνω σ' αυτό το ζήτημα:

«Με τι κρατιέται η πειθαρχία στο επαναστατικό κόμμα του προλεταριάτου; Με τι ελέγχεται, με τι δυναμώνει; Πρώτα με την συνειδητότητα της προλεταριακής πρωτοπορίας και με την αφοσίωσή της στην επανάσταση, με την αντοχή, την αυτοθυσία και τον ηρωισμό της. Δεύτερο, με την ικανότητά της να συνδέεται, να πλησιάζει και, αν θέλετε, να συγχωνεύεται ως έναν ορισμένο βαθμό με την πιο πλατιά μάζα των

εργαζομένων και πρώτα απ' όλα με την προλεταριακή, **μα ακόμα και με την μη-προλεταριακή εργαζόμενη μάζα**. Τρίτο, με την ορθότητα της πολιτικής καθοδήγησης που πραγματοποιείται απ' αυτήν την πρωτοπορία, με την ορθότητα της πολιτικής στρατηγικής και τακτικής, με τον όρο ότι οι πιο πλατιές μάζες έχουν πειστεί με την ίδια τους την πείρα για την ορθότητα αυτή. Χωρίς αυτούς τους όρους δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί η πειθαρχία μέσα σ' ένα επαναστατικό Κόμμα, πραγματικά ικανό να είναι το Κόμμα της πρωτοπόρας τάξης, που έχει για καθήκον ν' ανατρέψει την κεφαλαιοκρατία και να μετασχηματίσει ολόκληρη την κοινωνία. Χωρίς αυτούς τους όρους οι προσπάθειες για δημιουργία πειθαρχίας μετατρέπονται αναπόφευκτα σε σαπουνόφουσκα, σε κούφια φρασεολογία, σε θεατρινισμό. Απ' την άλλη μεριά όμως, οι όροι αυτοί δεν μπορούν να εμφανιστούν με μιας. Δημιουργούνται μονάχα με την μακρόχρονη δουλειά και με την σκληρή πείρα. Η δημιουργία τους διευκολύνεται μονάχα σε στενή σύνδεση με την πρακτική του πραγματικά μαζικού και πραγματικά επαναστατικού κινήματος».

Και παρακάτω:

«Για την επιτυχία της νίκης ενάντια στον καπιταλισμό απαιτούνται σωστές αμοιβαίες σχέσεις ανάμεσα στο καθοδηγητικό Κομμουνιστικό Κόμμα, την επαναστατική τάξη, το προλεταριάτο – και στην μάζα, δηλαδή, στο σύνολο των εργαζομένων και των εκμεταλλευομένων. Μονάχα το Κομμουνιστικό Κόμμα, αν είναι πραγματικά πρωτοπορία της επαναστατικής τάξης, αν περικλείνει μέσα του όλους τους καλύτερους εκπροσώπους της, αν αποτελείται από πέρα για πέρα συνειδητούς και αφοσιωμένους κομμουνιστές, που έχουν διαπαιδαγωγηθεί και αποσλωθεί με την πείρα της επίμονης επαναστατικής πάλης, μονάχα αν αυτό το Κόμμα κατορθώσει να συνδεθεί αδιάρρηκτα με όλη την ζωή της τάξης του και μέσω της τάξης, με όλη την μάζα των εκμεταλλευομένων και να εμπνεύσει σ' αυτήν την τάξη και σ' αυτήν την μάζα **πλήρη εμπιστοσύνη** μονάχα ένα τέτοιο Κόμμα είναι ικανό να καθοδηγήσει το προλεταριάτο στον πιο αμείλικτο, αποφασιστικό, τελευταίο αγώνα, ενάντια σ' όλες τις δυνάμεις του καπιταλισμού. Απ' την άλλη μεριά, μονάχα κάτω από την καθοδήγηση ενός τέτοιου Κόμματος, το προλεταριάτο είναι ικανό ν' αναπτύξει όλη την ισχύ της επαναστατικής του εφόδου και να εκμηδενίσει την αναπόφευκτη απάθεια και ακόμα την αντίσταση της μικρής μειοψηφίας της διεφθαρμένης από τον καπιταλισμό εργατικής αριστοκρατίας, των παλιών τρεϊνγουνιονιστών και συνεταιριστών ηγετών κλπ, είναι ικανό ν' αναπτύξει όλη την δύναμη του, που είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη από το ποσοστό του πληθυσμού που αντιπροσωπεύει, εξαιτίας της οικονομικής συγκρότησης της καπιταλιστικής κοινωνίας».

Απ' αυτά τα τοιτάτα βγαίνει ότι:

1. Το κύρος του Κόμματος και η σιδερένια πειθαρχία μέσα στην εργατική τάξη, που είναι απαραίτητη για την δικτατορία του προλεταριάτου, δεν στηρίζονται στον φόβο ή στα «απεριόριστα» δικαιώματα του Κόμματος, μα στην εμπιστοσύνη της εργατικής τάξης στο Κόμμα, στην υποστήριξη του Κόμματος από μέρους της εργατικής τάξης.

2. Η εμπιστοσύνη της εργατικής τάξης στο Κόμμα δεν αποκτάται με μιας και με την χρησιμοποίηση βίας σε βάρος της εργατικής τάξης, μα με την μακρόχρονη δουλειά του Κόμματος μέσα στις μάζες, με την σωστή πολιτική του Κόμματος, με την ικανότητα του Κόμματος να πείθει τις μάζες με την ίδια τους την πείρα για την ορθότητα της πολιτικής του, με την ικανότητα του Κόμματος να εξασφαλίζει την υποστήριξη της εργατικής τάξης και να οδηγεί τις μάζες της εργατικής τάξης.

3. Χωρίς την σωστή πολιτική του Κόμματος, που ενισχύεται με την πείρα της πάλης των μαζών και χωρίς την εμπιστοσύνη της εργατικής τάξης δεν υπάρχει και δεν μπορεί να υπάρχει πραγματική καθοδήγηση του Κόμματος.

4. Το Κόμμα και η καθοδήγησή του, αν έχουν την εμπιστοσύνη της τάξης και αν αυτή η καθοδήγηση είναι πραγματική καθοδήγηση, δεν μπορούν να αντιπαρατάσσονται στην δικτατορία του προλεταριάτου, γιατί χωρίς την καθοδήγηση του Κόμματος («δικτατορία» του Κόμματος), που έχει την εμπιστοσύνη της εργατικής τάξης, είναι αδύνατη μια κάπως σταθερή δικτατορία του προλεταριάτου.

Χωρίς αυτούς τους όρους, το κύρος του Κόμματος και η σιδερένια πειθαρχία είναι η κούφια φράση, η αλαζονεία και ο τυχοδιωκτισμός.

Δεν πρέπει να αντιπαραθέτουμε την δικτατορία του προλεταριάτου στην καθοδήγηση («δικτατορία») του Κόμματος. Δεν πρέπει, γιατί η καθοδήγηση του Κόμματος είναι το κύριο στην δικτατορία του προλεταριάτου, αν έχουμε υπόψη μας μια κάπως σταθερή και πλήρη δικτατορία, και όχι μια τέτοια όπως ήταν λχ η Παρισινή Κομμούνα, που δεν αποτελούσε ούτε πλήρη, ούτε σταθερή δικτατορία. Δεν πρέπει, γιατί η δικτατορία του προλεταριάτου και η καθοδήγηση του Κόμματος ακολουθούν, για να εκφραστούμε έτσι, στην δουλειά τους την ίδια γραμμή, δρουν στην ίδια κατεύθυνση.

«Και μόνο το να βάζεις το ζήτημα – λέει ο Λένιν – “δικτατορία του Κόμματος ή δικτατορία της τάξης; Δικτατορία (Κόμμα) των αρχηγών ή δικτατορία (Κόμμα) των μαζών;” Δείχνει την πιο την πιο απίθανη και χωρίς διέξοδο σύγχυση της σκέψης... Σ’ όλους είναι γνωστό ότι οι μάζες χωρίζονται σε τάξεις... ότι τις τάξεις τις καθοδηγούν συνήθως και στις περισσότερες περιπτώσεις, τουλάχιστο στις σύγχρονες πολιτισμένες χώρες, τα πολιτικά κόμματα, ότι τα πολιτικά κόμματα διοικούνται κατά γενικό κανόνα από λίγο ή πολύ σταθερές ομάδες προσώπων που έχουν το μεγαλύτερο κύρος και την μεγαλύτερη επιρροή, που είναι έμπειρα και που εκλέγονται στις πιο υπεύθυνες υπηρεσίες, από πρόσωπα που

λέγονται αρχηγοί... Το να φτάσεις ύστερα απ' αυτό... στην αντιπαράθεση γενικά της δικτατορίας των μαζών στην δικτατορία των αρχηγών, αποτελεί γελοία ανοησία και παραλογισμό».

Αυτό είναι πέρα για πέρα σωστό. Αυτή όμως η σωστή θέση ξεκινά από την προϋπόθεση ότι υπάρχουν σωστές αμοιβαίες σχέσεις ανάμεσα στην πρωτοπορία και τις εργατικές μάζες, ανάμεσα στο Κόμμα και στην τάξη. Ξεκινά από την προϋπόθεση ότι οι αμοιβαίες σχέσεις ανάμεσα στην πρωτοπορία και στην τάξη παραμένουν, ας πούμε, κανονικές, παραμένουν μέσα στα πλαίσια της «αμοιβαίας εμπιστοσύνης».

Τι θα γίνει, λοιπόν, αν καταπατηθούν οι σωστές αμοιβαίες σχέσεις ανάμεσα στην πρωτοπορία και στην τάξη, οι σχέσεις «αμοιβαίας εμπιστοσύνης» ανάμεσα στο Κόμμα και στην τάξη; Τι θα γίνει αν το Κόμμα το ίδιο αρχίσει μ' αυτόν ή εκείνον τον τρόπο ν' αντιπαρατίθεται στην τάξη, παραβιάζοντας τις βάσεις των σωστών αμοιβαίων σχέσεων με την τάξη, καταπατώντας τις βάσεις της «αμοιβαίας εμπιστοσύνης»; Είναι δυνατές γενικά τέτοιες περιπτώσεις; Ναι, είναι δυνατές. Είναι δυνατές:

1) Αν το Κόμμα αρχίζει να στηρίζει το κύρος του μέσα στις μάζες, όχι στην δουλειά του και στην εμπιστοσύνη των μαζών, μα στα «απεριόριστα» δικαιώματά του.

2) Αν η πολιτική του Κόμματος είναι ξεκάθαρα λαθεμένη και το Κόμμα δεν θέλει να αναθεωρήσει και να διορθώσει το λάθος του.

3) Αν γενικά η πολιτική του Κόμματος είναι σωστή, μα οι μάζες δεν είναι ακόμα έτοιμες να την αφομοιώσουν και το Κόμμα δεν θέλει ή δεν μπορεί να ενεργήσει έτσι, ώστε να δώσει στις μάζες την δυνατότητα να πεισθούν με την ίδια τους την πείρα για την ορθότητα της πολιτικής του Κόμματος.

Η ιστορία του Κόμματός μας μας δίνει μια ολόκληρη σειρά από τέτοιες περιπτώσεις. Οι διάφορες παρατάξεις και ομάδες (φράξιες) μέσα στο Κόμμα μας έπεφταν και διαλύονταν, γιατί παραβίαζαν έναν απ' τους τρεις αυτούς όρους και κάποτε και τους τρεις μαζί.

Απ' αυτό όμως βγαίνει ότι η αντιπαράθεση της δικτατορίας του προλεταριάτου στην «δικτατορία» (καθοδήγηση) του Κόμματος δεν μπορεί να θεωρείται σωστή, παρά μονάχα στις παρακάτω περιπτώσεις:

1) αν με την έννοια δικτατορία του Κόμματος απέναντι στην εργατική τάξη δεν εννοούμε την δικτατορία με την κυριολεκτική σημασία αυτής της λέξης («εξουσία που στηρίζεται στην βία»), μα την καθοδήγηση του Κόμματος, που αποκλείει την βία ενάντια στην τάξη σαν σύνολο, ενάντια στην πλειοψηφία της, όπως ακριβώς την εννοεί και ο Λένιν,

2) αν το Κόμμα έχει τα δεδομένα για να είναι πραγματικός καθοδηγητής της τάξης, δηλαδή αν η πολιτική του Κόμματος είναι σωστή, αν αυτή η πολιτική ανταποκρίνεται στα συμφέροντα της τάξης,

3) αν η τάξη, αν η πλειοψηφία της τάξης, δέχεται αυτήν την πολιτική, την αφομοιώνει, πείθεται χάρη στην δουλειά του Κόμματος για την ορθότητα της πολιτικής του, αν έχει εμπιστοσύνη στο Κόμμα και το υποστηρίζει.

Η παράβαση αυτών των όρων προκαλεί αναπόφευκτα την σύγκρουση ανάμεσα στο Κόμμα και στην τάξη, την διάσπαση ανάμεσά τους, την αντιπαράθεσή τους.

Μπορούμε άραγε να επιβάλουμε στην τάξη την καθοδήγηση του Κόμματος με την βία; Όχι, δεν μπορούμε. Οποσδήποτε μια τέτοια καθοδήγηση δεν μπορεί να 'ναι κάπως μακρόχρονη. Το Κόμμα, αν θέλει να παραμένει Κόμμα του προλεταριάτου, πρέπει να ξέρει ότι είναι πριν απ' όλα και κυρίως **καθοδηγητής, ηγέτης, δάσκαλος** της εργατικής τάξης. Δεν μπορούμε να ξεχνάμε τα σχετικά με αυτό το ζήτημα λόγια του Λένιν, στην μπροσούρα του «Κράτος και Επανάσταση»:

*«Ο Μαρξισμός διαπαιδαγωγώντας το εργατικό Κόμμα, διαπαιδαγωγεί την πρωτοπορία του προλεταριάτου, που είναι ικανή να πάρει την εξουσία και να οδηγήσει όλον τον λαό στον σοσιαλισμό, να κατευθύνει και να οργανώσει το καινούργιο σύστημα, να είναι **δάσκαλος, καθοδηγητής, ηγέτης** όλων των εργαζόμενων και εκμεταλλευόμενων στο έργο της οργάνωσης της κοινωνικής ζωής τους, χωρίς την αστική τάξη και ενάντια στην αστική τάξη».*

Μπορούμε άραγε να θεωρούμε το Κόμμα πραγματικό καθοδηγητή της τάξης, αν η πολιτική του είναι λαθεμένη, αν η πολιτική του έρχεται σε σύγκρουση με τα συμφέροντα της τάξης; Φυσικά δεν μπορούμε. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το Κόμμα, αν θέλει να παραμένει καθοδηγητής, πρέπει να αναθεωρήσει την πολιτική του, πρέπει να διορθώσει την πολιτική του, πρέπει να παραδεχτεί το λάθος του και να το διορθώσει. Για την επιβεβαίωση αυτής της θέσης θα μπορούσαμε να αναφερθούμε ακόμα και σ' ένα τέτοιο γεγονός απ' την ιστορία του Κόμματός μας, όπως είναι η περίοδος της κατάργησης της υποχρεωτικής παράδοσης των σιτηρών, όταν οι εργατικές και οι αγροτικές μάζες εκδήλωναν ανοιχτά την δυσαρέσκειά τους με την πολιτική μας και όταν το Κόμμα μας αναθεώρησε τίμια και ανοιχτά την πολιτική του. Να τι είπε τότε, στο 10^ο Συνέδριο, ο Λένιν, για την κατάργηση της υποχρεωτικής παράδοσης των σιτηρών και για την εφαρμογή της Νέας Οικονομικής Πολιτικής (ΝΕΠ):

*«Δεν πρέπει να προσπαθούμε να κρύψουμε τίποτα, μα πρέπει να το πούμε ανοιχτά, ότι η αγροτιά είναι δυσαρεστημένη με την μορφή των σχέσεων που καθιερώθηκε μαζί της στην χώρα μας, ότι δεν θέλει αυτή την μορφή των σχέσεων και ότι δεν πρόκειται να ζήσει στο εξής έτσι. Αυτό είναι αδιαφιλονίκητο. Η θέλησή της αυτή εκφράστηκε με τρόπο ξεκάθαρο. Και η θέληση αυτή είναι θέληση της τεράστιας μάζας του εργαζόμενου πληθυσμού. Αυτό πρέπει να το έχουμε υπόψη μας και να είμαστε αρκετά συνετοί πολιτικοί για να πούμε ανοιχτά: **μπρος, ας αναθεωρήσουμε την πολιτική μας απέναντι στην αγροτιά.**»*

Μήπως πρέπει να νομίζουμε ότι το Κόμμα είναι υποχρεωμένο να αναλάβει την πρωτοβουλία και την καθοδήγηση στην οργάνωση των αποφασιστικών ενεργειών των μαζών, μόνο για τον λόγο ότι η πολιτική του είναι γενικά σωστή, αν η πολιτική αυτή δεν έχει ακόμα την εμπιστοσύνη και την υποστήριξη της τάξης, λχ εξαιτίας της πολιτικής της καθυστέρησης, αν το Κόμμα δεν κατορθώσει ακόμα να πείσει την τάξη για την ορθότητα της πολιτικής του, γιατί δεν ωρίμασαν λχ, ακόμα τα γεγονότα; Όχι δεν πρέπει. Σε τέτοιες περιπτώσεις το Κόμμα αν θέλει να είναι πραγματικός καθοδηγητής, πρέπει να ξέρει να περιμένει, είναι υποχρεωμένο να πείσει τις μάζες για την ορθότητα της πολιτικής του, είναι υποχρεωμένο να βοηθήσει τις μάζες να πειστούν με την ίδια τους την πείρα για την ορθότητα αυτής της πολιτικής.

«Αν το Επαναστατικό Κόμμα – λέει ο Λένιν – δεν έχει την πλειοψηφία μέσα στα πρωτοπόρα τμήματα των επαναστατικών τάξεων και μέσα στην χώρα, δεν μπορεί ούτε λόγος να γίνεται για εξέγερση».

«Χωρίς να αλλάζουν οι απόψεις της πλειοψηφίας της εργατικής τάξης είναι αδύνατη η επανάσταση, αυτή η αλλαγή όμως, δημιουργείται με την πολιτική πείρα των μαζών».

«Η προλεταριακή πρωτοπορία έχει κατακτηθεί ιδεολογικά. Αυτό είναι το κύριο. Χωρίς αυτό δεν μπορούμε να κάνουμε ούτε το πρώτο βήμα προς την νίκη. Απ' αυτό όμως ως την νίκη είναι ακόμα αρκετά μακριά. Δεν μπορούμε να νικήσουμε μονάχα με την πρωτοπορία. Το να ρίξουμε στην αποφασιστική μάχη μονάχα την πρωτοπορία, εφόσον όλη η τάξη, εφόσον οι πλατιές μάζες δεν πήραν ακόμα την θέση είτε της άμεσης υποστήριξης της πρωτοπορίας, είτε τουλάχιστον της ευμενούς ουδετερότητας απέναντί της και δεν εκδήλωσαν πλήρη ανικανότητα να βοηθήσουν τον αντίπαλό της, δεν θα ήταν μονάχα ανοησία μα και έγκλημα. Για να μπορέσει όμως πραγματικά όλη η τάξη, για να μπορέσουν πραγματικά οι πλατιές εργαζόμενες και από το κεφάλαιο καταπιεζόμενες μάζες να πάρουν μια τέτοια θέση, δεν φτάνουν μονάχα η προπαγάνδα και η ζύμωση. Για να γίνει αυτό απαιτείται η πολιτική πείρα αυτών των ίδιων των μαζών».

Είναι γνωστό ότι το Κόμμα μας ενήργησε ακριβώς μ' αυτόν τον τρόπο στην περίοδο που μεσολάβησε από τις Θέσεις του Απρίλη του Λένιν, ως την Οχτωβριανή εξέγερση του 1917. Και κέρδισε την εξέγερση ακριβώς γιατί ενήργησε σύμφωνα μ' αυτές τις υποδείξεις του Λένιν.

Αυτοί είναι βασικά οι όροι των σωστών αμοιβαίων σχέσεων ανάμεσα στην πρωτοπορία και στην τάξη.

Τι σημαίνει να καθοδηγείς όταν η πολιτική του Κόμματος είναι σωστή και δεν καταπατώνται οι σωστές σχέσεις ανάμεσα στην πρωτοπορία και στην τάξη;

Να καθοδηγείς κάτω από τέτοιες συνθήκες σημαίνει να ξέρεις να πείθεις τις μάζες για την ορθότητα της πολιτικής του Κόμματος, ν' ανεβάζεις τις μάζες

ως το επίπεδο της συνείδησης του Κόμματος και να εξασφαλίζεις έτσι την υποστήριξη των μαζών, την προθυμία τους για τον αποφασιστικό αγώνα.

Για αυτό η μέθοδος της πειθούς είναι η βασική μέθοδος της καθοδήγησης της τάξης απ' το Κόμμα.

«Αν σήμερα στην Ρωσία – λέει ο Λένιν – ύστερα από 2½ χρόνια πρωτοφανείς νίκες ενάντια στην Αστική Τάξη της Ρωσίας και της Αντάντ, βάζαμε τον όρο της εγγραφής στα επαγγελματικά συνδικάτα την “αναγνώριση της δικτατορίας”, θα κάναμε μια ανοησία, θα φθείραμε την επιρροή μας στις μάζες, θα βοηθούσαμε τους μενσεβίκους. Γιατί όλο το καθήκον των Κομμουνιστών είναι να ξέρουν να πείθουν τους καθυστερημένους, να ξέρουν να δουλεύουν ανάμεσά τους κι όχι να απομονώνονται απ' αυτούς με επινοημένα παιδιακίστικα “αριστερά” συνθήματα.»

Αυτό δεν σημαίνει φυσικά ότι το Κόμμα είναι υποχρεωμένο να πείσει ως τον τελευταίο άνθρωπο όλους τους εργάτες και ότι μονάχα ύστερα απ' αυτό μπορεί να καταπιαστεί με την δράση, ότι μονάχα ύστερα απ' αυτό μπορεί ν' αρχίσει την δράση. Καθόλου. Αυτό σημαίνει μονάχα ότι το Κόμμα προτού τραβήξει με τις αποφασιστικές πολιτικές ενέργειες, πρέπει να εξασφαλίσει, με μία μακρόχρονη επαναστατική εργασία, την υποστήριξη της πλειοψηφίας των εργατικών μαζών ή τουλάχιστον την ευμενή ουδετερότητα της πλειοψηφίας της τάξης. Σ' αντίθετη περίπτωση δεν θα έχει καμία έννοια η λενινιστική θέση, ότι η κατάκτηση της πλειοψηφίας της εργατικής τάξης με το μέρος του Κόμματος αποτελεί απαραίτητο όρο για την νικηφόρα επανάσταση.

Και τι θα γίνει με την μειοψηφία αν δεν θέλει, αν δεν συμφωνεί να υποταχθεί θεληματικά στην θέληση της πλειοψηφίας; Μπορεί άραγε το Κόμμα, πρέπει άραγε το Κόμμα, όταν έχει με το μέρος του την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας, να αναγκάσει την μειοψηφία να υποταχθεί στην θέληση της πλειοψηφίας; Ναι, μπορεί και πρέπει. Η καθοδήγηση εξασφαλίζεται με την μέθοδο της πειθούς των μαζών, σα βασική μέθοδος επίδρασης του Κόμματος πάνω στις μάζες. Αυτό, όμως, δεν αποκλείει μα προϋποθέτει τον εξαναγκασμό, αν αυτός ο εξαναγκασμός στηρίζεται στην εμπιστοσύνη και στην υποστήριξη του Κόμματος από την πλειοψηφία της εργατικής τάξης, αν τον εφαρμόσουμε στην μειοψηφία, αφού πρώτα θα 'χουμε κατορθώσει να πείσουμε την πλειοψηφία. Θα 'πρεπε να θυμόμαστε τις διαφωνίες που υπήρχαν στο Κόμμα μας πάνω στο ζήτημα αυτό την περίοδο της συζήτησης για τα συνδικάτα. Πού βρισκόταν τότε το λάθος της αντιπολίτευσης, το λάθος της Τσεκτράν³; Μήπως στο γεγονός ότι η αντιπολίτευση θεωρούσε τότε δυνατό τον εξαναγκασμό; Όχι, όχι σ' αυτό. Το λάθος της αντιπολίτευσης βρισκόταν τότε στο γεγονός ότι ενώ δεν ήταν σε θέση να πείσει την πλειοψηφία για την ορθότητα των θέσεών της, και αφού έχασε την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας, άρχισε ωστόσο να εφαρμόζει τον εξαναγκασμό,

³ Τσεκτράν: Κεντρική Επιτροπή της Συνδ. Ένωσης των εργατών σιδηροδρόμων

άρχισε να επιμένει να «περάσουν από κόκκινο» εκείνοι που είχαν την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας.

Να τι είπε ο Λένιν τότε στο 10^ο Συνέδριο του Κόμματος, στο λόγο του για τα επαγγελματικά συνδικάτα:

«Για να αποκατασταθούν οι αμοιβαίες σχέσεις, η αμοιβαία εμπιστοσύνη ανάμεσα στην πρωτοπορία της εργατικής τάξης και στην εργατική μάζα, θα έπρεπε αν η Τσεκτράν έκανε λάθος, (...) θα έπρεπε, το λάθος αυτό να διορθωθεί.

*Όταν, όμως, αρχίζουν και υποστηρίζουν αυτό το λάθος, τότε το λάθος αυτό γίνεται πηγή πολιτικού κινδύνου... Αν δεν είχαμε κάνει στον ανώτατο, με την έννοια της δημοκρατίας, δυνατό βαθμό αυτό που χρειάζεται για να υπολογίσουμε τις διαθέσεις που εξέθεσε εδώ ο Κουτούζοφ, θα φτάναμε στην πολιτική χρεωκοπία. **Πριν απ' όλα πρέπει να πείθουμε και ύστερα να χρησιμοποιούμε τον εξαναγκασμό. Πρέπει με κάθε θυσία στην αρχή να πείθουμε και ύστερα να χρησιμοποιούμε τον εξαναγκασμό**⁴. Δεν μπορέσαμε να πείσουμε τις πλατιές μάζες και παραβιάσαμε τις σωστές σχέσεις της πρωτοπορίας με τις μάζες.»*

Το ίδιο λέει ο Λένιν στην μπροσούρα του «Για τα επαγγελματικά συνδικάτα».

«Τότε εφαρμόζαμε σωστά και με επιτυχία τον εξαναγκασμό, όταν κατορθώναμε προηγούμενα να του δημιουργήσουμε σαν βάση την πειθώ.»

Και αυτό είναι πέρα για πέρα σωστό. Γιατί χωρίς αυτούς τους όρους δεν μπορεί να είναι δυνατή καμία καθοδήγηση. Γιατί μονάχα έτσι μπορεί να εξασφαλιστεί η ενότητα δράσης μέσα στο Κόμμα, αν πρόκειται για το Κόμμα, και η ενότητα δράσης της τάξης, αν πρόκειται για την τάξη σαν σύνολο. Χωρίς αυτούς τους όρους προκαλείται η διάσπαση, ο διαμελισμός, η αποσύνθεση στις γραμμές της Εργατικής Τάξης.

Αυτές είναι γενικά οι βάσεις της σωστής καθοδήγησης του Κόμματος.

Κάθε άλλη αντίληψη για την καθοδήγηση είναι συνδικαλισμός, αναρχισμός, γραφειοκρατισμός και ό,τι άλλο θέλετε, μονάχα μπολσεβικισμός και λενινισμός δεν είναι.

Δεν πρέπει να αντιπαραθέτουμε την δικτατορία του προλεταριάτου στην καθοδήγηση («δικτατορία») του Κόμματος, αν υπάρχουν σωστές αμοιβαίες σχέσεις ανάμεσα στο Κόμμα και στην εργατική τάξη, ανάμεσα στην πρωτοπορία και στις εργατικές μάζες. Απ' αυτά, όμως, βγαίνει πως ακόμα περισσότερο δεν πρέπει να συνταυτίζουμε το Κόμμα με την εργατική τάξη, την καθοδήγηση («δικτατορία») του Κόμματος με την δικτατορία της Εργατικής Τάξης. Στηριζόμενος πάνω στην βάση ότι δεν πρέπει να

⁴ Η υπογράμμιση δική μου, Ι. Στάλιν

αντιπαραθέτουμε την «δικτατορία» του Κόμματος στην δικτατορία του προλεταριάτου, ο Σόριν έφτασε στο λαθεμένο συμπέρασμα ότι η «δικτατορία του προλεταριάτου είναι η δικτατορία του Κόμματός μας». Ο Λένιν, όμως, δεν λέει μονάχα ότι είναι απαράδεκτη μια τέτοια αντιπαράθεση. Λέει ταυτόχρονα πως είναι απαράδεκτη η αντιπαράθεση «της δικτατορίας των μαζών στην δικτατορία των αρχηγών». Μπορούμε άραγε τώρα πάνω σ' αυτή τη βάση να συνταυτίσουμε την δικτατορία των αρχηγών με την δικτατορία του προλεταριάτου; Ακολουθώντας αυτόν τον δρόμο θα είμασταν υποχρεωμένοι να πούμε ότι «η δικτατορία του προλεταριάτου είναι η δικτατορία των αρχηγών μας». Και όμως, σε αυτήν ακριβώς την ανοησία μας οδηγεί ουσιαστικά η πολιτική της συνταύτισης της «δικτατορίας» του Κόμματος με την δικτατορία του προλεταριάτου...

Ποια είναι η άποψη του Ζινόβιεφ πάνω στο ζήτημα;

Ο Ζινόβιεφ στην ουσία υποστηρίζει αυτήν την ίδια άποψη της συνταύτισης της «δικτατορίας» του Κόμματος με την δικτατορία του προλεταριάτου που υποστηρίζει και ο Σόριν, με την διαφορά, όμως, ότι ο Σόριν εκφράζεται πιο ανοιχτά και με μεγαλύτερη σαφήνεια, ενώ ο Ζινόβιεφ «κλωθογυρίζει». Για να πειστούμε αρκεί να πάρουμε το παρακάτω κομμάτι από το βιβλίο του Ζινόβιεφ «Λενινισμός»:

*«Τι είδους καθεστώς υπάρχει στην ΕΣΣΔ – λέει ο Ζινόβιεφ – απ' την άποψη του ταξικού περιεχομένου; Είναι δικτατορία του προλεταριάτου. Ποιος πραγματοποιεί την εξουσία της εργατικής τάξης; Το Κομμουνιστικό Κόμμα! Μ' αυτήν την έννοια **στη χώρα μας υπάρχει δικτατορία του Κόμματος**⁵. Ποια είναι η νομική μορφή της εξουσίας στην ΕΣΣΔ; Ποιος είναι ο καινούργιος τύπος κρατικού καθεστώτος που δημιούργησε η Οκτωβριανή Επανάσταση; Είναι το Σοβιετικό Σύστημα. Το ένα καθόλου δεν αντιτίθεται στο άλλο».*

Το γεγονός ότι το ένα δεν αντιτίθεται στο άλλο είναι φυσικά σωστό αν με την έννοια της δικτατορίας του προλεταριάτου απέναντι στην εργατική τάξη στο σύνολό της εννοούμε την καθοδήγηση του Κόμματος. Πώς μπορούμε, όμως, να βάλουμε πάνω σ' αυτή τη βάση το σημείο εξίσωσης ανάμεσα στην δικτατορία του προλεταριάτου και στην «δικτατορία» του Κόμματος, ανάμεσα στο Σοβιετικό Σύστημα και στην «δικτατορία» του Κόμματος; Ο Λένιν συνταύτιζε το σύστημα των Σοβιέτ με την δικτατορία του προλεταριάτου και είχε δίκιο, γιατί τα Σοβιέτ, τα Σοβιέτ μας είναι οργανώσεις που συσπειρώνουν τις εργαζόμενες μάζες γύρω απ' το προλεταριάτο και κάτω απ' την καθοδήγηση του Κόμματος. Όμως τότε, πού, σε ποιο έργο του έβαλε ο Λένιν το σημείο της εξίσωσης ανάμεσα στην «δικτατορία» του Κόμματος και την δικτατορία του προλεταριάτου, ανάμεσα στην «δικτατορία» του Κόμματος και το σύστημα των Σοβιέτ, όπως κάνει τώρα ο Ζινόβιεφ; Όχι μονάχα η καθοδήγηση («δικτατορία») του Κόμματος, μα ούτε και η καθοδήγηση

⁵ Η υπογράμμιση δική μου – Ι. Στάλιν

(«δικτατορία») των αρχηγών δεν αντιφάσκει στην δικτατορία του προλεταριάτου. Μήπως πάνω σ' αυτήν την βάση δε θα θελήσει κανείς να διακηρύξει ότι η χώρα μας δεν είναι χώρα της δικτατορίας του προλεταριάτου, δηλαδή χώρα της δικτατορίας του Κόμματος, δηλαδή χώρα της δικτατορίας των αρχηγών; Και όμως σ' αυτήν ακριβώς την ανοησία μας οδηγεί η «αρχή» της συνταύτισης της «δικτατορίας» του Κόμματος με την δικτατορία του προλεταριάτου, που ύπουλα και δειλά μας αναπτύσσει ο Ζινόβιεφ.

Στα πολυάριθμα έργα του Λένιν κατόρθωσα να σημειώσω μονάχα πέντε περιπτώσεις, όπου ο Λένιν θίγει στα πεταχτά το ζήτημα της δικτατορίας του Κόμματος.

Η πρώτη περίπτωση είναι στην πολεμική του ενάντια στους εσέρους και τους μενσεβίκους, όπου λέει:

«Όταν μας κατηγορούν για δικτατορία ενός Κόμματος και μας προτείνουν, όπως ακούσατε, το ενιαίο σοσιαλιστικό μέτωπο, λέμε: “ναι, δικτατορία ενός Κόμματος! Είμαστε υπέρ αυτής της δικτατορίας και δεν μπορούμε να εγκαταλείψουμε αυτό το έδαφος, γιατί το Κόμμα αυτό είναι το Κόμμα που στη διάρκεια δεκάδων χρόνων κατάχτησε την θέση της πρωτοπορίας όλου του εργοστασιακού και βιομηχανικού προλεταριάτου”».

Η δεύτερη περίπτωση είναι το «Γράμμα προς τους εργάτες και τους αγρότες, με αφορμή την νίκη ενάντια στον Κολτσάκ», όπου λέει:

«Φοβερίζουν τους αγρότες (κυρίως οι μενσεβίκοι και οι εσέροι, όλοι, ακόμη και οι “αριστεροί” τους) με το σκιάχτρο της “δικτατορίας ενός κόμματος”, του Κόμματος των Μπολσεβίκων-Κομμουνιστών. Στο παράδειγμα του Κολτσάκ οι αγρότες έμαθαν να μην φοβούνται το σκιάχτρο. Είτε δικτατορία (δηλ. σιδερένια εξουσία) των τσιφλικιάδων και των καπιταλιστών, ή δικτατορία της εργατικής τάξης»

Η τρίτη περίπτωση είναι ο λόγος του Λένιν στο 2^ο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς στην πολεμική του ενάντια στον Τένερ. Τον λόγο αυτό τον ανέφερα πιο πάνω.

Η τέταρτη περίπτωση είναι μερικές γραμμές στην μπροσούρα «παιδική αρρώστια». Τα σχετικά τοιπάτα έχουν αναφερθεί πιο πάνω.

Και η πέμπτη περίπτωση είναι το πρόχειρο σχέδιο της δικτατορίας του προλεταριάτου που δημοσιεύτηκε στην 3^η Λενινιστική Συλλογή, όπου υπάρχει ο υπότιτλος «Η δικτατορία ενός Κόμματος».

Πρέπει να σημειώσουμε ότι στις δύο από τις πέντε περιπτώσεις, στην τελευταία και στην δεύτερη περίπτωση, τις λέξεις «δικτατορία ενός Κόμματος», ο Λένιν τις βάζει σε εισαγωγικά, υπογραμμίζοντας ξεκάθαρα την μη κυριολεκτική, τη μεταφορική έννοια αυτής της διατύπωσης.

Πρέπει, ακόμα, να σημειώσουμε πως σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις, ο Λένιν με την έννοια «δικτατορία του Κόμματος» απέναντι στην εργατική τάξη δεν εννοεί την δικτατορία στην κυριολεκτική σημασία της λέξης («εξουσία που στηρίζεται στην βία»), μα την καθοδήγηση του Κόμματος.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι σε κανένα από τα βασικά και τα δευτερεύοντα έργα του, όπου ο Λένιν πραγματεύεται ή απλώς αναφέρει την δικτατορία του προλεταριάτου και το ρόλο του Κόμματος στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου, δεν υπάρχει ούτε υπαινιγμός για το ότι «η δικτατορία του προλεταριάτου είναι δικτατορία του Κόμματός μας». Αντίθετα, κάθε σελίδα, κάθε γραμμή αυτών των έργων, βροντοφωνάζει ενάντια σε αυτήν την διατύπωση. (Βλ. *«Κράτος και Επανάσταση»*, *«Η προλεταριακή επανάσταση και ο αποστάτης Κάουτοκι»*, *«Ο αριστερισμός παιδική αρρώστια του Κομμουνισμού»*).

Ακόμα πιο χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στις Θέσεις του 2^{ου} Συνεδρίου της Κομμουνιστικής Διεθνούς για το ρόλο του πολιτικού Κόμματος, που η επεξεργασία του είχε γίνει με την άμεση καθοδήγηση του Λένιν και που ο Λένιν πολλές φορές επικαλούνταν στους λόγους του, σαν υπόδειγμα σωστής διατύπωσης του ρόλου και των καθηκόντων του Κόμματος, δεν βρίσκουμε ούτε μία, κυριολεκτικά ούτε μία λέξη για την δικτατορία του Κόμματος.

Τι δείχνουν όλα αυτά;

Δείχνουν πως:

α) ο Λένιν δεν θεωρούσε την διατύπωση «δικτατορία του Κόμματος» άμεμπτη, ακριβή και για αυτό στα έργα του χρησιμοποιείται πάρα πολύ αραιά και κάποτε μέσα σε εισαγωγικά,

β) στις λίγες περιπτώσεις που αναγκάστηκε ο Λένιν στην πολεμική του ενάντια στους αντίπαλους να μιλήσει για δικτατορία του Κόμματος, μιλούσε συνήθως για την «δικτατορία ενός Κόμματος», δηλαδή για το γεγονός ότι το Κόμμα μας βρίσκεται στην εξουσία μόνο του, ότι δεν μοιράζεται την εξουσία με άλλα κόμματα, εξηγώντας πάντα πως με την έννοια «δικτατορία του Κόμματος απέναντι στην εργατική τάξη» πρέπει να εννοούμε την καθοδήγηση του Κόμματος, τον καθοδηγητικό του ρόλο.

γ) σ' όλες τις περιπτώσεις (και οι περιπτώσεις αυτές ήταν χιλιάδες), που ο Λένιν θεωρούσε απαραίτητο να καθορίσει επιστημονικά τον ρόλο του Κόμματος στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου, μιλούσε αποκλειστικά για τον καθοδηγητικό ρόλο του Κόμματος, σχετικά με την εργατική τάξη,

δ) γι' αυτό ακριβώς ο Λένιν δεν «σκέφτηκε» να περιλάβει στη βασική απόφαση για τον ρόλο του Κόμματος – έχω υπόψη μου την απόφαση του 2^{ου} Συνεδρίου της Κομμουνιστικής Διεθνούς – τη διατύπωση «δικτατορία του Κόμματος»,

ε) δεν έχουν δικίο απ' την άποψη του Λενινισμού, και είναι πολιτικά μύωπες, οι σύντροφοι εκείνοι που συνταυτίζουν ή προσπαθούν να συνταυτίσουν την «δικτατορία» του Κόμματος και συνεπώς την «δικτατορία των αρχηγών» με την δικτατορία του Προλεταριάτου, γιατί παραβαίνουν έτσι τους όρους για τις σωστές αμοιβαίες σχέσεις ανάμεσα στην πρωτοπορία και στην τάξη.

Δεν μιλώ πια για το γεγονός ότι η διατύπωση «δικτατορία του Κόμματος», όταν την πάρουμε χωρίς τις επιφυλάξεις που υποδείξαμε πιο πάνω, μπορεί να μας δημιουργήσει μια ολόκληρη σειρά από κινδύνους και πολιτικές ελλείψεις στην πρακτική μας δουλειά. Η διατύπωση αυτή, αν την πάρουμε χωρίς επιφυλάξεις, φαίνεται σαν να ψιθυρίζει:

α) στις εξωκομματικές μάζες: μην τολμάτε να φέρετε αντιρρήσεις, μη τολμάτε να συζητάτε γιατί το Κόμμα μπορεί να τα κάνει όλα, γιατί έχουμε δικτατορία του Κόμματος.

β) στα κομματικά στελέχη: ενεργείτε πιο τολμηρά, πιέστε πιο γερά, μπορείτε και να μην ακούτε την φωνή των εξωκομματικών μαζών – έχουμε δικτατορία του Κόμματος.

γ) στους ηγέτες του Κόμματος: μπορείτε να επιτρέψετε στον εαυτό σας την πολυτέλεια κάποιας αυτοϊκανοποίησης, μπορείτε ίσως ακόμα να και να καμαρώνετε λιγάκι, γιατί έχουμε δικτατορία του Κόμματος και «συνεπώς» δικτατορία των αρχηγών.

Καλό είναι να υπενθυμίζουμε αυτούς τους κινδύνους ακριβώς τώρα στην περίοδο της ανόδου της πολιτικής δραστηριότητας των μαζών, τώρα που έχει ιδιαίτερη αξία για μας η ικανότητα του Κόμματος να αφουγκράζεται προσεκτικά την φωνή των μαζών, τώρα που η προσεκτική μέριμνα για τις ανάγκες των μαζών αποτελεί την βασική επιταγή του Κόμματός μας, τώρα που απαιτείται απ' το Κόμμα ιδιαίτερη περίσκεψη και ιδιαίτερη ευλυγισία στην πολιτική, τώρα που ο κίνδυνος του κομψασμού είναι ένας απ' τους πιο σοβαρούς κινδύνους που ορθώνεται μπροστά στο Κόμμα, στο έργο της σωστής καθοδήγησης των μαζών.

Δεν μπορεί να μην θυμηθούμε τα χρυσά λόγια που μας είπε ο Λένιν στο 11^ο Συνέδριο του Κόμματός μας:

«Μέσα στην λαϊκή μάζα εμείς (οι κομμουνιστές – Ι. Στάλιν) είμαστε παρ' όλα αυτά μία σταγόνα στον ωκεανό και μπορούμε να κυβερνούμε μονάχα τότε, όταν εκφράζουμε σωστά αυτό που νιώθει ο λαός. Χωρίς αυτό, το Κομμουνιστικό Κόμμα δεν μπορεί να οδηγήσει το προλεταριάτο και το προλεταριάτο δεν μπορεί να οδηγήσει τις μάζες, και όλη η μηχανή ξεχαρβαλώνεται».

«Να εκφράζουμε σωστά αυτό που νιώθει ο λαός», αυτός ακριβώς είναι ο απαραίτητος όρος, που εξασφαλίζει στο Κόμμα τον τιμητικό ρόλο της βασικής

καθοδηγητικής δύναμης μέσα στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου.

VI. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ ΣΕ ΜΙΑ ΧΩΡΑ

Στη μπροσούρα «για τις βάσεις του λενινισμού» (Απρίλης 1924, Α' έκδοση) υπάρχουν δύο διατυπώσεις για το ζήτημα της νίκης του σοσιαλισμού σε μία χώρα. Η πρώτη διατύπωση λέει:

«Πριν, θεωρούσαν ότι είναι αδύνατη η νίκη της επανάστασης σε μία χώρα, υποθέτοντας ότι για την νίκη ενάντια στην αστική τάξη χρειάζεται η κοινή δράση των προλετάρων όλων των προοδευμένων χωρών, ή τουλάχιστον της πλειοψηφίας αυτών των χωρών. Τώρα αυτή η άποψη δεν ανταποκρίνεται πια στην πραγματικότητα. Τώρα πρέπει να ξεκινάμε απ' την δυνατότητα μιας τέτοιας νίκης, γιατί ο ανισόμετρος και αλματικός χαρακτήρας της ανάπτυξης των διαφόρων καπιταλιστικών χωρών μέσα στις συνθήκες του ιμπεριαλισμού, η ανάπτυξη των καταστροφικών αντιθέσεων μέσα στον ιμπεριαλισμό, που οδηγούν στους αναπόφευκτους πολέμους, η ανάπτυξη του επαναστατικού κινήματος σ' όλες τις χώρες του κόσμου, όλα αυτά κάνουν όχι μονάχα δυνατή, μα και αναγκαία την νίκη του προλεταριάτου σε ξεχωριστές χώρες».

Η θέση αυτή είναι απόλυτα σωστή και δεν χρειάζονται σχόλια. Κατευθύνεται ενάντια στην θεωρία των σοσιαλδημοκρατών που θεωρούν ουτοπία το πάροισμο της εξουσίας απ' το προλεταριάτο σε μία χώρα, χωρίς ταυτόχρονη επανάσταση σ' άλλες χώρες.

Όμως, στην μπροσούρα για τις βάσεις του λενινισμού υπάρχει και μία δεύτερη διατύπωση. Εκεί λέγεται:

«Με το να γκρεμίσεις όμως την εξουσία της Αστικής Τάξης και με το να εγκαθιδρύσεις την εξουσία του προλεταριάτου σε μία χώρα, δεν σημαίνει ακόμα ότι εξασφαλίζεις την πλήρη νίκη του Σοσιαλισμού. Έχεις ακόμα μπροστά σου το κύριο καθήκον του σοσιαλισμού: την οργάνωση της σοσιαλιστικής παραγωγής. Μπορεί, όμως, να λυθεί αυτό το καθήκον, μπορεί να επιτευχθεί η οριστική νίκη του σοσιαλισμού σε μία χώρα χωρίς τις κοινές προσπάθειες των προλετάρων μερικών προχωρημένων χωρών; Όχι, είναι αδύνατο. Για την ανατροπή της Αστικής Τάξης αρκούν οι προσπάθειες μιας χώρας. Αυτό μας το δείχνει η ιστορία της επανάστασής μας. Για την οριστική νίκη του σοσιαλισμού, για την οργάνωση της Σοσιαλιστικής Παραγωγής, δεν είναι πια αρκετές οι προσπάθειες μιας χώρας, ιδιαίτερα μιας τέτοιας αγροτικής χώρας σαν την Ρωσία. Για αυτό χρειάζονται οι προσπάθειες των προλεταρίων μερικών προχωρημένων χωρών».

Η δεύτερη διατύπωση κατευθυνόταν ενάντια στους ισχυρισμούς των κριτικών του Λενινισμού, ενάντια στους τροτοκιστές, που δήλωναν ότι «αν δεν νικήσει η επανάσταση σε μία σ' άλλες χώρες, η δικτατορία του

προλεταριάτου σε μια χώρα δεν μπορεί να αντέξει ενάντια στην συντηρητική Ευρώπη».

Κατά τούτο – μονάχα όμως κατά τούτο – η διατύπωση αυτή ήταν τότε (Απρίλης του 1924) επαρκής και αδιαμφισβήτητα έφερνε ορισμένο όφελος.

Αργότερα όμως, όταν μέσα στο Κόμμα υπερνικήθηκε η κριτική του Λενινισμού σ' αυτό το ζήτημα και όταν στην ημερήσια διάταξη μπήκε ένα καινούργιο ζήτημα, το ζήτημα της για την δυνατότητα ανοικοδόμησης μιας πλήρως σοσιαλιστικής κοινωνίας με τις δυνάμεις της χώρας μας, χωρίς βοήθεια απ' έξω, η δεύτερη διατύπωση ήταν πια ξεκάθαρα ανεπαρκής και για αυτό λαθεμένη.

Σε τι συνίσταται η ανεπάρκεια αυτής της διατύπωσης;

Η ανεπάρκειά της συνίσταται στο γεγονός ότι συνδέει σ' ένα ζήτημα δύο διαφορετικά ζητήματα: το ζήτημα για την *δυνατότητα* της ανοικοδόμησης του σοσιαλισμού με τις δυνάμεις μιας χώρας, στο οποίο πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση, και το ζήτημα για το αν η χώρα της δικτατορίας του προλεταριάτου μπορεί να θεωρεί τον εαυτό της *απόλυτα εξασφαλισμένο* από μία επέμβαση, και συνεπώς από την παλινόρθωση του παλιού καθεστώτος, χωρίς την νικηφόρα επανάσταση σε μια σειρά άλλες χώρες, στο οποίο πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Δεν μιλώ πια για το γεγονός ότι η διατύπωση αυτή μπορεί να δώσει αφορμή να σκεφτεί κανείς πως είναι αδύνατη η οργάνωση της Σοσιαλιστικής Κοινωνίας με τις δυνάμεις μιας χώρας, πράγμα που φυσικά, δεν είναι σωστό.

Πάνω σ' αυτή την βάση τροποποίησα και διόρθωσα αυτή τη διατύπωση στην μπροσούρα μου «Η Οχτωβριανή επανάσταση και η τακτική των Ρώσων κομμουνιστών» (Δεκέμβριος 1924), χωρίζοντας το ζήτημα αυτό σε δύο ζητήματα: στο ζήτημα για την πλήρη εξασφάλιση⁶ από μία παλινόρθωση του αστικού καθεστώτος και στο ζήτημα της ανοικοδόμησης μιας πλήρους σοσιαλιστικής κοινωνίας σε μια χώρα. Αυτό το πετύχαμε πρώτα με την ερμηνεία της «πλήρους νίκης του σοσιαλισμού» σαν μια «πλήρη εξασφάλιση από την παλινόρθωση του παλιού καθεστώτος», που είναι δυνατή μονάχα «με τις κοινές προσπάθειες των προλετάρων μερικών χωρών», και δεύτερο, με την διακήρυξη, με βάση την μπροσούρα του Λένιν «Για τους συνεταιρισμούς», της αναμφισβήτητης αλήθειας ότι έχουμε όλα όσα είναι απαραίτητα για την ανοικοδόμηση μιας πλήρους σοσιαλιστικής κοινωνίας (βλ. «Η Οχτωβριανή επανάσταση και η τακτική των Ρώσων κομμουνιστών»)⁷.

Η νέα αυτή διατύπωση του ζητήματος μπήκε στην βάση της γνωστής απόφασης της XIV κομματικής Συνδιάσκεψης «Για τα καθήκοντα της

⁶ (ΣτΜ) Αντί για τον όρο *εξασφάλιση* (που είναι ακριβής μετάφραση), νοηματικά διάβαζε «*θωράκιση*»

⁷ Η νέα αυτή διατύπωση του ζητήματος αντικατέστησε την παλιά διατύπωση στις κατοπινές εκδόσεις της μπροσούρας «για τις βάσεις του λενινισμού».

Κομμουνιστικής Διεθνούς και του Ρωσικού Κομμουνιστικού Κόμματος (μπ.)», που εξετάζει το ζήτημα της νίκης του σοσιαλισμού σε μία χώρα σε σχέση με την σταθεροποίηση του καπιταλισμού (Απρίλης 1925) και που θεωρεί δυνατή την και απαραίτητη την ανοικοδόμηση του σοσιαλισμού με τις δυνάμεις της χώρας μας.

Τη χρησιμοποίησα ακόμη σαν βάση στην μπροσούρα μου «Για τα αποτελέσματα των Εργασιών της XIV κομματικής Συνδιάσκεψης», που εκδόθηκε αμέσως ύστερα από την XIV κομματική Συνδιάσκεψη, τον Μάη του 1925.

Σχετικά με την τοποθέτηση του ζητήματος, για την νίκη του σοσιαλισμού σε μία χώρα, στην μπροσούρα αυτή λέγεται:

«Η χώρα μας παρουσιάζει δύο ομάδες αντιθέσεων. Η μία ομάδα αντιθέσεων είναι οι εσωτερικές αντιθέσεις, που υπάρχουν ανάμεσα στο προλεταριάτο και στην αγροτιά (εδώ πρόκειται για την ανοικοδόμηση του σοσιαλισμού σε μία χώρα, Ι. Στάλιν). Η άλλη ομάδα αντιθέσεων είναι οι εξωτερικές αντιθέσεις, που υπάρχουν ανάμεσα στην χώρα μας σαν χώρα του σοσιαλισμού, και σ' όλες τις υπόλοιπες χώρες σαν χώρες του καπιταλισμού (εδώ πρόκειται για την οριστική νίκη του Σοσιαλισμού. Ι. Στάλιν)» ... «Όποιος συγχέει την πρώτη ομάδα των αντιθέσεων που υπερνικούνται απόλυτα με τις προσπάθειες μιας χώρας με την δεύτερη ομάδα των αντιθέσεων που απαιτούν για την λύση τους τις προσπάθειες των προλεταρίων μερικών χωρών, κάνει το πιο χοντροκομμένο λάθος απέναντι στον λενινισμό, αυτός ή τα έχει μπερδεμένα ή είναι αδιόρθωτος οπορτουνιστής». (Βλ. Ι. Β. Στάλιν, «Για τα αποτελέσματα των εργασιών της XIV κομματικής Συνδιάσκεψης»).

Για το ζήτημα της νίκης του Σοσιαλισμού στην χώρα μας η μπροσούρα λέει:

«Μπορούμε να ανοικοδομήσουμε τον Σοσιαλισμό και θα τον ανοικοδομούμε μαζί με την αγροτιά, κάτω απ' την καθοδήγηση της εργατικής τάξης»,... γιατί «με την δικτατορία του προλεταριάτου στην χώρα μας υπάρχουν, ... όλα τα δεδομένα που είναι απαραίτητα για να ανοικοδομηθεί μια πλήρης σοσιαλιστική κοινωνία, υπερνικώντας όλες τις εσωτερικές δυσχέρειες, γιατί μπορούμε και πρέπει να τις υπερνικήσουμε με τις δικές μας δυνάμεις» (βλ. στην ίδια μπροσούρα).

Για το ζήτημα, όμως, της οριστικής νίκης του Σοσιαλισμού, η μπροσούρα λέει:

«Η οριστική νίκη του σοσιαλισμού είναι η απόλυτη εξασφάλιση από κάθε απόπειρα επέμβασης και συνεπώς και παλινόρθωσης, γιατί μια κάπως σοβαρή απόπειρα επέμβασης μπορεί να γίνει μονάχα με μια σοβαρή υποστήριξη απ' τα έξω, μονάχα με την υποστήριξη του διεθνούς κεφαλαίου. Για αυτό η υποστήριξη της επανάστασής μας απ' τους εργάτες όλων των χωρών, και ακόμα περισσότερο, η νίκη αυτών των εργατών, έστω και σε μερικές χώρες, αποτελεί τον απαραίτητο όρο για την πλήρη

εξασφάλιση της πρώτης νικήτριας χώρας από κάθε απόπειρα επέμβασης και παλινόρθωσης, αποτελεί τον απαραίτητο όρο για την οριστική νίκη του Σοσιαλισμού.» (βλ. στο ίδιο βιβλίο).

Μου φαίνεται ότι αυτό είναι ξεκάθαρο.

Είναι γνωστό ότι με το ίδιο πνεύμα αναλύεται το ζήτημα αυτό στην μπροσούρα μου «Ερωτήσεις και απαντήσεις» (Ιούνιος 1925) και στον πολιτικό απολογισμό της ΚΕ στο XIV Συνέδριο του ΚΚ (μπ.) της ΕΣΣΔ (Δεκέμβρης 1925).

Αυτά είναι τα γεγονότα.

Νομίζω ότι τα γεγονότα αυτά είναι γνωστά σ' όλους και στον καθένα, ακόμα και στον Ζηνόβιεφ.

Αν τώρα, δύο χρόνια σχεδόν ύστερα απ' την ιδεολογική πάλη μέσα στο Κόμμα και ύστερα απ' την απόφαση που ελήφθη στην XIV Συνδιάσκεψη του Κόμματος (Απρίλης 1925), ο Ζηνόβιεφ νομίζει ότι μπορεί στον τελικό λόγο του στο XIV Συνέδριο του Κόμματος (Δεκέμβρης 1925), να ανασύρει την παλιά, τελείως ανεπαρκή διατύπωση απ' την μπροσούρα του Στάλιν, που γράφτηκε τον Απρίλη του 1924 – σα βάση για την λύση του λυμένου πια ζητήματος της νίκης του Σοσιαλισμού σε μία χώρα – αυτό το ιδιόμορφο φέρεσιμο του Ζηνόβιεφ δείχνει μονάχα ότι στο ζήτημα αυτό τα μπέρδεψε οριστικά. Το να τραβάς το Κόμμα προς τα πίσω, όταν αυτό έχει πια τραβήξει μπροστά, το να παρακάμπτεις την απόφαση της XIV κομματικής Συνδιάσκεψης, ύστερα από την επικύρωση της από την Ολομέλεια της ΚΕ, σημαίνει ότι βούλιαξες χωρίς καμία ελπίδα μέσα στις αντιφάσεις, ότι δεν πιστεύεις στο έργο της ανοικοδόμησης του Σοσιαλισμού, ότι ξέφυγες απ' τον δρόμο του Λένιν και υπογράφεις την ήττα σου.

Τι θα πει *δυνατότητα* της νίκης του σοσιαλισμού σε μία χώρα;

Θα πει ότι είναι δυνατό να λυθούν οι αντιθέσεις ανάμεσα στο προλεταριάτο και στην αγροτιά με τις εσωτερικές δυνάμεις της χώρας μας, ότι είναι δυνατό να καταληφθεί η εξουσία απ' το προλεταριάτο και να χρησιμοποιηθεί αυτή η εξουσία για την ανοικοδόμηση μίας πλήρους σοσιαλιστικής κοινωνίας στην χώρα μας, με την συμπάθεια και την υποστήριξη των προλεταρίων άλλων χωρών, μα χωρίς την προκαταβολική νίκη της προλεταριακής επανάστασης σε άλλες χώρες.

Χωρίς μια τέτοια δυνατότητα, η ανοικοδόμηση του σοσιαλισμού είναι ανοικοδόμηση χωρίς προοπτικές, ανοικοδόμηση χωρίς την πεποίθηση ότι θα ανοικοδομηθεί ο Σοσιαλισμός. Δεν μπορούμε να ανοικοδομούμε τον Σοσιαλισμό, αν δεν είμαστε βέβαιοι ότι μπορεί να ανοικοδομηθεί, αν δεν είμαστε βέβαιοι πως η τεχνική καθυστέρηση της χώρας μας δεν είναι *ανυπέρβλητο* εμπόδιο για την οικοδόμηση μιας πλήρους σοσιαλιστικής

κοινωνίας. Η άρνηση αυτής της δυνατότητας σημαίνει έλλειψη πίστης στο έργο της ανοικοδόμησης του Σοσιαλισμού, απομάκρυνση απ' τον Λενινισμό.

Τι θα πει, είναι *αδύνατη* η πλήρης, η οριστική νίκη του Σοσιαλισμού σε μία χώρα χωρίς την νίκη της επανάστασης σε άλλες χώρες;

Θα πει ότι δεν είναι δυνατή η απόλυτη εξασφάλιση από την επέμβαση, συνεπώς και απ' την παλινόρθωση του αστικού καθεστώτος, χωρίς την νίκη της επανάστασης τουλάχιστον σε μια σειρά από χώρες. Η άρνηση αυτής της αναμφισβήτητης θέσης σημαίνει απομάκρυνση από τον Διεθνισμό, απομάκρυνση από τον Λενινισμό.

«Ζούμε – λέει ο Λένιν – όχι μόνο σ' ένα κράτος, μα και σ' ένα σύστημα από κράτη, και η ύπαρξη της Σοβιετικής Δημοκρατίας πλάι στα ιμπεριαλιστικά κράτη είναι ακατανόητη για πολύ καιρό. Τελικά θα νικήσει είτε το ένα, είτε το άλλο. Ώσπου να έρθει όμως αυτό το τέλος, είναι αναπόφευκτες μια σειρά απ' τις πιο φοβερές συγκρούσεις ανάμεσα στην Σοβιετική Δημοκρατία και στα αστικά κράτη. Αυτό σημαίνει ότι η κυρίαρχη τάξη, το προλεταριάτο, αν θέλει να κυριαρχεί και αν πρόκειται να κυριαρχήσει, πρέπει να το αποδείξει αυτό και με την στρατιωτική του Οργάνωση».

«Έχουμε μπροστά μας – λέει ο Λένιν σ' άλλο μέρος – μια κάποια ισορροπία, που είναι στον ανώτατο βαθμό ασταθής, μα που είναι παρ' όλα αυτά αναμφίβολη και αδιαφιλονίκητη. Δεν ξέρω αν θα βαστήξει πολύ καιρό και νομίζω πως δεν μπορούμε να το ξέρουμε αυτό. Για αυτό απαιτείται από μέρους μας η πιο μεγάλη προσοχή. Και η πρώτη επιταγή της πολιτικής μας, το πρώτο δίδαγμα που απορρέει απ' την κυβερνητική μας δράση ενός χρόνου, το δίδαγμα που πρέπει να κάνουν κτήμα τους όλοι οι εργάτες και οι αγρότες, είναι ότι πρέπει να είμαστε σε επιφυλακή, να θυμόμαστε ότι μας περιβάλλουν άνθρωποι, τάξεις, κυβερνήσεις που εκδηλώνουν ανοιχτά το πιο μεγάλο μίσος απέναντί μας. Πρέπει να θυμόμαστε ότι μια τριχίτσα μας χωρίζει πάντα από μια οποιαδήποτε επιδρομή».

Μου φαίνεται πως αυτό είναι ξεκάθαρο.

Πώς βλέπει ο Ζηνόβιεφ το ζήτημα της νίκης του Σοσιαλισμού σε μία χώρα;

Ακούστε:

«Με την έννοια, οριστική νίκη του Σοσιαλισμού, πρέπει να εννοούμε τουλάχιστον: 1) την εξάλειψη των τάξεων και συνεπώς 2) την κατάργηση της δικτατορίας της μίας τάξης, και στην δοσμένη περίπτωση, της δικτατορίας του προλεταριάτου» ... «για να το ξεκαθαρίσουμε με περισσότερη ακρίβεια – λέει παρακάτω ο Ζηνόβιεφ – πώς έχει το ζήτημα στην ΕΣΣΔ το 1925, πρέπει να διακρίνουμε δύο πράγματα: 1) την εξασφαλισμένη δυνατότητα να ανοικοδομήσουμε τον σοσιαλισμό: μια

τέτοια δυνατότητα ανοικοδόμησης του Σοσιαλισμού μπορεί φυσικά να είναι πέρα για πέρα νοητή και στα πλαίσια μιας χώρας, και 2) την οριστική ανοικοδόμηση και σταθεροποίηση του Σοσιαλισμού, δηλαδή την πραγματοποίηση του Σοσιαλιστικού καθεστώτος, της Σοσιαλιστικής Κοινωνίας».

Τι μπορεί να σημαίνουν όλα αυτά;

Ότι με την έννοια οριστική νίκη του Σοσιαλισμού σε μία χώρα, ο Ζηνόβιεφ δεν εννοεί την εξασφάλιση από την επέμβαση και την παλινόρθωση, μα την δυνατότητα ανοικοδόμησης της σοσιαλιστικής κοινωνίας. Με την έννοια νίκη του σοσιαλισμού σε μία χώρα, ο Ζηνόβιεφ εννοεί μια τέτοια ανοικοδόμηση του Σοσιαλισμού, που δεν μπορεί και δεν πρέπει⁸ να οδηγήσει σε ανοικοδόμηση του Σοσιαλισμού. Ανοικοδόμηση στα κουτουρού, μια ανοικοδόμηση του Σοσιαλισμού χωρίς την δυνατότητα να ανοικοδομηθεί η Σοσιαλιστική Κοινωνία. Αυτή είναι η θέση του Ζηνόβιεφ.

Να ανοικοδομούμε τον Σοσιαλισμό χωρίς την δυνατότητα να τον ανοικοδομήσουμε, να ανοικοδομούμε ξέροντας ότι δεν θα τον ανοικοδομήσουμε. Να σε τι ασυναρτησίες κατέληξε ο Ζηνόβιεφ.

Αυτό όμως είναι χλευασμός και όχι λύση του ζητήματος!

Να ακόμα μια περικοπή απ' τον τελικό λόγο του Ζηνόβιεφ στο XIV Συνέδριο του Κόμματος:

«Κοιτάζτε, λόγου χάρη, πού κατέληξε ο σ. Γιακόβλεφ στην τελευταία κομματική συνδιάσκεψη του νομού Κούρσκ: “μπορούμε – ρωτά – άραγε σε μια χώρα που είναι απ’ όλες τις μεριές κυκλωμένη απ’ τους καπιταλιστές εχθρούς, μπορούμε άραγε μέσα σε τέτοιες συνθήκες να ανοικοδομήσουμε τον Σοσιαλισμό σε μια χώρα;” Και απαντά “Στηριζόμενοι σ’ όσα είπαμε, έχουμε το δικαίωμα να πούμε ότι όχι μονάχα ανοικοδομούμε τον Σοσιαλισμό, αλλά ότι παρ’ όλο που είμαστε για την ώρα μόνοι μας, παρ’ όλο που είμαστε για την ώρα η μοναδική στον κόσμο σοβιετική χώρα, το μοναδικό σοβιετικό κράτος, θα τον ανοικοδομήσουμε αυτόν τον Σοσιαλισμό” (“Курская Правда” № 279 8 Δεκέμβρη 1925). Μήπως είναι λενινιστική αυτή η τοποθέτηση του ζητήματος, μήπως δεν μυρίζει στενό εθνικό πνεύμα;»⁹

Έτσι, σύμφωνα με τα λόγια του Ζηνόβιεφ, βγαίνει ότι αν παραδέχεσαι την δυνατότητα ανοικοδόμησης του Σοσιαλισμού σε μια χώρα, σημαίνει ότι στέκεσαι στην άποψη του περιορισμένου εθνικού πνεύματος και αν αρνείσαι αυτήν την δυνατότητα, σημαίνει ότι στέκεσαι στην άποψη του Διεθνισμού.

⁸ ΣτΜ: Κατά την μετάφραση της Σύγχρονης Εποχής «δεν μπορεί και δεν πρόκειται»

⁹ Η υπογράμμιση δική μου, Ι. Στάλιν

Αν όμως αυτό είναι σωστό, αξίζει τότε ο κόπος να κάνεις αγώνα για να νικήσεις τα καπιταλιστικά στοιχεία στην οικονομία μας; Μήπως δεν βγαίνει απ' αυτό ότι η νίκη αυτή είναι αδύνατη;

Συνθηκολόγηση μπροστά στα καπιταλιστικά στοιχεία της οικονομίας μας, να που μας οδηγεί η εσωτερική λογική των επιχειρημάτων του Ζηνόβιεφ.

Και αυτήν την ασυναρτησία, που δεν έχει τίποτα το κοινό με τον Λενινισμό, μας την σερβίρει ο Ζηνόβιεφ σαν «διεθνισμό», σαν «εκατό τοις εκατό λενινισμό»!

Βεβαιώνω ότι στο σοβαρότατο ζήτημα της ανοικοδόμησης του Σοσιαλισμού, ο Ζηνόβιεφ απομακρύνεται απ' τον Λενινισμό και γλιστρά στην άποψη του μενσεβίκου Σουχάνωφ.

Ας στραφούμε στον Λένιν. Να τι λέει για την νίκη του Σοσιαλισμού σε μία χώρα, πριν ακόμα απ' την Οχτωβριανή Επανάσταση, τον Αύγουστο του 1915:

*«Η ανισόμετρη οικονομική και πολιτική ανάπτυξη είναι απόλυτος νόμος του καπιταλισμού. Απ' εδώ βγαίνει ότι είναι δυνατή η νίκη του Σοσιαλισμού στην αρχή σε μερικές ή ακόμα και σε μία, χωριστά παρμένη, χώρα. Το νικηφόρο προλεταριάτο αυτής της χώρας, αφού απαλλοτριώσει τους καπιταλιστές και **αφού οργανώσει την σοσιαλιστική παραγωγή στην χώρα του**¹⁰ θα ξεσηκωνόταν ενάντια στον υπόλοιπο καπιταλιστικό κόσμο, παίρνοντας μαζί του τις καταπιεζόμενες τάξεις των άλλων χωρών, ανάβοντας σ' αυτές εξεγέρσεις ενάντια στους καπιταλιστές, χρησιμοποιώντας σε περίπτωση ανάγκης ακόμα και στρατιωτική δύναμη ενάντια στις τάξεις των εκμεταλλευτών και τα κράτη τους».*

Τι σημαίνει η, υπογραμμισμένη από μας, φράση του Λένιν «αφού οργανώσει την σοσιαλιστική παραγωγή στην χώρα του»; Σημαίνει ότι το προλεταριάτο της νικήτριας χώρας *μπορεί* και *πρέπει*, ύστερα απ' την κατάληψη της εξουσίας να οργανώσει στην χώρα του την σοσιαλιστική παραγωγή. Και τι σημαίνει «να οργανώσεις την σοσιαλιστική παραγωγή»; Σημαίνει να ανοικοδομήσεις την Σοσιαλιστική Κοινωνία. Δεν είναι ανάγκη να αποδείξουμε ότι αυτή η σαφής και ξεκάθαρη θέση του Λένιν δεν χρειάζεται παραπέρα σχόλια. Σ' αντίθετη περίπτωση, θα ήταν ακατανόητες οι εκκλήσεις του Λένιν για την κατάληψη της εξουσίας απ' το προλεταριάτο τον Οκτώβρη του 1917.

Η ξεκάθαρη αυτή θέση του Λένιν, όπως βλέπετε, διαφέρει όσο η γη απ' τον ουρανό, απ' την μπερδεμένη και αντιλενινιστική «θέση» του Ζηνόβιεφ, ότι μπορούμε να ανοικοδομούμε τον Σοσιαλισμό «στα πλαίσια μίας χώρας» *χωρίς την δυνατότητα* να τον ανοικοδομήσουμε.

¹⁰ Η υπογράμμιση δική μου, Ι. Στάλιν

Αυτό το είπε ο Λένιν το 1915, πριν την κατάληψη της εξουσίας από το προλεταριάτο. Ίσως όμως να άλλαξε τις αντιλήψεις του ύστερα από την πείρα της κατάληψης της εξουσίας, ύστερα από το 1917. Ας δούμε τι λέει στην μπροσούρα του «για τους συνεταιρισμούς» που την έγραψε το 1923:

«Πραγματικά – λέει ο Λένιν – η εξουσία του κράτους πάνω σ' όλα τα μεγάλα μέσα παραγωγής, η εξουσία του κράτους στα χέρια του προλεταριάτου με τα πολλά εκατομμύρια τους μικρούς και τους πολύ μικρούς αγρότες, η εξασφάλιση της καθοδήγησης της αγροτιάς απ' αυτό το προλεταριάτο κλπ, μήπως όλα αυτά δεν είναι ό,τι χρειάζεται για να μπορέσουμε με τον συνεταιρισμό και μόνο με τον συνεταιρισμό, που πριν τον θεωρούσαμε μικροεμπορευματική επιχείρηση και που από ορισμένη πλευρά έχουμε δίκιο να τον θεωρούμε τέτοιοι, ακόμα και τώρα στην περίοδο της ΝΕΠ, μήπως όλα αυτά δεν είναι ό,τι χρειάζεται για να οικοδομήσουμε την πλήρη σοσιαλιστική κοινωνία»¹¹

*Αυτό δεν είναι ακόμα ανοικοδόμηση της σοσιαλιστικής κοινωνίας, **μα είναι ό,τι χρειάζεται και ό,τι είναι αρκετό για την ανοικοδόμηση**»¹².*

Μ' άλλα λόγια: μπορούμε και πρέπει να ανοικοδομήσουμε την πλήρη σοσιαλιστική κοινωνία, γιατί έχουμε στην διάθεσή μας ό,τι χρειάζεται και είναι αρκετό για αυτήν την ανοικοδόμηση.

Μου φαίνεται πως είναι δύσκολο να εκφραστεί κανείς σαφέστερα.

Συγκρίνετε αυτή την κλασική θέση του Λένιν με την αντίλενινιστική απάντηση του Ζηνόβιεφ στον Γιακόβλεφ, και θα καταλάβετε γιατί ο Γιακόβλεφ επανέλαβε μονάχα τα λόγια του Λένιν για την δυνατότητα της ανοικοδόμησης του Σοσιαλισμού σε μια χώρα, ενώ ο Ζηνόβιεφ όταν τάσσεται ενάντια σε αυτήν την θέση και χτυπά τον Γιακόβλεφ, ξεφεύγει από τον Λένιν και υιοθετεί την άποψη του μενσεβίκου Σουχάνωφ, την άποψη ότι είναι αδύνατη η ανοικοδόμηση του σοσιαλισμού στην χώρα μας, λόγω της τεχνικής καθυστέρησης της.

Άγνωστο παραμένει μονάχα το γεγονός, για ποιο λόγο πήραμε την εξουσία τον Οκτώβρη του 1917, αν δεν υπολογίζαμε να ανοικοδομήσουμε τον Σοσιαλισμό;

Δεν έπρεπε να πάρουμε την εξουσία τον Οκτώβρη του 1917. Να σε τι συμπεράσματα μας οδηγεί η εσωτερική λογική της επιχειρηματολογίας του Ζηνόβιεφ.

Βεβαιώνω παραπέρα, ότι στο σοβαρότατο ζήτημα της νίκης του Σοσιαλισμού, ο Ζηνόβιεφ τάχθηκε **ενάντια** στις ξεκάθαρες αποφάσεις του Κόμματός μας, που κατοχυρώθηκαν στην γνωστή απόφαση της XIV Κομματικής

¹¹ Η υπογράμμιση δική μου. Ι. Στάλιν

¹² Η υπογράμμιση δική μου. Ι. Στάλιν

Συνδιάσκεψης «Για τα καθήκοντα της Κομμουνιστικής Διεθνούς και του ΡΚΚ (μπ.) σε σχέση με την ευρεία Ολομέλεια της ΚΕ της ΚΔ».

Ας πάρουμε αυτήν την απόφαση. Να τι λέγεται εκεί για την νίκη του Σοσιαλισμού σε μία χώρα:

«Η ύπαρξη δύο απευθείας αντίθετων κοινωνικών συστημάτων, προκαλεί μία διαρκή απειλή καπιταλιστικού αποκλεισμού, άλλων μορφών οικονομικής πίεσης, ένοπλης επέμβασης, παλινόρθωσης. Η μοναδική εξασφάλιση **της οριστικής νίκης του σοσιαλισμού, δηλαδή η εξασφάλιση απ' την παλινόρθωση**¹³ είναι συνεπώς η νικηφόρα σοσιαλιστική επανάσταση σε μία σειρά χώρες...»

*«Ο Λενινισμός μας διδάσκει ότι η οριστική νίκη του σοσιαλισμού **με την έννοια της πλήρους εξασφάλισης από κάθε παλινόρθωση**¹⁴ των ασπικών σχέσεων, είναι δυνατή μονάχα σε διεθνή κλίμακα» ... «απ' αυτό **δεν απορρέει**¹⁵ καθόλου ότι είναι αδύνατη η ανοικοδόμηση της **πλήρους σοσιαλιστικής κοινωνίας**¹⁶ σε μία τόσο καθυστερημένη χώρα, όπως η Ρωσία χωρίς την “κρατική βοήθεια” (Τρότσκι) των πιο αναπτυγμένων από τεχνικοοικονομική άποψη χωρών». (βλ. την Απόφαση)*

Βλέπετε ότι η απόφαση ερμηνεύει την οριστική νίκη του Σοσιαλισμού σαν εξασφάλιση από την επέμβαση και την παλινόρθωση, σε **απόλυτη αντίθεση** με την ερμηνεία που δίνει ο Ζηνόβιεφ στο βιβλίο του «Λενινισμός».

Βλέπετε ότι η απόφαση παραδέχεται την δυνατότητα της ανοικοδόμησης της πλήρους σοσιαλιστικής κοινωνίας σε μία τόσο καθυστερημένη χώρα όπως η Ρωσία, χωρίς την «κρατική βοήθεια» των τεχνικοοικονομικά πιο αναπτυγμένων χωρών, σε **απόλυτη αντίθεση** με τον αντίθετο ισχυρισμό του Ζηνόβιεφ στην απάντησή του στον Γιακόβλεφ, στον τελικό λόγο του στο XIV Συνέδριο του Κόμματος.

Πώς να το ονομάσουμε αυτό, αν όχι πάλι του Ζηνόβιεφ **ενάντια** στις αποφάσεις της XIV Συνδιάσκεψης του Κόμματος;

Φυσικά, οι κομματικές αποφάσεις τυχαίνει καμία φορά να μην είναι αναμάρτητες. Τυχαίνει οι κομματικές αποφάσεις να περιέχουν λάθη. Πιθανόν ο Ζηνόβιεφ να θεωρεί την δοσμένη απόφαση λαθεμένη. Τότε όμως πρέπει να το πει αυτό καθαρά και ανοιχτά, όπως ταιριάζει σ' έναν μπολσεβίκο. Ωστόσο για κάποιο λόγο δεν το κάνει αυτό ο Ζηνόβιεφ. Προτίμησε και διάλεξε έναν άλλο δρόμο, τον δρόμο της από τα νώτα επίθεσης ενάντια στην απόφαση της XIV Συνδιάσκεψης του Κόμματος, αποσιωπώντας την απόφαση αυτή και χωρίς να κάνει και την ελάχιστη ανοικτή κριτική της απόφασης. Όπως

¹³ Η υπογράμμιση δική μου. Ι. Στάλιν

¹⁴ Η υπογράμμιση δική μου. Ι. Στάλιν

¹⁵ Η υπογράμμιση δική μου. Ι. Στάλιν

¹⁶ Η υπογράμμιση δική μου. Ι. Στάλιν

φαίνεται, ο Ζηνόβιεφ νομίζει ότι με τον δρόμο αυτό, θα πετύχει καλύτερα τον σκοπό του. Και ο σκοπός του είναι ένας: να «καλυτερέψει» την απόφαση και να «διορθώσει» λιγάκι τον Λένιν. Δεν χρειάζεται να αποδείξουμε ότι ο Ζηνόβιεφ γελιέται στους υπολογισμούς του.

Από πού απορρέει το λάθος του Ζηνόβιεφ; Ποια είναι η ρίζα αυτού του λάθους;

Η ρίζα αυτού του λάθους βρίσκεται κατά την γνώμη μου στην πεποίθηση του Ζηνόβιεφ ότι η τεχνική καθυστέρηση της χώρας μας είναι **ανυπερβλητό** εμπόδιο για την ανοικοδόμηση μιας πλήρους σοσιαλιστικής κοινωνίας, πως το προλεταριάτο δεν μπορεί να ανοικοδομήσει τον σοσιαλισμό, εξ αιτίας της τεχνικής καθυστέρησης της χώρας μας. Ο Ζηνόβιεφ και ο Κάμενεφ δοκίμασαν κάποτε να εμφανιστούν μ' αυτά τα επιχειρήματα σε μια από τις συνεδριάσεις της ΚΕ του Κόμματος, πριν από την Κομματική Συνδιάσκεψη του Απρίλη. Μα πήραν την απάντηση που έπρεπε. Αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν και υποτάχτηκαν **τυπικά** στην αντίθετη άποψη, στην άποψη της πλειοψηφίας της ΚΕ. Και ενώ υποτάχτηκαν τυπικά σε αυτήν, ο Ζηνόβιεφ όλο τον καιρό συνέχιζε την πάλη ενάντια σε αυτήν την άποψη. Να τι λέει για αυτό το «επεισόδιο» στην ΚΕ του ΚΚ της ΕΣΣΔ (μπ), η Κομματική Επιτροπή της Μόσχας στην «απάντησή» της στο γράμμα της Κομματικής Συνδιάσκεψης του Νομού του Λένινγκραντ:

«Δεν είναι πολύς καιρός που ο Κάμενεφ και ο Ζηνόβιεφ υποστήριξαν στο ΠΓ την άποψη ότι, δήθεν εμείς δεν θα μπορέσουμε να τα βγάλουμε πέρα με τις εσωτερικές δυσκολίες, εξαιτίας της τεχνικής και οικονομικής καθυστέρησής μας, αν δεν μας σώσει η διεθνής επανάσταση. Εμείς όμως, μαζί με την πλειοψηφία της ΚΕ, νομίζουμε ότι μπορούμε να ανοικοδομήσουμε τον Σοσιαλισμό, ότι τον ανοικοδομούμε και θα τον ανοικοδομήσουμε παρά και ενάντια στην τεχνική μας καθυστέρηση. Νομίζουμε ότι η ανοικοδόμηση αυτή θα γίνεται, φυσικά, πολύ πιο αργά απ' ό,τι θα γινόταν στις συνθήκες της παγκόσμιας νίκης, παρ' όλα αυτά, όμως, τραβάμε και θα τραβάμε μπροστά. Έχουμε ακόμα την γνώμη ότι η άποψη του Κάμενεφ και του Ζηνόβιεφ εκφράζει την έλλειψη πίστης στις εσωτερικές δυνάμεις της εργατικής μας τάξης και των αγροτικών μαζών που την ακολουθούν. Έχουμε την γνώμη ότι η άποψη αυτή αποτελεί απομάκρυνση απ' την λενινιστική θέση».

Το ντοκουμέντο αυτό δημοσιεύτηκε στον Τύπο, τις μέρες των πρώτων συνεδριάσεων του XIV Συνεδρίου του Κόμματος. Ο Ζηνόβιεφ είχε βέβαια την δυνατότητα να μιλήσει ενάντια σε αυτό στο ντοκουμέντο ακόμα στο Συνέδριο. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο Ζηνόβιεφ και ο Κάμενεφ δεν βρήκαν επιχειρήματα ενάντια σε αυτήν την βαριά κατηγορία, που έγινε εναντί τους από την Κομματική Επιτροπή της Μόσχας. Μήπως είναι τυχαίο αυτό; Νομίζω ότι δεν είναι τυχαίο. Η κατηγορία όπως φαίνεται βρήκε τον στόχο. Ο

Ζηνόβιεφ και ο Κάμενεφ «απάντησαν» στην κατηγορία αυτή με την σιωπή τους, γιατί δεν είχαν τι να αντιπαραθέσουν σε αυτήν.

Η νέα αντιπολίτευση θίχτηκε, γιατί κατηγορούν τον Ζηνόβιεφ για έλλειψη πίστης στο έργο της νίκης της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης στην χώρα μας. Όταν, όμως, ο Ζηνόβιεφ, ύστερα από έναν ολόκληρο χρόνο συζήτησης του ζητήματος της νίκης του Σοσιαλισμού σε μια χώρα, ύστερα από το γεγονός ότι η άποψη του απορρίφθηκε από το ΠΓ της ΚΕ (Απρίλης του 1925), ύστερα απ' το γεγονός ότι είχε διαμορφωθεί πια μια καθορισμένη γνώμη του Κόμματος πάνω σ' αυτό το ζήτημα, που επικυρώθηκε στην γνωστή απόφαση της XIV Συνδιάσκεψης του Κόμματος (Απρίλης 1925), όταν ύστερα απ' όλα αυτά ο Ζηνόβιεφ αποφασίζει να εκδηλωθεί στο βιβλίο του «Λενινισμός» (Σεπτέμβρης 1925), ενάντια στην άποψη του Κόμματος, όταν μετά επαναλαμβάνει τα λόγια αυτά στο XIV Συνέδριο του Κόμματος, τότε πώς να τα εξηγήσουμε όλα αυτά, αυτό το πείσμα, αυτήν την επιμονή στην υπεράσπιση του λάθους του, αν όχι με το γεγονός ότι ο Ζηνόβιεφ έχει μολυνθεί, έχει μολυνθεί ανεπανόρθωτα με την έλλειψη πίστης στο έργο της νίκης της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης στην χώρα μας;

Του Ζηνόβιεφ του αρέσει να ερμηνεύει αυτήν του την έλλειψη πίστης σαν διεθνισμό. Από πότε όμως, η απομάκρυνση απ' τον Λενινισμό, σ' ένα κεφαλαιώδες ζήτημα του Λενινισμού, ερμηνεύεται στην χώρα μας σαν διεθνισμός;

Δε θα 'ναι σωστότερο να πούμε ότι όχι το Κόμμα, αλλά ο Ζηνόβιεφ αμαρτάνει εδώ απέναντι στον διεθνισμό και στην διεθνή επανάσταση; Γιατί τι άλλο είναι η χώρα μας που «χτίζει τον Σοσιαλισμό», αν όχι η βάση της παγκόσμιας επανάστασης; Μπορεί, όμως, να είναι πραγματική βάση της παγκόσμιας επανάστασης, αν είναι ανίκανη να οικοδομήσει την Σοσιαλιστική κοινωνία; Μπορεί τάχα να παραμείνει το μεγαλύτερο κέντρο που ελκύει τους εργάτες όλων των χωρών, όπως αναμφίβολα είναι τώρα, αν είναι ανίκανη να πετύχει την νίκη ενάντια στα καπιταλιστικά στοιχεία της οικονομίας μας, την νίκη της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης; Νομίζω ότι δεν μπορεί. Δεν βγαίνει μήπως από αυτά ότι η έλλειψη πίστης στην νίκη της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης, το κήρυγμα αυτής της έλλειψης πίστης, οδηγεί στην μείωση του γοήτρου της χώρας μας σαν βάσης της παγκόσμιας επανάστασης, και ότι η μείωση του γοήτρου της χώρας μας οδηγεί στην εξασθένιση του παγκόσμιου επαναστατικού κινήματος; Με τι εκφόβιζαν τους εργάτες για να τους απομακρύνουν από 'μας οι κύριοι σοσιαλδημοκράτες; Με το κήρυγμα ότι «οι Ρώσοι δεν θα κάνουν τίποτα». Με τι χτυπάμε τώρα τους σοσιαλδημοκράτες και προσελκύουμε σε 'μας ολόκληρα караβάνια από εργατικές αντιπροσωπείες και δυναμώνουμε έτσι τις θέσεις του κομμουνισμού σ' όλον τον κόσμο; Με τις επιτυχίες μας στην ανοικοδόμηση του Σοσιαλισμού. Μήπως δεν είναι ξεκάθαρο, ύστερα απ' όλα αυτά, ότι όποιος κηρύττει την έλλειψη πίστης στις επιτυχίες μας, στην ανοικοδόμηση του σοσιαλισμού, βοηθάει έμμεσα τους σοσιαλδημοκράτες, εξασθενίζει την ορμή του διεθνούς

επαναστατικού κινήματος, απομακρύνεται αναπόφευκτα από τον διεθνισμό;...

Βλέπετε ότι η υπόθεση με τον «διεθνισμό» του Ζηνόβιεφ, δεν στέκει καθόλου καλύτερα από τον «εκατό τοις εκατό λενινισμό» του στο ζήτημα της ανοικοδόμησης του σοσιαλισμού σε μία χώρα.

Για αυτό πολύ σωστά ενήργησε το XIV Συνέδριο του Κόμματος, χαρακτηρίζοντας τις απόψεις της νέας αντιπολίτευσης ως *«έλλειψη πίστης στο έργο της ανοικοδόμησης του Σοσιαλισμού»* και σαν *«διαστρέβλωση του Λενινισμού»*.

VII. Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

Νομίζω ότι η έλλειψη πίστης στην νίκη της Σοσιαλιστικής Ανοικοδόμησης είναι το βασικό λάθος της νέας αντιπολίτευσης. Το λάθος αυτό είναι κατά την γνώμη μου βασικό, γιατί απ' αυτό πηγάζουν όλα τα υπόλοιπα λάθη της νέας αντιπολίτευσης. Τα λάθη της νέας αντιπολίτευσης στο ζήτημα της ΝΕΠ, του κρατικού καπιταλισμού, της φύσης της σοσιαλιστικής μας βιομηχανίας, του ρόλου των συνεταιρισμών στην Δικτατορία του Προλεταριάτου, των μεθόδων πάλης ενάντια στους κουλάκους, του ρόλου και του ειδικού βάρους της μεσαίας αγροτιάς – όλα αυτά τα λάθη είναι παράγωγα του βασικού λάθους της αντιπολίτευσης, της έλλειψης πίστης στην δυνατότητα ανοικοδόμησης της σοσιαλιστικής κοινωνίας με τις δυνάμεις της χώρας μας.

Τι θα πει έλλειψη πίστης στην νίκη της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης στην χώρα μας;

Θα πει πριν απ' όλα έλλειψη πεποίθησης στο γεγονός ότι οι βασικές μάζες της αγροτιάς, λόγω ορισμένων συνθηκών που υπάρχουν στην εξέλιξη της χώρας μας, **μπορούν να τραβηχτούν** στο έργο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης.

Θα πει, δεύτερο, έλλειψη πεποίθησης στο γεγονός ότι το προλεταριάτο της χώρας μας, που έχει στην διάθεσή του τις ανώτερες διευθυντικές θέσεις της λαϊκής οικονομίας **είναι ικανό** να τραβήξει τις βασικές μάζες της αγροτιάς στο έργο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης.

Απ' αυτές τις θέσεις ξεκινά σωπηρά η αντιπολίτευση στο σχέδιό της για τους δρόμους της ανάπτυξής μας, αδιάφορο αν το κάνει συνειδητά ή ασυνειδητά.

Μπορούμε να τραβήξουμε την βασική μάζα της σοβιετικής αγροτιάς στο έργο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης;

Στην μπροσούρα «Για τις βάσεις του Λενινισμού» υπάρχουν δύο βασικές θέσεις για το ζήτημα αυτό:

1. – «Δεν πρέπει να συγχέουμε την αγροτιά της Σοβιετικής Ένωσης με την αγροτιά της Δύσης. Η αγροτιά που πέρασε από το σχολείο τριών επαναστάσεων, που πάλεψε ενάντια στον τσάρο και την αστική εξουσία μαζί με το προλεταριάτο και με επικεφαλής το προλεταριάτο, η αγροτιά που πήρε την γη και την ειρήνη απ' τα χέρια της προλεταριακής επανάστασης και έγινε χάρη σ' αυτό εφεδρεία του προλεταριάτου, η αγροτιά αυτή δεν μπορεί παρά να διαφέρει απ' την αγροτιά που πάλεψε στον καιρό της της αστικής επανάστασης με επικεφαλής την φιλελεύθερη αστική τάξη, που πήρε την γη απ' τα χέρια αυτής της αστικής τάξης και που, χάρη σ' αυτό, έγινε εφεδρεία της αστικής τάξης. Δεν είναι καν ανάγκη να αποδείξουμε πως η σοβιετική αγροτιά, που

συνήθισε να εκτιμά την πολιτική φιλία και την **πολιτική** συνεργασία με το προλεταριάτο και που χρωστά την λευτεριά της σ' αυτήν την φιλία και σε αυτήν την συνεργασία, δεν μπορεί παρά να αποτελεί εξαιρετικά κατάλληλο υλικό για **οικονομική** συνεργασία με το προλεταριάτο».

2. – «Δεν πρέπει να συγχέουμε την αγροτική οικονομία της Ρωσίας με την αγροτική οικονομία της Δύσης. Εκεί η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας ακολουθεί τον συνηθισμένο δρόμο του καπιταλισμού μέσα στις συνθήκες της βαθιάς διαφοροποίησης της αγροτιάς με τα μεγάλα κτήματα και τα ιδιωτικά καπιταλιστικά λατιφούντια¹⁷ στον έναν πόλο και με την εξαθλίωση, την φτώχεια και την μισθωτή δουλεία στον άλλο. Για αυτό, το ξεχαρβάλωμα και η αποσύνθεση, είναι εκεί πέρα για πέρα φυσικό φαινόμενο. Δεν συμβαίνει, όμως, το ίδιο στην Ρωσία. Στην χώρα μας, η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας δεν μπορεί να ακολουθήσει τον ίδιο δρόμο, έστω και μονάχα γιατί η ύπαρξη της Σοβιετικής εξουσίας και η εθνικοποίηση των βασικών εργαλείων και μέσων παραγωγής δεν επιτρέπουν μια τέτοια ανάπτυξη. Στην Ρωσία, η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας πρέπει να ακολουθήσει έναν άλλο δρόμο, τον δρόμο της συνεταιριστικής οργάνωσης των εκατομμυρίων μικρών και μεσαίων αγροτών, το δρόμο της ανάπτυξης μαζικών συνεταιρισμών στο χωριό, που το κράτος τους υποστηρίζει δίνοντάς τους προνομιακές πιστώσεις. Ο Λένιν, στα άρθρα του για τους συνεταιρισμούς, έδειξε σωστά ότι η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας στην χώρα μας πρέπει να ακολουθήσει έναν καινούργιο δρόμο, τον δρόμο που θα της επιτρέψει να τραβήξει με τους συνεταιρισμούς την πλειοψηφία των αγροτών στην σοσιαλιστική ανοικοδόμηση, το δρόμο που βάζει βαθμιαία στην αγροτική οικονομία τις αρχές του κολλεχτιβισμού, πρώτα στον τομέα της κατανάλωσης και ύστερα στον τομέα της παραγωγής αγροτικών προϊόντων»... «Δεν είναι καν ανάγκη ν' αποδείξουμε πως η τεράστια πλειοψηφία της αγροτιάς, θα ακολουθήσει πρόθυμα αυτόν τον καινούργιο δρόμο ανάπτυξης, στέλνοντας κατά διαβόλου τον δρόμο των ιδιωτικών καπιταλιστικών λατιφούντιων και της μισθωτής δουλείας, τον δρόμο της αθλιότητας και της καταστροφής».

Είναι σωστές αυτές οι θέσεις;

Νομίζω ότι και οι δύο αυτές θέσεις είναι σωστές και αδιαφιλονίκητες για όλη την ανοικοδομητική μας περίοδο μέσα στις συνθήκες της ΝΕΠ.

Οι θέσεις αυτές είναι μονάχα έκφραση των γνωστών θέσεων του Λένιν για την συμμαχία του προλεταριάτου και της αγροτιάς, για το τράβηγμα των αγροτικών νοικοκυριών στο σύστημα της σοσιαλιστικής ανάπτυξης της χώρας, για το γεγονός ότι το προλεταριάτο πρέπει να τραβήξει για τον Σοσιαλισμό,

¹⁷ Σημείωση της Έκδοσης: λατιφούντιο = «μεγάλη αγροτική ιδιοκτησία», όρος με λατινική ρίζα εκ του latifundium το οποίο προκύπτει από συνένωση των latus (μεγάλος, ευρύς) και fundus (κτήμα)

μαζί με τις βασικές οργανώσεις της αγροτιάς, για το γεγονός ότι η οργάνωση των εκατομμυρίων μαζών της αγροτιάς στους συνεταιρισμούς αποτελεί το μεγάλο δρόμο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης στο χωριό, γιατί με την ανάπτυξη της σοσιαλιστικής μας βιομηχανίας *«η απλή ανάπτυξη των συνεταιρισμών, είναι για μας ταυτόσημη με την ανάπτυξη του σοσιαλισμού»* (Λένιν).

Πραγματικά, ποιο δρόμο μπορεί και πρέπει να ακολουθήσει η ανάπτυξη του αγροτικού νοικοκυριού στην χώρα μας;

Το αγροτικό νοικοκυριό δεν είναι καπιταλιστικό νοικοκυριό. Το αγροτικό νοικοκυριό, αν πάρουμε υπόψη μας την συντριπτική πλειοψηφία των αγροτικών νοικοκυριών, είναι μικροεμπορευματικό νοικοκυριό. Και τι θα πει μικροεμπορευματικό αγροτικό νοικοκυριό; Θα πει νοικοκυριό, που βρίσκεται στο σταυροδρόμι του καπιταλισμού και του σοσιαλισμού. Μπορεί να αναπτυχθεί και προς την πλευρά του καπιταλισμού, όπως γίνεται σήμερα στις καπιταλιστικές χώρες, και προς την πλευρά του Σοσιαλισμού, όπως πρέπει να γίνει σ' εμάς, στην χώρα μας, μέσα στις συνθήκες της Δικτατορίας του Προλεταριάτου.

Από πού πηγάζει αυτή η αστάθεια, αυτή η μη αυτοτέλεια του αγροτικού νοικοκυριού; Πώς εξηγείται;

Εξηγείται με το σκόρπισμα των αγροτικών νοικοκυριών, με την ανοργανωσιά τους, με την εξάρτησή τους απ' την πόλη, απ' την βιομηχανία, απ' το πιστωτικό σύστημα, απ' το χαρακτήρα της εξουσίας της χώρας και τέλος με την πασίγνωστη θέση, ότι το χωριό ακολουθεί και είναι υποχρεωμένο να ακολουθεί και είναι υποχρεωμένο να ακολουθεί την πόλη, τόσο από υλική, όσο και από πολιτιστική άποψη.

Ο καπιταλιστικός δρόμος ανάπτυξης του αγροτικού νοικοκυριού, σημαίνει ανάπτυξη που συνοδεύεται από μία βαθύτατη διαφοροποίηση της αγροτιάς με μεγάλα λατιφούντια στον ένα πόλο και με μαζική εξαθλίωση στον άλλο πόλο. Ένας τέτοιος δρόμος ανάπτυξης είναι αναπόφευκτος στις καπιταλιστικές χώρες, γιατί στο χωριό, το αγροτικό νοικοκυριό, βρίσκεται σε εξάρτηση απ' την πόλη, απ' την βιομηχανία, απ' την συγκεντρωμένη στις πόλεις πίστη, απ' τον χαρακτήρα της εξουσίας. Στην πόλη όμως βασιλεύει η αστική τάξη, η καπιταλιστική βιομηχανία, το καπιταλιστικό πιστωτικό σύστημα, η καπιταλιστική κρατική εξουσία.

Μήπως είναι υποχρεωτικός αυτός ο δρόμος ανάπτυξης των αγροτικών νοικοκυριών στην χώρα μας, όπου η πόλη έχει τελείως διαφορετική φυσιογνωμία, όπου η βιομηχανία βρίσκεται στα χέρια του προλεταριάτου, όπου οι μεταφορές, το πιστωτικό σύστημα, η κρατική εξουσία, κ.λπ, είναι συγκεντρωμένα στα χέρια του προλεταριάτου, όπου η εθνικοποίηση της γης είναι γενικός νόμος της χώρας; Φυσικά δεν είναι υποχρεωτικός. Αντίθετα. Ακριβώς γιατί η πόλη είναι ο καθοδηγητής του χωριού και μας στην πόλη

βασιλεύει το προλεταριάτο, που κρατά στα χέρια του όλες τις διευθυντικές θέσεις της λαϊκής οικονομίας, ακριβώς για αυτό τα αγροτικά νοικοκυριά είναι υποχρεωμένα ν' ακολουθήσουν στην εξέλιξή τους άλλο δρόμο, τον δρόμο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης.

Ποιος είναι αυτός ο δρόμος;

Ο δρόμος αυτός είναι ο δρόμος της μαζικής οργάνωσης σε συνεταιρισμούς των εκατομμυρίων αγροτικών νοικοκυριών, σε συνεταιρισμούς όλων των ειδών, ο δρόμος της συνένωσης των σκόρπιων αγροτικών νοικοκυριών γύρω από την σοσιαλιστική βιομηχανία, ο δρόμος της διάδοσης των αρχών του κολλεχτιβισμού μέσα στην αγροτιά, στην αρχή στον τομέα της **κατανάλωσης** των αγροτικών προϊόντων και του **εφοδιασμού** των αγροτικών νοικοκυριών με προϊόντα της πόλης, και ύστερα στον τομέα της αγροτικής παραγωγής.

Κι όσο τραβάμε παραπέρα, τόσο περισσότερο ο δρόμος αυτός γίνεται αναπόφευκτος μέσα στις συνθήκες της Δικτατορίας του Προλεταριάτου, γιατί η οργάνωση σε συνεταιρισμούς στον τομέα της κατανάλωσης, η οργάνωση σε συνεταιρισμούς στον τομέα του εφοδιασμού και τέλος η οργάνωση σε συνεταιρισμούς στον τομέα της πίστωσης και της παραγωγής (αγροτικές συντροφίες), είναι ο μοναδικός δρόμος για το ανέβασμα της ευημερίας του χωριού, το μοναδικό μέσο για την σωτηρία των πλατιών μαζών της αγροτιάς από την αθλιότητα και την καταστροφή.

Λένε ότι η αγροτιά στην χώρα μας απ' την θέση της δεν είναι σοσιαλιστική και ότι για αυτό είναι ανίκανη για σοσιαλιστική εξέλιξη. Φυσικά και είναι σωστό ότι η αγροτιά απ' την θέση της δεν είναι σοσιαλιστική. Όμως αυτό δεν είναι επιχείρημα ενάντια στην ανάπτυξη των αγροτικών νοικοκυριών στον δρόμο του σοσιαλισμού, αν είναι αποδεδειγμένο ότι το χωριό ακολουθεί την πόλη και ότι στην πόλη κυβερνά η σοσιαλιστική βιομηχανία. Και τον καιρό της Οκτωβριανής Επανάστασης επίσης, η αγροτιά απ' την θέση της δεν ήταν σοσιαλιστική και δεν ήθελε καθόλου να εγκαθιδρυθεί στην χώρα μας ο Σοσιαλισμός. Επεδίωκε τότε κυρίως την κατάργηση της εξουσίας των τσιφλικάδων, τον τερματισμό του πολέμου, την αποκατάσταση της ειρήνης. Παρ' όλα αυτά, όμως, ακολούθησε το σοσιαλιστικό προλεταριάτο. Γιατί; Γιατί η ανατροπή της αστικής τάξης και η κατάληψη της εξουσίας απ' το σοσιαλιστικό προλεταριάτο ήταν τότε ο μοναδικός δρόμος για να βγει απ' τον Ιμπεριαλιστικό πόλεμο, ο μοναδικός δρόμος για να αποκατασταθεί η ειρήνη. Γιατί δεν υπήρχε και δεν μπορούσε να υπάρξει τότε άλλος δρόμος. Γιατί το Κόμμα μας κατόρθωσε τότε να ψηλαφίσει, να βρει εκείνο το βαθμό της συνένωσης και της υποταγής των ιδιαίτερων συμφερόντων της αγροτιάς (ανατροπή των τσιφλικάδων, ειρήνη) στα γενικά συμφέροντα της χώρας (Δικτατορία του Προλεταριάτου), που αποδείχτηκε ότι τον παραδέχτηκε η αγροτιά και ότι είναι προς το συμφέρον της. Και η αγροτιά, παρ' όλο που δεν ήταν σοσιαλιστική, ακολούθησε τότε το Σοσιαλιστικό Προλεταριάτο.

Το ίδιο πρέπει να πούμε για την σοσιαλιστική ανοικοδόμηση στην χώρα μας, για το τράβηγμα της αγροτιάς στο κανάλι της αυτής της ανοικοδόμησης. Η αγροτιά απ' την θέση δεν είναι σοσιαλιστική. Όμως, οφείλει να μπει και θα μπει υποχρεωτικά στον δρόμο της σοσιαλιστικής εξέλιξης, γιατί δεν υπάρχουν και δεν μπορεί να υπάρχουν άλλοι δρόμοι για να σωθεί η αγροτιά απ' την αθλιότητα και την καταστροφή, εκτός απ' την συμμαχία με το προλεταριάτο, απ' την συμμαχία με την σοσιαλιστική βιομηχανία, εκτός απ' το τράβηγμα του αγροτικού νοικοκυριού στο γενικό κανάλι της σοσιαλιστικής ανάπτυξης, με την μαζική οργάνωση της αγροτιάς σε συνεταιρισμούς.

Γιατί ακριβώς με την μαζική οργάνωση σε συνεταιρισμούς της αγροτιάς;

Γιατί στην μαζική οργάνωση σε συνεταιρισμούς *«βρήκαμε εκείνο το βαθμό συνένωσης του ατομικού ενδιαφέροντος, το ιδιωτικού εμπορικού συμφέροντος, της παρακολούθησης και του ελέγχου του απ' το κράτος, το βαθμό της υποταγής του στα γενικά συμφέροντα»* (Λένιν), που τον παραδέχεται η αγροτιά και συμφέρει στην αγροτιά και που εξασφαλίζει στο προλεταριάτο την δυνατότητα να τραβήξει την βασική μάζα της αγροτιάς στο έργο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης. Ακριβώς επειδή συμφέρει στην αγροτιά να οργανώσει την κατανάλωση των εμπορευμάτων της και τον εφοδιασμό του νοικοκυριού της με μηχανές μέσω του συνεταιρισμού, ακριβώς για αυτό πρέπει ν' ακολουθήσει τον δρόμο της μαζικής οργάνωσης σε συνεταιρισμούς.

Τι σημαίνει, όμως, μαζική οργάνωση σε συνεταιρισμούς των αγροτικών νοικοκυριών με κυρίαρχη την σοσιαλιστική βιομηχανία;

Σημαίνει **απομάκρυνση** του μικροεμπορευματικού αγροτικού νοικοκυριού απ' τον παλιό καπιταλιστικό δρόμο, που οδηγεί στην μαζική καταστροφή της αγροτιάς και **πέρασμα** σε καινούργιο δρόμο ανάπτυξης, στον δρόμο της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης.

Να γιατί ο αγώνας για τον καινούργιο δρόμο ανάπτυξης του αγροτικού νοικοκυριού, ο αγώνας για το τράβηγμα της βασικής μάζας της αγροτιάς στο έργο της ανοικοδόμησης του σοσιαλισμού, είναι το άμεσο καθήκον του Κόμματός μας.

Για αυτό το XIV Συνέδριο του ΚΚ (μπ.) της ΕΣΣΔ ενήργησε πολύ σωστά όταν αποφάσιζε ότι:

«Μέσα στις συνθήκες που αναπτύσσεται η οικονομική καθοδήγηση από την σοσιαλιστική κρατική βιομηχανία, από τα κρατικά πιστωτικά ιδρύματα και απ' τις άλλες διευθυντικές θέσεις που βρίσκονται στα χέρια του προλεταριάτου, ο βασικός δρόμος της ανοικοδόμησης του σοσιαλισμού στο χωριό συνίσταται στο να τραβηχτεί στην συνεταιριστική οργάνωση η βασική μάζα της αγροτιάς και στο να εξασφαλιστεί για αυτήν την οργάνωση η σοσιαλιστική ανάπτυξη, χρησιμοποιώντας, υπερνικώντας και εκτοπίζοντας τα καπιταλιστικά στοιχεία». (Βλ. Απόφαση του Συνεδρίου πάνω στον Απολογισμό της ΚΕ)

Το πιο μεγάλο λάθος της καινούργιας αντιπολίτευσης βρίσκεται στο γεγονός ότι δεν πιστεύει σ' αυτό το νέο δρόμο εξέλιξης της αγροτιάς, δεν βλέπει ή δεν καταλαβαίνει όλο το αναπόφευκτο αυτού του δρόμου, μέσα στις συνθήκες της Δικτατορίας του Προλεταριάτου. Και δεν το καταλαβαίνει, γιατί δεν πιστεύει στην νίκη της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης στην χώρα μας, δεν πιστεύει στην ικανότητα του προλεταριάτου μας να οδηγήσει την αγροτιά στον δρόμο του Σοσιαλισμού.

Απ' εδώ πηγάζει η μη-κατανόηση του διπλού χαρακτήρα της ΝΕΠ, η μεγαλοποίηση των αρνητικών πλευρών της ΝΕΠ και η ερμηνεία της ΝΕΠ κυρίως σαν υποχώρηση.

Απ' εδώ πηγάζει η μεγαλοποίηση του ρόλου των καπιταλιστικών στοιχείων της οικονομίας μας και η μείωση του ρόλου των μοχλών της σοσιαλιστικής μας ανάπτυξης (σοσιαλιστική βιομηχανία, πιστωτικό σύστημα, συνεταιρισμοί, εξουσία του προλεταριάτου κ.λπ).

Απ' εδώ πηγάζει και η μη-κατανόηση της σοσιαλιστικής φύσης της κρατικής μας βιομηχανίας και η αμφιβολία για την ορθότητα του συνεταιριστικού σχεδίου του Λένιν.

Απ' εδώ πηγάζει η μεγαλοποίηση της διαφοροποίησης στο χωριό, ο πανικός μπρος στους κουλάκους, η μείωση του ρόλου του μεσαίου αγρότη, οι απόπειρες να ματαιώσουν την πολιτική του Κόμματος για την εξασφάλιση σταθερής συμμαχίας με το μεσαίο αγρότη, και γενικά, η ταλάντευση απ' το ένα μέρος στο άλλο, στο ζήτημα της πολιτικής του Κόμματος στο χωριό.

Απ' εδώ πηγάζει η μη κατανόηση εκείνης της τεράστιας δουλειάς του Κόμματος για το τράβηγμα των εκατομμυρίων μαζών των εργατών και των αγροτών στην ανοικοδόμηση της βιομηχανίας και της αγροτικής οικονομίας στην αναζωογόνηση των συνεταιρισμών και των Σοβιέτ, στην διακυβέρνηση της χώρας, στην πάλη ενάντια στην γραφειοκρατία, στην πάλη για την βελτίωση και την αλλαγή του κρατικού μας μηχανισμού που χαρακτηρίζει την καινούργια περίοδο της ανάπτυξής μας και που χωρίς αυτήν δεν είναι νοητή καμία σοσιαλιστική ανοικοδόμηση.

Απ' εδώ πηγάζει η απελπισία και η σύγχυση μπροστά στις δυσκολίες της ανοικοδόμησής μας, η αμφιβολία για την δυνατότητα της εκβιομηχάνισης της χώρας μας, οι απαισιόδοξες φλυαρίες για τον εκφυλισμό του Κόμματος κλπ.

Σ' αυτούς, στους αστούς, όλα πάνε λίγο – πολύ καλά, ενώ σε εμάς, στους προλετάριους, όλα πάνε λίγο – πολύ άσχημα. Αν δεν προλάβει η επανάσταση στην Δύση, η υπόθεσή μας χάθηκε. Αυτός είναι ο γενικός τόνος της νέας αντιπολίτευσης, που είναι, κατά την γνώμη μου, τόνος λικβινταριστικός, και που η αντιπολίτευση, ποιος ξέρει γιατί (ίσως για να μας διασκεδάσει) τον παρουσιάζει για «διεθνισμό».

Η ΝΕΠ είναι καπιταλισμός, λέει η αντιπολίτευση. Η ΝΕΠ είναι κυρίως υποχώρηση, λέει ο Ζηνόβιεφ. Φυσικά, όλα αυτά δεν είναι σωστά. Στην πραγματικότητα, η ΝΕΠ είναι η πολιτική του Κόμματος που επιτρέπει την πάλη των σοσιαλιστικών και των καπιταλιστικών στοιχείων και αποβλέπει στην νίκη των σοσιαλιστικών στοιχείων ενάντια στα καπιταλιστικά. Στην πραγματικότητα, η ΝΕΠ άρχισε μονάχα με υποχώρηση, που είναι όμως έτσι υπολογισμένη, ώστε στην πορεία της υποχώρησης να ανασυγκροτήσουμε τις δυνάμεις και να περάσουμε στην επίθεση. Στην πραγματικότητα, βρισκόμαστε κιάλας στην επίθεση εδώ και μερικά χρόνια και βρισκόμαστε στην επίθεση με επιτυχία, αναπτύσσοντας την βιομηχανία μας, αναπτύσσοντας το Σοβιετικό εμπόριο, απωθώντας το ιδιωτικό κεφάλαιο.

Ποιο είναι, όμως, το νόημα της θέσης ότι η ΝΕΠ είναι καπιταλισμός, ότι η ΝΕΠ είναι κυρίως υποχώρηση; Από πού προέρχεται αυτή η θέση;

Προέρχεται από την λανθασμένη υπόθεση ότι στην χώρα μας συντελείται τώρα μια απλή αποκατάσταση του καπιταλισμού, μια απλή «επιστροφή» του καπιταλισμού. Μονάχα με την υπόθεση αυτή μπορούμε να εξηγήσουμε την βιασύνη με την οποία η αντιπολίτευση γαντζώθηκε απ' τους μη-σωστούς αριθμούς διαφοροποίησης της αγροτιάς. Μονάχα μ' αυτήν την υπόθεση μπορούμε να εξηγήσουμε την ιδιαίτερη λησμοσύνη της αντιπολίτευσης σχετικά με το γεγονός ότι ο μεσαίος αγρότης είναι στην χώρα μας η κεντρική μορφή της αγροτικής οικονομίας. Μονάχα μ' αυτήν την υπόθεση μπορούμε να εξηγήσουμε την υποτίμηση του ειδικού βάρους του μεσαίου αγρότη και τις αμφιβολίες σχετικά με το συνεταιριστικό σχέδιο του Λένιν. Μονάχα μ' αυτήν την υπόθεση μπορούμε να «εξηγήσουμε» την έλλειψη πίστης της νέας αντιπολίτευσης στον καινούργιο δρόμο ανάπτυξης του χωριού, στον δρόμο του τραβήγματος του χωριού στην σοσιαλιστική ανοικοδόμηση.

Στην πραγματικότητα, στην χώρα μας δεν συντελείται τώρα ένα μονόπλευρο προτοές αποκατάστασης του καπιταλισμού, αλλά ένα διπλό προτοές ανάπτυξης του καπιταλισμού και ανάπτυξης του σοσιαλισμού, ένα αντιφατικό προτοές πάλης των σοσιαλιστικών στοιχείων με τα καπιταλιστικά στοιχεία, ένα προτοές υπερνίκησης των καπιταλιστικών στοιχείων απ' τα σοσιαλιστικά στοιχεία. Αυτό είναι στον ίδιο βαθμό αδιαφιλονίκητο, τόσο για την πόλη, όπου η βάση του σοσιαλισμού είναι η κρατική βιομηχανία, όσο και για το χωριό, όπου βασικός κρίκος της σοσιαλιστικής ανάπτυξης είναι ο μαζικός συνεταιρισμός, που συνδέεται στενά με την σοσιαλιστική βιομηχανία.

Η απλή αποκατάσταση του καπιταλισμού είναι αδύνατη έτσι, και μονάχα γιατί η εξουσία στην χώρα είναι προλεταριακή, γιατί η μεγάλη βιομηχανία βρίσκεται στα χέρια του προλεταριάτου, γιατί οι μεταφορές και η πίστη βρίσκονται στην διάθεση του προλεταριακού κράτους.

Η διαφοροποίηση δεν μπορεί να πάρει τις προηγούμενες διαστάσεις, ο μεσαίος αγρότης παραμένει η βασική μάζα της αγροτιάς και ο κουλάκος δεν μπορεί να αποκτήσει την προηγούμενη δύναμή του, έστω και μονάχα γιατί η

γη στην χώρα μας είναι εθνικοποιημένη, γιατί ούτε πουλιέται, ούτε αγοράζεται¹⁸ και γιατί η εμπορική, πιστωτική, φορολογική και συνεταιριστική πολιτική μας αποβλέπει στον περιορισμό των εκμεταλλευτικών τάσεων των κουλάκων, στο ανέβασμα της ευημερίας των πιο πλατιών μαζών της αγροτιάς και στην εξομάλυνση των αντιθέσεων στο χωριό. Δε μιλώ και για το γεγονός ότι η πάλη ενάντια στους κουλάκους γίνεται τώρα στην χώρα μας, όχι μονάχα πάνω στην παλιά γραμμή, πάνω στην γραμμή της οργάνωσης της φτωχολογιάς ενάντια στους κουλάκους, μα και πάνω στην νέα γραμμή της στερέωσης της νέας της συμμαχίας του προλεταριάτου και της φτωχολογιάς με τις μεσαίες μάζες της αγροτιάς ενάντια στους κουλάκους. Το γεγονός ότι η αντιπολίτευση δεν καταλαβαίνει το νόημα και την σημασία της πάλης ενάντια στους κουλάκους πάνω σ' αυτήν την νέα γραμμή, το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει ακόμα μια φορά ότι η αντιπολίτευση γλιστρά στον παλιό δρόμο ανάπτυξης του χωριού, στον δρόμο της καπιταλιστικής του ανάπτυξης, όταν οι κουλάκοι και η φτωχολογιά αποτελούσαν τις βασικές δυνάμεις του χωριού, ενώ ο μεσαίος αγρότης «έλιωνε».

Ο συνεταιρισμός είναι παραλλαγή του κρατικού καπιταλισμού, λέει η αντιπολίτευση, επικαλούμενη το έργο του Λένιν «Ο φόρος σε είδος», και για τον λόγο αυτό δεν πιστεύει στην δυνατότητα της χρησιμοποίησης του συνεταιρισμού σαν βασικό κρίκο για την σοσιαλιστική ανάπτυξη. Κι εδώ η αντιπολίτευση κάνει ένα χοντροκομμένο λάθος. Μια τέτοια ερμηνεία του συνεταιρισμού ήταν αρκετή και ικανοποιητική για το 1921, όταν γράφτηκε «ο φόρος σε είδος», όταν δεν είχαμε ανεπτυγμένη σοσιαλιστική βιομηχανία, όταν ο Λένιν θεωρούσε τον κρατικό καπιταλισμό σαν δυνατή βασική μορφή της οικονομίας μας και εξέταζε τον συνεταιρισμό σε συνδυασμό με τον κρατικό καπιταλισμό. Αυτή, όμως, η ερμηνεία είναι τώρα πια ανεπαρκής και ιστορικά ξεπερασμένη γιατί οι καιροί άλλαξαν από τότε, η σοσιαλιστική βιομηχανία αναπτύχθηκε στην χώρα μας, ο κρατικός καπιταλισμός δεν ρίζωσε στον βαθμό που επιθυμούσαμε και οι συνεταιρισμοί, που αγκαλιάζουν σήμερα πάνω από δέκα εκατομμύρια μέλη, άρχισαν να συνδέονται στενά με την σοσιαλιστική βιομηχανία.

Πώς αλλιώς να εξηγήσουμε το γεγονός ότι δύο χρόνια ύστερα απ' τον «φόρο σε είδος», το 1923, ο Λένιν άρχισε να βλέπει τον συνεταιρισμό διαφορετικά και θεωρούσε ότι «ο συνεταιρισμός μέσα στις συνθήκες μας συμπίπτει απόλυτα με τον σοσιαλισμό» (Λένιν);

Πώς αλλιώς να εξηγήσουμε αυτό αν όχι με το γεγονός ότι στα δύο αυτά χρόνια η σοσιαλιστική βιομηχανία κατόρθωσε κιόλας ν' αναπτυχθεί, ενώ ο κρατικός καπιταλισμός δεν ρίζωσε στον βαθμό που έπρεπε, πράγμα που έκανε τον Λένιν να εξετάζει τον συνεταιρισμό όχι πια σε συνδυασμό με τον κρατικό καπιταλισμό, μα σε συνδυασμό με την σοσιαλιστική βιομηχανία;

¹⁸ ΣτΜ: Στο πρωτότυπο «она изъята из оброушения», που αυτολεξεί μεταφράζεται ως «έχει αποσυρθεί απ' την κυκλοφορία»

Άλλαξαν οι συνθήκες ανάπτυξης των συνεταιρισμών. Έπρεπε ν' αλλάξει και ο τρόπος εξέτασης του ζητήματος των συνεταιρισμών.

Να, λόγου χάρη, μια αξιοσημείωτη περικοπή απ' την μπροσούρα του Λένιν «Για τους συνεταιρισμούς» (1923) που ρίχνει φως σ' αυτό το ζήτημα:

*«Στον **κρατικό καπιταλισμό**¹⁹ οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις διαφέρουν απ' τις κρατικοκαπιταλιστικές, πρώτα σαν ιδιωτικές επιχειρήσεις και δεύτερο σαν κολλεκτιβιστικές²⁰. Στο **σημερινό μας καθεστώς**²¹ οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις διαφέρουν απ' τις ιδιωτικοκαπιταλιστικές επιχειρήσεις, σαν επιχειρήσεις κολλεκτιβιστικές, **μα δεν διαφέρουν**²² απ' τις σοσιαλιστικές επιχειρήσεις, αν στηρίζονται στην γη και αν τα μέσα παραγωγής ανήκουν στο κράτος, δηλαδή, στην εργατική τάξη». (Λένιν)*

Στην μικρή αυτή περικοπή λύνονται δύο μεγάλα ζητήματα: Πρώτα, το ζήτημα ότι «το καθεστώς που υπάρχει σε εμάς» δεν είναι κρατικός καπιταλισμός και δεύτερο ότι οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις σε συνδυασμό με «το καθεστώς μας» «δεν διαφέρουν» απ' τις σοσιαλιστικές επιχειρήσεις.

Νομίζω πως είναι δύσκολο να εκφραστεί κανείς σαφέστερα. Να και μια άλλη περικοπή απ' την ίδια μπροσούρα του Λένιν:

«Η απλή ανάπτυξη του συνεταιρισμού είναι για μας ταυτόσημη (εκτός απ' τις “μικρές” εξαιρέσεις που υποδείξαμε πιο πάνω), με την ανάπτυξη του σοσιαλισμού και ταυτόχρονα είμαστε αναγκασμένοι ν' αναγνωρίσουμε την ριζική αλλαγή όλης της άποψής μας για τον Σοσιαλισμό». (Λένιν)

Είναι ολοφάνερο ότι στην μπροσούρα «Για τους συνεταιρισμούς» έχουμε να κάνουμε με μια καινούργια εκτίμηση των συνεταιρισμών, που δεν θέλει να την παραδεχτεί η νέα αντιπολίτευση και που την αποσιωπά προσεκτικά, παρά τα γεγονότα, παρά την ολοφάνερη αλήθεια, παρά τον Λενινισμό.

Άλλο πράγμα ο συνεταιρισμός παρμένος σε συνδυασμό με τον κρατικό καπιταλισμό, και άλλο πράγμα ο συνεταιρισμός παρμένος σε συνδυασμό με την σοσιαλιστική βιομηχανία.

Απ' αυτά, ωστόσο, δεν πρέπει να βγάζουμε το συμπέρασμα ότι ανάμεσα στο «Φόρο σε είδος» και στην μπροσούρα «Για τους συνεταιρισμούς» υπάρχει κάποια άβυσσος. Αυτό φυσικά δεν είναι σωστό. Αρκεί ν' αναφέρουμε, λόγου χάρη, το παρακάτω απόσπασμα απ' το «φόρο σε είδος» για να αντιληφθούμε αμέσως την αδιάρρηκτη σύνδεση ανάμεσα στο «Φόρο σε είδος» και στην μπροσούρα «Για τους συνεταιρισμούς», το ζήτημα της εκτίμησης των συνεταιρισμών. Να το:

¹⁹ Η υπογράμμιση δική μου. Ι. Στάλιν.

²⁰ Ορθότερη μετάφραση: συλλογικές, ΣτΜ

²¹ Η υπογράμμιση δική μου. Ι. Στάλιν.

²² Η υπογράμμιση δική μου. Ι. Στάλιν.

«Το πέρασμα απ' τις εκχωρήσεις στον σοσιαλισμό, είναι πέρασμα από μια μορφή μεγάλης παραγωγής σ' άλλη μορφή μεγάλης παραγωγής. Το πέρασμα απ' τον συνεταιρισμό μικρών νοικοκυριών στον σοσιαλισμό, είναι πέρασμα απ' την μικρή παραγωγή στον σοσιαλισμό, δηλ. ένα πιο πολύπλοκο πέρασμα, μα για αυτό ικανό ν' αγκαλιάσει, στην περίπτωση που πετύχει, πιο πλατιές μάζες του πληθυσμού, ικανό να ξεριζώσει τις πιο βαθιές και και πιο ανθεκτικές ρίζες των παλιών, προσοσιαλιστικών μα ακόμα και προκαπιταλιστικών σχέσεων, που είναι πιο επίμονες με την έννοια της αντίστασης σε κάθε "νεωτερισμό"» (Λένιν).

Απ' το τοιτάτο αυτό φαίνεται ότι ο Λένιν, ακόμα απ' την εποχή που γράφτηκε ο «φόρος σε είδος», όταν δεν είχαμε ακόμη αναπτυγμένη σοσιαλιστική βιομηχανία, θεωρούσε δυνατή την μετατροπή του συνεταιρισμού, **σε περίπτωση επιτυχίας**, σε ισχυρό μέσο πάλης ενάντια στις «προσοσιαλιστικές» και συνεπώς και ενάντια στις καπιταλιστικές σχέσεις. Νομίζω πως αυτή ακριβώς η σκέψη ήταν που χρησίμευσε ύστερα σαν αφετηρία στην μπροσούρα του «για τους συνεταιρισμούς».

Και τι βγαίνει απ' όλα αυτά;

Απ' εδώ βγαίνει, όμως, ότι η νέα αντιπολίτευση δεν εξετάζει το ζήτημα του συνεταιρισμού μαρξιστικά, μα μεταφυσικά. Εξετάζει τον συνεταιρισμό, όχι σαν ιστορικό φαινόμενο, παρμένο σε συνδυασμό με τ' άλλα φαινόμενα, λχ σε συνδυασμό με τον κρατικό καπιταλισμό (το 1921) ή με την σοσιαλιστική βιομηχανία (το 1923), μα σαν κάτι το διαρκές και για πάντα δοσμένο, σαν «πράγμα αυτό καθ' εαυτό».

Απ' εδώ πηγάζει το λάθος της αντιπολίτευσης στο ζήτημα του συνεταιρισμού, απ' εδώ πηγάζει κι η έλλειψη πίστης στην εξέλιξη του χωριού προς τον σοσιαλισμό, μέσω του συνεταιρισμού, απ' εδώ και το γλιστρημα της αντιπολίτευσης στον παλιό δρόμο, στον δρόμο της καπιταλιστικής ανάπτυξης του χωριού.

Αυτή είναι γενικά η θέση της νέας αντιπολίτευσης στα πρακτικά ζητήματα της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης.

Το συμπέρασμα είναι ένα: η γραμμή της αντιπολίτευσης, αν έχει γραμμή, οι ταλαντεύσεις και οι δισταγμοί της αντιπολίτευσης, η έλλειψη πίστης στο έργο μας και η σύγχυση της μπροστά στις δυσκολίες, οδηγούν στην συνθηκολόγηση μπροστά στα καπιταλιστικά στοιχεία της οικονομίας μας. Γιατί, αν η ΝΕΠ είναι κυρίως υποχώρηση, αν η σοσιαλιστική φύση της κρατικής βιομηχανίας μπορεί να αμφισβητηθεί, αν ο κουλάκος είναι σχεδόν παντοδύναμος, αν δεν ελπίζουμε πολλά απ' τους συνεταιρισμούς, αν ο ρόλος του μεσαίου αγρότη πέφτει προοδευτικά, αν ο καινούργιος δρόμος της ανάπτυξης του χωριού είναι αμφίβολος, αν το Κόμμα σχεδόν εκφυλίζεται και η επανάσταση στην Δύση δεν είναι τόσο κοντά, τι απομένει ύστερα απ' όλα αυτά στο οπλοστάσιο της αντιπολίτευσης που υπολογίζει να στηριχτεί στον

αγώνα ενάντια στα καπιταλιστικά στοιχεία της οικονομίας μας; Δεν μπορεί να πάει κάνεις στην μάχη μονάχα με την «φιλοσοφία της εποχής»²³.

Είναι ξεκάθαρο ότι το οπλοστάσιο της νέας αντιπολίτευσης δεν είναι αξιοζήλευτο, αν γενικά μπορούμε να το ονομάσουμε οπλοστάσιο. Το οπλοστάσιο αυτό δεν είναι για αγώνα. Κι ακόμα περισσότερο για την νίκη.

Είναι ξεκάθαρο ότι το Κόμμα θα χανόταν «στο άψε σβήσε» αν άρχιζε τον καυγά με τέτοιο οπλοστάσιο. Θα αναγκαζόταν απλούστατα να συνθηκολογήσει μπρος στα καπιταλιστικά στοιχεία της οικονομίας μας.

Για αυτό το XIV Συνέδριο του Κόμματος ενήργησε πέρα για πέρα σωστά όταν αποφάσιζε ότι «ο αγώνας για την νίκη της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης στην ΕΣΣΔ είναι το βασικό καθήκον του Κόμματός μας», ότι ένας απ' τους απαραίτητους όρους για την λύση αυτού του καθήκοντος είναι «η πάλη ενάντια στην έλλειψη πίστης στο έργο της ανοικοδόμησης του σοσιαλισμού στην χώρα μας και ενάντια στις προσπάθειες να θεωρούμε τις επιχειρήσεις μας, που είναι επιχειρήσεις “συνεπούς σοσιαλιστικού τύπου” (Λένιν) σαν επιχειρήσεις κρατικοκαπιταλιστικές», ότι «τέτοια ιδεολογικά ρεύματα κάνουν αδύνατη την συνειδητή σχέση των μαζών προς την ανοικοδόμηση του σοσιαλισμού γενικά και προς την σοσιαλιστική βιομηχανία ειδικά, και είναι ικανά μονάχα να βάλουν φρένο στην ανάπτυξη των σοσιαλιστικών στοιχείων της οικονομίας και να διευκολύνουν την πάλη του ιδιωτικού κεφαλαίου ενάντια στα στοιχεία αυτά», ότι «το Συνέδριο θεωρεί γι' αυτό απαραίτητη την πλατιά διαπαιδαγωγική εργασία, για την υπερνίκηση αυτών των διαστρεβλώσεων του Λενινισμού» (Βλ. απόφαση πάνω στον απολογισμό της ΚΕ του ΚΚ (μπ.) της ΕΣΣΔ).

Η ιστορική σημασία του XIV Συνεδρίου του ΚΚ (μπ.) της ΕΣΣΔ βρίσκεται στο γεγονός ότι μπόρεσε να ξεσκεπάσει ως την ρίζα τα λάθη της νέας αντιπολίτευσης, ότι απέρριψε την έλλειψη πίστης και την γκρίνια της, ότι χάραξε με σαφήνεια και με ακρίβεια τον δρόμο για την παραπέρα πάλη για τον Σοσιαλισμό, ότι έδωσε στο Κόμμα την προοπτική για την νίκη και εξόπλισε έτσι το προλεταριάτο με την ατράνταχτη πίστη στην νίκη της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης.

25 του Γενάρη 1926

²³ Αντικομματικό – αντισοβιετικό άρθρο του Ζηνόβιεφ

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
I. Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ	4
II. ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΣΤΟΝ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟ	6
III. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ «ΔΙΑΡΚΟΥΣ» ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ	8
IV. Η ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ	10
V. ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ	19
VI. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ ΣΕ ΜΙΑ ΧΩΡΑ.....	40
VII. Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ	52

Λαϊκή Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη

Σειρά: βάσεις του Μαρξισμού - Λενινισμού

I. Β. Στάλιν, Ζητήματα Λενινισμού